

KRAJ, VE KTERÉM ŽIJÍ

ANEB

STOPAŘŮV PRŮVODCE REGIONEM

 MAP
FRÝDEK-MÍSTEK

Spolufinancováno
Evropskou unií

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

„Tento materiál vznikl v rámci projektu Místní akční plán Frýdek-Místek IV a je určen k bezplatnému sdílení vzdělávacích materiálů a dalších podkladů souvisejících s oblastí vzdělávání, a to pod licencí CC BY-SA 4.0— Mezinárodní.“

Obsah

Obsah.....	3
Úvod.....	5
Jak využít místní prostředí k rozvoji základních gramotností a klíčových kompetencí.....	7
Vymezení území.....	9
Pod našimi okny.....	12
Regionální identita Frýdecko-Místecka.....	18
Historické země na území Frýdecko-Místecka.....	21
Tradice a folklor.....	28
Lašské nářečí.....	31
Pověsti.....	35
Pověst z frýdeckého zámku.....	35
Frýdecké shazování kozla.....	38
Pověst z Prašivé.....	41
Propadlý hrad na Štandlu.....	45
Divný kmotr.....	46
Vodstvo.....	47
Hory a vrcholy.....	51
Lysá hora.....	53
Chráněná území.....	56
Naučné stezky.....	66
Informační systém „Zajímavosti z historie Paskova“.....	67
Naučná stezka Prašivá.....	70
Průmysl Frýdecko-Místecka.....	77
Historie těžby v regionu.....	79
Dopravní infrastruktura Frýdecko-Místecka.....	81
Sport.....	87
Sportovci regionu.....	90
Osobnosti v čestných názvech škol a knihoven.....	91
Základní škola národního umělce Petra Bezruče Frýdek-Místek.....	91
Základní škola Vojtěcha Martíňka Brušperk.....	99
Základní škola Leoše Janáčka Hukvaldy.....	100
Základní umělecká škola Jožky Matěje Brušperk.....	102
Základní škola J. Šlosara Sviadnov.....	102
Místní knihovna Bohumila Pavloka Řepiště.....	103

Muzeum Jiřího Třanovského, Třanovice	103
Umělci regionu.....	104
Znamé osobnosti regionu	106
Umělecké slohy	110
Osobnosti z řad šlechty.....	117
Upravený text pro 5. ročník.....	121
Kostely na Frýdecko-Místecku	125
Kostely a další památky v našem regionu – zjednodušený text	133
Frýdecká bazilika	135
Frýdecká bazilika – zjednodušený text	139
Dřevěné kostely	142
Dřevěné větrné mlýnky	143
Poděkování	146
Seznam příloh.....	147

Úvod

Milý čtenáři,

žijeme v době, kdy poznáváme celý svět. Cestujeme po zemích, které se nacházejí v blízkosti naší vlasti, často se dostáváme do míst dalekých a exotických. Můžeme svým přátelům vyprávět o návštěvě Anglie, Kanady, Egypta, Austrálie, lyžovat jezdíme do Alp. Víme však, co nám nabízí naše nejbližší okolí?

Zkus si vzít mapu a kružítko a vytvoř kružnici s poloměrem, který odpovídá 15 km, se středem ve tvé obci. Které vesnice, města, řeky, vrcholy a zajímavá místa se v tomto okruhu nacházejí? Znáš je všechny? Víš o nich? Nejsou něčím výjimečné, jedinečné?

Vydejme se s naší učebnicí na objevnou výpravu za hranice obce, ve které žijeme. Poznejme region Frýdecko-Místecka a jeho okolí prostřednictvím úkolů z matematiky, českého jazyka, vlastivědy, zeměpisu a dalších předmětů. Některá zastavení budou delší, někde se zdržíme jen chvíli.

Přinášíme nápadník úkolů, jejichž cílem je nenásilnou formou rozšiřovat znalosti o místě, ve kterém žijeme, dovídat se nové informace.

Učitelům nabízíme metodiku, kterou mohou s menšími úpravami použít v jakémkoli koutě naší země. Množství nápadů je nekonečné, je možno je neustále doplňovat a rozšiřovat, a tak tento nápadník snad bude inspirovat další k vnoření se do regionálních témat.

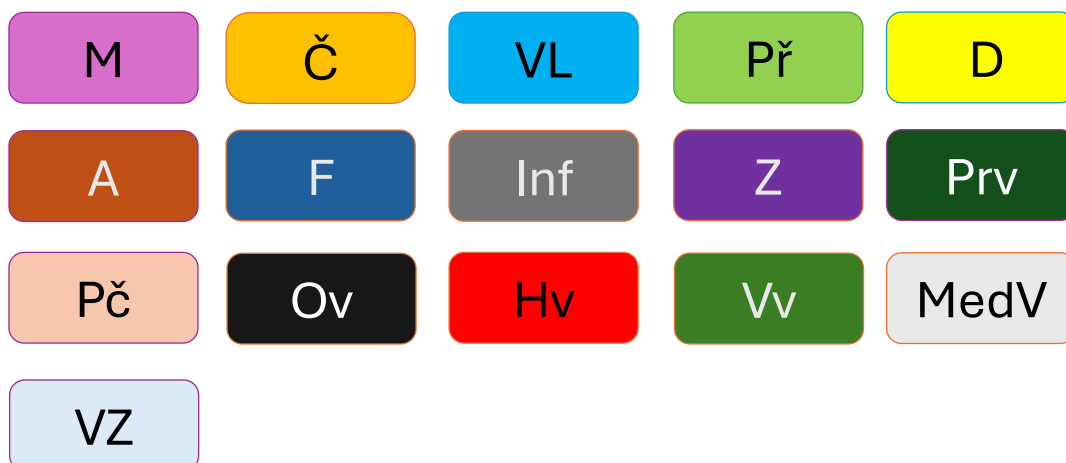
Jak s učebnicí pracovat? Určitě by bylo vhodné mít k dispozici mapu a místa, o kterých se hovoří, vyhledávat a ukazovat. Každá kapitola svým názvem napovídá, které oblasti se věnuje, ale „vše souvisí se vším“, a tak se nám jednotlivá témata přelévají a stane se, že začneme u významné osobnosti a náhle se ocitneme u průmyslu a cestování. A mnohdy hranice regionu překročíme.

V úvodu každé kapitoly najdete kratší text podávající základní informace k tématu a pak následují úkoly. Pro jednodušší orientaci a vyhledávání jsme zadání označili barevnými ikonkami, které jsou doplněny zkratkou předmětu a občas i ročníkem, pro který jsou určeny. I tato doporučení jsou jen orientační a záleží na učiteli, jak s nimi naloží.

U některých zadání nabízíme řešení, ale ne vždy je to možné. Svět se vyvíjí rychle, a tak by některá z nich neodpovídala aktuální situaci (dopravní spojení, počet obyvatel, průmysl apod.). A některá zcela závisí na individuálním zpracování žákem.

Součástí učebnice je mapová příloha, která názorně zobrazuje vybraná témata k jednotlivým kapitolám. Jednotlivé sady map jsou zde uvedeny jak s popisky, tak jako slepé mapy umožňující procvičování. Žádná z map nezobrazuje všechno. O to větší je zde však prostor pro práci s jinými zdroji informací. A nic z toho nenahradí objevnou cestu do okolí. Mapy nám jen pomáhají se neztratit.

Anglický literární historik a kritik William Hazlitt řekl: „Moudrý cestovatel nikdy neopovrhne svou vlastní zemí.“ Ať vám náš Stopařův průvodce regionem pomůže objevit krásu míst, ve kterých žijeme. Přejeme vám mnoho překvapivých a zajímavých zážitků. Šťastnou cestu.

Použité zkratky předmětů:

M Matematika

A Angličtina

PČ Pracovní činnosti

VZ Výchova ke zdraví

Č Český jazyk

F Fyzika

Ov Občanská výchova

VL Vlastivěda

Inf Informatika

Hv Hudební výchova

PŘ Přírodopis

Z Zeměpis

Vv Výtvarná výchova

D Dějepis

Prv Prvouka

MedV Mediální výchova

Jak využít místní prostředí k rozvoji základních gramotností a klíčových kompetencí

Místně zakotvené učení je přístup, který staví na tom, co je žákům blízké – jejich okolí, místní příroda, historie, kultura nebo aktuální dění v obci. Když se výuka propojí s tímto prostředím, žáci se učí smysluplněji, s větším zájmem a lépe si učivo pamatují.

RVP tento přístup podporuje například v oblasti **Člověk a jeho svět** (téma „Místo, kde žijeme“) nebo v oblasti **Umění a kultura**, kde se doporučuje spolupráce s místními institucemi a využívání regionálních témat.

Místně zakotvené učení je zároveň skvělým způsobem, jak rozvíjet **základní gramotnosti**:

- **Čtenářskou gramotnost** můžeme rozvíjet třeba prací s místními texty, kronikami nebo rozhovory s pamětníky.
- **Logicko-matematickou gramotnost** zase podpoříme praktickými úlohami z okolí – měřením, mapováním, prací s daty.

Navíc se přirozeně nabízí **projektová výuka, badatelské aktivity, učení venku** nebo propojení více předmětů.

Tento přístup pomáhá žákům lépe chápat souvislosti, rozvíjet vztah k místu, kde žijí, a učít se dovednosti, které využijí v reálném životě. Učitelé tak mají možnost vést výuku, která je nejen efektivní, ale i živá.

Místně zakotvené učení přirozeně podporuje také rozvoj klíčových kompetencí, jak je definuje RVP 2025. Díky tomu, že se výuka propojuje s konkrétním místem, kde žáci žijí, vzniká prostor pro smysluplné učení, které má dopad nejen na znalosti, ale i na postoje a dovednosti.

Kompetence k řešení problémů

Žáci se učí vnímat své okolí kriticky – neřeší jen to, co se jim líbí nebo nelíbí, ale hledají konkrétní návrhy na zlepšení. Učí se formulovat problém, navrhnout řešení a hodnotit jejich dopad. Tato kompetence je v místně zakotveném učení často nejvíce rozvíjena.

Kompetence komunikační

Při společné práci diskutují, argumentují, naslouchají si navzájem a učí se vyjadřovat své názory. Komunikace je klíčová při plánování projektů, prezentaci výsledků i při spolupráci s komunitou.

Kompetence k učení

Žáci aktivně vyhledávají informace – z knih, internetu, rozhovorů s pamětníky nebo místními odborníky. Učí se pracovat se zdroji, třídit informace a aplikovat je v praxi.

Kompetence k občanství a udržitelnosti

Celý koncept místně zakotveného učení je postaven na vztahu k místu, kde žáci žijí. Učí se chápat souvislosti, respektovat kulturní a přírodní dědictví a aktivně se zapojovat do života komunity.

Kompetence osobnostní a sociální

Spolupráce ve skupinách, respekt k odlišným názorům, řešení konfliktů a společné rozhodování jsou nedílnou součástí projektů. Žáci se učí fungovat v týmu a rozvíjejí empatii.

Kompetence k podnikavosti a pracovní

Při realizaci projektů žáci plánují, tvoří, prezentují a hodnotí výsledky své práce. Učí se zodpovědnosti, organizaci času a praktickým dovednostem, které využijí i mimo školu.

Kompetence digitální

Digitální kompetence se v místně zakotveném učení rozvíjí přirozeně skrze smysluplné využívání technologií v kontextu místního prostředí. Tímto způsobem se digitální kompetence nestává izolovanou dovedností, ale součástí komplexního učení, které propojuje školu s reálným světem. Místně zakotvené učení nabízí ideální podmínky pro její rozvoj – technologie se stávají prostředkem pro aktivní zapojení žáků do života komunity, pro spolupráci, tvořivost i kritické myšlení.

Přejeme Vám mnoho radosti a inspirace při objevování místního prostředí s Vašimi žáky – jak už bylo řečeno v úvodu, tento materiál není uzavřený, ale může být výchozím bodem pro další nápady, projekty a společné zážitky.

Vymezení území

Frýdecko-Místecko a jeho okolí z pohledu vybraných regionálních témat

Učebnice vycházející ze zajímavých regionálních témat se opírá především o území, na které je zaměřen i projekt Místního akčního plánu Frýdek-Místek. Neuzavírá se však jen na něj. Když zvolené téma nabízí srovnání s okolím nebo i větším územím, okresem, krajem nebo i celou Českou republikou, pak hranice Frýdecko-Místecka neváhá překročit. K volnému pojetí území, ze kterého učebnice čerpá, vybízí i přirozené okolí každé školy, která bude s jejími informacemi pracovat. Pokud se nachází na okraji oficiálních hranic Frýdecko-Místecka, je zcela přirozené, že poznání blízkého okolí může mít územní přesah například na Třinecko, Frýdlantsko, Novojičínsko nebo Ostravsko.

I samotné Frýdecko-Místecko má dva základní výklady. V současnosti je to hlavně území patřící do správního obvodu obce s rozšířenou působností (zkráceně ORP) Frýdek-Místek. Kromě samotného Frýdku-Místku k němu patří dalších 36 obcí (blíže mapa ORP). Za existence okresních úřadů, které byly zrušeny na konci roku 2002, se však tímto pojmem obvykle označovalo území podstatně větší (okres Frýdek-Místek s celkovým počtem 77 obcí). Obce s rozšířenou působností byly zřízeny k 1. 1. 2003 a to tak, že okresy byly obvykle rozděleny na několik menších území. V rámci hranic okresu Frýdek-Místek byly ustanoveny ORP Frýdek-Místek, ORP Třinec, ORP Jablunkov a ORP Frýdlant nad Ostravicí.

Frýdecko – Místecko patří do Moravskoslezského kraje, jehož území se člení na 6 okresů a od 1. 1. 2023 především na 22 ORP (blíže Mapa Moravskoslezského kraje).

Historickou zajímavostí Frýdecko-Místecka je skutečnost, že jeho teritorium zasahuje do dvou historických zemí patřících mezi země koruny České, tedy země Českého království. Jde o Moravu a Slezsko. Tato zvláštnost platí i pro samotný Frýdek-Místek, kde Frýdek leží ve Slezsku a Místek na Moravě. Do konce roku 1942 to byla dokonce dvě samostatná města.

Mapa Moravskoslezského kraje s ORP

Pod našimi okny

Další kapitolu naší učebnice věnujeme nejbližšímu okolí našeho bydliště, naší školy. Často nevidíme nebo nevnímáme věci, které nás obklopují, a nyní se některým z nich budeme více věnovat. Víte, jaké stromy, keře, rostliny rostou vedle vašeho domu nebo školy, kteří ptáci vám zpívají ráno pod okny, poznáte všechen hmyz, který najdete na louce? Protéká vaší obcí nějaká řeka nebo potok? Zamysleli jste se nad názvem vaší obce, ulice, školy? Nachází se ve vaší obci nějaká významná stavba? Co zajímavého byste sdělili o svém okolí? Zkusíme si na mnohé otázky odpovědět, budeme pátrat a určitě nás mnohé odpovědi obohatí a často i překvapí.

M 2

- Spočítej, kolik máte před školou jehličnatých a listnatých stromů. Porovnej, kterých stromů je více.
- Narýsuj cestu do školy.
- Na stromu u školy jsou vánoční světla. Celkem jich je 32. Kolik světel bychom potřebovali pro XYZ škol v regionu? (Máte u školy vánoční strom? Zjisti, kolik je na něm světel.)

Prv

Př

- Najdi strom, který tě nejvíc zaujal, a pokus se zjistit jeho přibližný věk. Jak myslíš, že by se dalo zjistit, kolik je stromu let? Pokud nemá příliš husté větve, můžeš ho obejmout a změřit obvod jeho kmene.

VL 4,5

Z

- **Poznej vodní plochy a vrcholy svého kraje.**

Zadání:

Vezmi mapu svého regionu a jeho okolí a zjisti, kolik zde najdeš přehrad, jezer, rybníků a řek, stejně jako vyšších kopců a vrcholů. Porovnej, kolik z nich se nachází v celém regionu, jeho okolí, a kolik jich máš poblíž svého bydliště. Zkus si o těchto místech zjistit něco zajímavého. Kolik z nich jsi už navštívil/a?

Krok za krokem:

- a) Seznam se s mapou.

Vyhledej mapu svého regionu – může to být papírová mapa nebo mapa na internetu. Najdi, kde se na mapě nachází tvůj domov, a prozkoumej okolí.

b) Najdi a počítej.

Podívej se na mapu podrobně a označ si všechny vodní plochy - přehrady, rybníky, jezera, nebo větší řeky a říčky. Pak udělej totéž s vrcholy – najdi vyšší kopce, hory, nebo dokonce celé pohoří.

c) Zapiš, co jsi objevil/a - vodní plochy a vrcholy blízko tvého bydliště.

d) Zjisti více o jednotlivých místech.

Vyber si jednu vodní plochu nebo vrchol, který tě nejvíce zaujal. Může to být například přehrada, u které se pořádají různé sportovní akce, hora, kterou turisté často navštěvují nebo řeka, která teče různými zajímavými místy. Zkus si zjistit, jaká je historie tohoto místa. Proč byla přehrada postavena, nebo jak vznikl název té hory? Možná objevíš něco překvapivého!

e) Podívej se na svůj seznam a označ si, které z těchto míst jsi už navštívil/a. Kolik jich je? A kam by ses chtěl/a vydat příště? Můžeš si s rodinou nebo kamarády naplánovat výlet k nějaké zajímavé vodní ploše nebo na vrchol, který ještě neznáš.

f) Nakresli mapku svého bydliště a jeho okolí. Vybarvi si zde všechny objevené vodní plochy a vrcholy, nebo je označ barevnými špendlíky na skutečné mapě. Získáš tak přehled o všech dobrodružných místech, která máš poblíž!

- **Seznam se blíže s městy, vesnicemi a památkami tvého okolí.**

a) Najdi na mapě města nebo vesnice, která jsou vzdálena 10 km od tvého působiště. Kam všude se můžeš podívat?

b) Zjisti, jaká je skutečná vzdálenost mezi městy:

Frydek-Místek – Třinec

Zelinkovice – Sedliště

Dobratice – Dobrá

Fryčovice – Hukvaldy

XXXXXXX – YYYYYYYY

ZZZZZZZZ – XXXXXXXX

c) Naplánuj trasu z bodu A do bodu B, vyhledej v jízdním řádu (autobusové, vlakové nebo obojí spojení).

d) Vyhledej na mapě památky, které jsi navštívil.

e) Zjisti, jak vznikl název tvé obce.

- f) Zapiš si názvy tří až pěti ulic ve své obci. Proč myslíš, že se jmenují právě tak?
- g) Pokud se ulice jmenuje podle nějaké osobnosti, zjisti si o ní nějaké informace a připrav pro spolužáky prezentaci.

- **Hledej místa podle počátečních písmen.**

Podívej se na mapu a najdi tři místa ve svém okolí, jejichž název začíná na písmena A, B a C (např. Akátová, Buková, Cedrová). Zapiš si tato místa a pověz ostatním, co zajímavého jsi objevil/a.

- **Hra na zvědy.**

Jdi ven a prohlédni si svoji obec nebo mapu. Vyber si pět míst nebo objektů (např. radnice, náměstí, starý strom, školu, rybník). Zapiš jejich názvy a vymysli ke každému místu krátkou větu nebo rým.

Zkus si všimnout nejen názvů, ale i toho, jak to tam vypadá. Jaké barvy, zvuky nebo vůně bys s místem spojil/a?

Č

- **Tvoření vět s názvy míst.**

Vyber si jedno místo z mapy ve svém okolí (může to být název hory, vesnice nebo parku). Napiš k němu tři věty, které budou obsahovat název tohoto místa. Například: „Na kopci jménem Javorová hora roste spousta vysokých stromů.“

- **Můžeš si vybrat libovolný název a vymýšlet, co by se tam mohlo dít.**
- **Vymysli krátký příběh, který začne a skončí právě na tom místě.**
- **Napiš pohlednici z oblíbeného místa.**

Vyber si jedno zajímavé místo z mapy, které bys chtěl/a navštívit. Napiš o něm krátký text, jako bys posílal/a pohlednici kamarádovi. Představ si, co bys mu řekl/a o tom místě a co bys tam chtěl/a vidět nebo zažít.

- **Pohádka o mé obci.**

Děti vytvoří krátkou pohádku o své obci nebo krajině, kde žijí. Mohou vymyslet postavy (např. zvířata, stromy nebo historické osobnosti) a ilustrovat jednotlivé stránky pohádky. Nakonec pohádku svážou stuhou a představí ji ve třídě.

VL

Ov

Zeptej se rodičů nebo prarodičů, jak vypadala tvoje obec, když byli malí. Jaké změny nastaly od té doby, co si pamatují? Zapiš si do malého příběhu nebo deníku, co se ti podařilo zjistit.

Mohli by ti ukázat staré fotografie nebo mapy? Můžeš se podívat, zda ve vaší obci třeba přibýly domy nebo zmizely některé staré stavby.

Co si myslíš, že by mohlo být jinak, až budeš dospělý/á?

Vv

- Nakresli cestu do školy.
- Nakresli list stromu, který roste poblíž tvého domu nebo školy. Napiš název stromu.
- Suché listy můžeš použít na výrobu mnoha obrázků.
- Kresba, malování chráněných (památných) stromů.
- Kresba, malování živočichů.
- Moje vesnice za sto let – výkres budoucnosti.

Děti vytvoří obrázek nebo koláž, jak by podle nich mohla jejich obec vypadat za sto let. Může zde být futuristická budova školy, nové parky, zajímavé stavby nebo třeba létající autobusy! Mohou si pohrát s fantazií a přemýšlet o tom, co by se mohlo změnit a co by si přály zachovat.

- Poslech a zvuky přírody

Vezmi si ven do přírody blok a pastelky. Zavři oči a chvíli poslouchej. Co slyšíš? Ptáky, vítr, šumění stromů nebo třeba zvuky aut? Nakresli zvuky, které slyšíš pomocí čar, tvarů nebo barev.

PČ

- Stavby z krabiček, roliček aj., postav si školu snů.
- Postav podle předlohy kostelík. Materiál – špejle a přírodniny.
- Modelování z hlíny.

Děti modelují objekty, které se nacházejí v jejich okolí, jako jsou stromy, domy, zvířata nebo jiné přírodní útvary. Po vytváření mohou své modely nabarvit a vystavit ve třídě.

Hv

- Doplň písně a společně si je zazpívejte.

- ✓ Okolo _____ cestička...
- ✓ _____, _____, kdo po tobě ide ...

- Píseň o obci.

Naučte se krátkou lidovou písničku z vašeho regionu, nebo pokud žádná není známá, zkuste společně s učitelem vymyslet jednoduchou melodii s textem o vaší obci (např. o místním parku, škole nebo řece). Děti si mohou přinést jednoduché rytmické nástroje (bubínky, dřívka, tamburíny) a vytvořit k písni doprovod.

- Jaké písně o Frýdecko-Místecku a jeho obcích a o Beskydech znáš? (Mohou to být písně lidové i moderní.)

Tady je pár známých písní, které zachycují atmosféru Beskyd a Frýdecko-Místecka:

Lidové písně:

1. *Beskyde, Beskyde*

- Jedna z nejznámějších lidových písní o Beskydech, která se zpívá po celé Moravě a Slezsku. Píseň vypráví o kráse beskydských hor a pastýřích, kteří na horách pasou ovce.

2. *Ej, láska, láska*

- Tato krásná a jemná píseň z Valašska a Beskyd se dotýká témat lásky a odloučení. Je velmi oblíbená mezi milovníky lidové hudby a bývá často zpívána na folklorních festivalech.

3. *Zafúkané*

- Píseň popisuje chladné a nevlídné počasí Beskyd, kde „zafúká“ vítr. Tato píseň má melancholický ráz a krásně vystihuje syrovou přírodu hor.

4. *Sedí drozd na buku*

- Oblíbená lidová píseň, která zachycuje zvukové i obrazové vjemy přírody Beskyd. Je veselá a jednoduchá na zapamatování, vhodná pro dětské zpívání.

Moderní písně:

5. *Tam pod Beskydem* – Jarmila Šuláková

- Tato píseň od známé valašské zpěvačky Jarmily Šulákové se věnuje kráse Beskyd a krajiny, která je její domovinou. Šuláková je symbolem moravské lidové hudby, mnoho jejích písní je spojeno právě s touto oblastí.

6. *Valasi, valasi* – Fleret a Jarmila Šuláková

- Skupina Fleret společně s Jarmilou Šulákovou vytvořila několik písní, které jsou plné valašských a beskydských motivů, včetně života horalů, a přímo oslavují region. „Valasi, valasi“ je o lidové kultuře a tradicích pastevců ovcí.

7. *Goral* – Buty

- Píseň od kapely Buty, která má na svědomí hity ovlivněné místní hudbou. Tato píseň oslavuje goralskou hudbu a tradice, které jsou v Beskydech hluboce zakořeněné.

8. *Beskydská Odysea*– Tomáš Kočko & Orchestr

- Tomáš Kočko je známý moravský hudebník, který ve svých písních často zobrazuje krásu Beskyd. V „Beskydské Odysei“ se věnuje mýtům a krajině Beskyd, což je pro jeho tvorbu typické.

Tyhle písně mohou dětem i dospělým krásně přiblížit atmosféru Beskyd, jejich přírodní krásy a také kulturní dědictví Frýdecko-Místecka.

Regionální identita Frýdecko-Místecka

Možná až filozoficky lze říct, že rozmanitost světa – věci kolem nás – je tím, co ho činí zajímavým a z určitého pohledu také krásným.

Cestujeme, abychom poznali něco jiného, nového, co je v jiném kraji nebo jiné zemi, při současných možnostech třeba i na jiném kontinentu. Je to určitě dobře. Víme pak, pokud jsme pozorní, čím jsou ta místa zajímavá.

Můžeme si ale také položit otázku, čím jsou tato místa jiná než obec nebo kraj, ve kterém žijí. Můžeme být přítom dokonce přímo dotázáni, čím je náš kraj zajímavý, čím je zvláštní, čím se od jiných krajů liší? Odpovědi na tyto otázky jsou vymezením regionální identity, a ta je součástí také identity samotných lidí, kteří v něm žijí, tedy i nás.

Abychom si na tyto otázky mohli odpovědět, je třeba kraj, ve kterém žijeme, poznat. Až pak si můžeme uvědomit, co nás od jiných krajů odlišuje a co nás s nimi také může spojit.

Uvedme si příklad. Když hraje náš národní hokejový tým třeba proti Švédům, asi budeme my z Frýdecko-Místecka fandit stejně jako Pražáci, a to proto, že jsme tady i tam (v Praze) příslušníky jednoho národa a fandíme národnímu týmu, který je reprezentantem nás i Pražáků. Když ale bude hrát Baník Ostrava ve fotbale proti pražské Spartě, tak budeme my a Pražáci fandit jinak. Baník je náš a Sparta je jejich.

A tak to je nejen ve sportu. Co je tedy pro nás, náš kraj nebo jiným slovem region, Frýdecko-Místecko osobité, zvláštní – tj. identické? Je toho mnoho, v něčem jsme osobití více, v něčem méně.

Poměrně velkou výjimečností je poloha. Frýdecko-Místecko leží na okraji celého státu a má tak v podstatě provinční charakter. Je jedním z nejvýchodnějších území České republiky, sousedí přímo se Slovenskem a velmi blízko je z něj i do Polska. Nachází se rovněž na území dvou historických zemí – část je moravská a část je slezská, což do určité míry ovlivňuje dodnes mentalitu obyvatel těchto dvou částí. Na vývoj zde měla velmi silný vliv v 19. a 20. století průmyslová revoluce a s ní spojená velká migrace, v tomto smyslu přistěhovalectví obyvatel, které poměrně silně potlačilo původní tradice, například původní folklor. Na druhé straně jsou zde nadstandardní stopy tohoto průmyslu v krajině i v architektuře. Nikoli náhodou jsme krajem řady průmyslových památek, kterými jsou například v současnosti již nevyrobějící textilní závody ve Frýdku-Místku nebo Raškovících, uzavřené doly v Paskově nebo ve Staříči nebo velmi omezená výroba v bývalé Nové huti, či Vítkovických železárnách a strojárnách v blízkém sousedství našeho kraje, které byly zdrojem pracovních příležitostí mnohých našich obyvatel. Průmyslovým krajem jsme zůstali a svou činnost zahájily nové firmy. Jsme známí automobilkou Hyundai nebo pivovarem Radegast.

Z hlediska přírody bychom neměli zapomenout na skutečnost, že Beskydy a jejich podhůří jsou součástí Karpat, což nás spojuje například s Třineckem, Jablunkovskem, valašskými regiony a Slováckem a zároveň nás odlišuje od zbytku Česka, který patří k jinému geomorfologickému území - České vysočině. Beskydy a s nimi sousedící další pohoří Karpatského oblouku jsou přitom jedinou oblastí v Česku, kde se vyskytují najednou tři velké šelmy – rys, vlk i medvěd.

Jsme také kraj, ve kterém se lidé nadprůměrně – ve srovnání s průměrem České republiky – hlásí k víře, především katolické. S tím souvisí i existence významného poutního místa, kterým je Frýdek, konkrétně kostel Navštívení Panny Marie prohlášený papežem Janem Pavlem II. v roce 1999 za baziliku minor. Takový statut má v celé české části Slezska právě jen tento poutní chrám. Dalšími výjimečnými památkami jsou dřevěné kostely nebo dřevěné větrné mlýnky.

Opomenout nelze ani významné přehrady postavené ve druhé polovině 20. století – Žermanickou přehradu, Olešnou a Bašku i nedaleké Šance a Těrlickou přehradu. S Žermanickou přehradou souvisí také další významná vodohospodářská stavba Žermanický přivaděč – velké umělé koryto, kterým se dle potřeby převádí část vody z řeky Morávky do řeky Lučiny, na které je vybudována Žermanická přehrada. Má délku 9,3 km a je na něm 20 spádových stupňů, takzvaných splavů.

- **Věděl/a jsi, že:**
 - Paskov se nachází na Moravě, okrajové části území Paskova zasahují do Slezska.
 - Obec Baška se dělí na tři části: Kunčičky u Bašky a Hodoňovice, které se nacházejí na Moravě a Bašku, která leží ve Slezsku.
 - Elektrifikace v Zelinkovicích proběhla v letech 1928-1929.
 - V roce 2000 spadl v obci Morávka meteorit, který nese jméno po obci.
 - Obec Ostravice se nachází pod Lysou horou a Smrkem.
 - V Sedlišťích je dřevěný kostelík z roku 1638 (byl postaven na místě starého kostela z roku 1447).
 - Ve Starém Městě se řeka Morávka vlévá do Ostravice.
 - Ve Staříči je přírodní památka vrch Kamenná (385 m n.m.) – bývalé vápencové lomy; chráněná od roku 1990.
 - Významnou osobností Staříče je hudební skladatel profesor Milan Báchorek.
 - Na Hukvaldech se nachází třetí největší hradní zřícenina v ČR.
 - Na Hukvaldech se narodil Leoš Janáček.
 - V Palkovicích se nachází 11 metrů vysoký tis červený.
 - Ve Fryčovicích je nejstarší kamenná církevní stavba kostel Nanebevzetí Panny Marie (1335-1345).
 - V roce 1620 byl v chlebovických lesích zabit valašskými zbojníky majitel frýdeckého panství Jan Bruntálský se svým doprovodem.
- **Víš, které vesnice patří do okresu Frýdek-Místek? Některé najdeš, když zaměníš písmena.**

BOLECEVICH_____	SAPVOK_____
ECIVOKLAP_____	LINVIKOCEZE_____
SŮVLYKY_____	BRÁOD_____
TIRACEBOD_____	VINOCEJA_____
VÁRMOKA_____	ŠVIKORACE_____
ŠNÍVY TYHOL_____	RAMOVTIV_____
VIADSNOV_____	ŽRNOP_____
ČINKUKYČ_____	LIŠTĚSED_____
KEFÝDR_____	RUŽÍPST_____
TEKSÍM_____	SLAMAVIDOCE_____
ROMKONÍ KATOHL_____	CELIKAS_____
LOZOKCEVI_____	JONHÍNK_____

ČORYFCEVI _____	ŠURBEKRP _____
VALKUDYH _____	TIŘENC _____
ŠAKAB _____	SYLMÍK _____
KOJOVCEVI _____	NOŘATCEVI _____
SNÁKRÁ _____	TRACEVISO _____
LÁBÍ _____	KOVNUBLAJ _____
CENIŘT _____	SÍLCEVOK _____
CHALCETIRY _____	KOBUCEV _____

- Najdi na mapě města okresu Frýdek-Místek. Seřaď je podle abecedy.

Historické země na území Frýdecko-Místecka

Současné území Frýdecko-Místecka leží na pomezí tří historických zemí, v širším pojetí území (okresu Frýdek-Místek) zároveň na trojmezí tří států.

Z hlediska zemí jde o Slezsko, Moravu a Uhersko, resp. novodobě Slovensko. Styk těchto tří zemí se nachází na Bílém Kříži. Je to hranice mezi obcemi Morávka (Slezsko), Bílá (Morava) a Klokočov (Slovensko). Hranice zde v podstatě platí od středověku, přesněji od poloviny 13. století, konkrétně od roku 1256, kdy se dohodl český král Přemysl Otakar II. s opolským knížetem Vladislavem I., že hranici mezi Moravou a Slezskem bude v této části obou zemí představovat řeka Ostravice. Tu dohodu později po vzniku samostatného Těšínského knížectví potvrdili v roce 1297 i olomoucký biskup Dětřich a těšínský kníže Měšek.

Z hlediska samostatných států je zde v obci Hřčavana na Jablunkovsku od roku 1993, tedy po rozdělení České a Slovenské Federativní Republiky na Českou republiku a Slovenskou republiku, místo, které se označuje příznačně Trojmezí. Třetím státem, jehož území se tohoto bodu dotýká, je Polská republika.

Zajímavé je, že některé obce ležící na řece Ostravici tak mají díky integraci (spojování) území do společných správních celků (obcí) dnes moravsko-slezský charakter. To znamená, že jejich území je částečně jak na pravém (slezském) břehu řeky Ostravice, tak i na jejím břehu levém (moravském). Jsou to Staré Hamry, Ostravice, Frýdlant nad Ostravicí, Baška nebo i Frýdek-Místek.

Už jen jako turistickou, nicméně zajímavou atrakci navazující na historii, můžeme označit umístění zemských znaků u mostů přes Ostravici. Jde o moravskou nebo slezskou orlici.

K připomenutí zemského původu jednotlivých částí takto přistoupilo například vedení obce na Ostravici nebo ve Frýdlantu nad Ostravicí.

D 6,7

Práce s textem

- Jsou tato tvrzení pravda nebo nepravda?
1. Hranice mezi Moravou a Slezskem byla dohodnuta v roce 1256 králem Přemyslem Otakarem II.
 2. Řeka Odra tvoří historickou hranici mezi Moravou a Slezskem.
 3. Na Trojmezí v Hřčavě se dnes stýkají Česko, Slovensko a Polsko.
 4. Bílý Kříž je místo, kde se stýkají tři historické země – Slezsko, Morava a Slovensko.
 5. Frýdek-Místek leží pouze na území Moravy.
 6. Některé obce na řece Ostravici mají moravsko-slezský charakter, protože jejich území zasahuje do obou historických zemí.
 7. Zemské znaky u mostů přes Ostravici připomínají staré hranice mezi Moravou a Slezskem.

Řešení:

1. Pravda

2. Nepravda (správná řeka je Ostravice)
3. Pravda
4. Pravda
5. Nepravda (Frýdek-Místek má moravsko-slezský charakter)
6. Pravda
7. Pravda

- Doplňte chybějící slova:

1. Hranice mezi Moravou a Slezskem byla dohodnuta v roce _____ českým králem _____ Otakarem II.
2. Řeka _____ tvoří historickou hranici mezi Moravou a Slezskem.
3. Na Trojmezí v _____ se dnes stýkají Česko, Slovensko a _____.
4. Styk tří historických zemí – Slezska, Moravy a Uherska – se nachází na _____.
5. Některé obce, například _____ nebo _____, mají moravsko-slezský charakter.
6. Zemské znaky u mostů přes _____ připomínají historické hranice mezi Moravou a Slezskem.

Řešení:

1. 1256, Přemyslem
2. Ostravice
3. Hřčavě, Polsko
4. Bílém Kříži
5. Frýdek-Místek, Ostravice
6. Ostravici

Vyhledání historických znaků

Projděte si internet nebo knihy a zjistěte více o zemských znacích Moravy a Slezska. Nakreslete je a napište krátký popis jejich významu.

D 8,9

Práce s textem

- Kvíz (pro tyto otázky je Frýdecko-Místecko vždy ORP Frýdek-Místek)

1. Na pomezí kterých tří historických zemí leží současné území Frýdecko-Místecka?
 - a) Čechy, Morava a Slezsko
 - b) Slezsko, Morava a Uhersko
 - c) Uhersko, Čechy a Slovensko
 - d) Morava, Slovensko a Polsko
2. Kde se nachází styk tří historických zemí na Frýdecko-Místecku?
 - a) na Trojmezí v Hřčavě
 - b) na Bílém Kříži
 - c) na řece Ostravici
 - d) ve Frýdlantu nad Ostravicí
3. Která řeka tvoří historickou hranici mezi Moravou a Slezskem?
 - a) Ostravice
 - b) Odra
 - c) Morava
 - d) Bečva
4. Který český král se v roce 1256 dohodl na hranici mezi Moravou a Slezskem?
 - a) Václav I.
 - b) Přemysl Otakar II.
 - c) Karel IV.
 - d) Vladislav II.
5. Které tři státy se stýkají na Trojmezí v obci Hřčava?
 - a) Česko, Slovensko a Polsko
 - b) Česko, Rakousko a Slovensko
 - c) Polsko, Rakousko a Slovensko
 - d) Česko, Německo a Polsko
6. Které zemské znaky jsou umístěny u některých mostů přes Ostravici?

- a) český lev a moravská orlice
 - b) moravská orlice a slezská orlice
 - c) slezská orlice a slovenský dvojkříž
 - d) polský orel a moravská orlice
7. Který těšínský kníže potvrdil hranici mezi Moravou a Slezskem v roce 1297?
- a) Vladislav I.
 - b) Měšek
 - c) Dětřich
 - d) Přemysl Otakar II.
8. Kdy vzniklo Trojmezí v obci Hřčava jako styk tří států?
- a) v roce 1993
 - b) v roce 1918
 - c) v roce 1256
 - d) v roce 1297

Řešení:

1. Na pomezí kterých tří historických zemí leží současné území Frýdecko-Místecka?
Správná odpověď: b) Slezsko, Morava a Uhersko
2. Kde se nachází styk tří historických zemí na Frýdecko-Místecku?
Správná odpověď: b) na Bílém Kříži
3. Která řeka tvoří historickou hranici mezi Moravou a Slezskem?
Správná odpověď: a) Ostravice
4. Který český král se v roce 1256 dohodl na hranici mezi Moravou a Slezskem?
Správná odpověď: b) Přemysl Otakar II.
5. Které tři státy se stýkají na Trojmezí v obci Hřčava?
Správná odpověď: a) Česko, Slovensko a Polsko
6. Které zemské znaky jsou umístěny u mostu přes Ostravici?
Správná odpověď: b) moravská orlice a slezská orlice
7. Který těšínský kníže potvrdil hranici mezi Moravou a Slezskem v roce 1297?
Správná odpověď: b) Měšek
8. Kdy vzniklo Trojmezí v obci Hřčava jako styk tří států?
Správná odpověď: a) v roce 1993

- Skupinová práce – otázky k diskusi:

1. Proč byla hranice mezi Moravou a Slezskem důležitá dříve, má to dnes nějaký význam?

2. Proč se některé obce nazývají „moravsko-slezské“? Co to znamená pro jejich obyvatele?
3. Jak se historie regionu projevuje v turistických místech, která dnes můžeme navštívit?
4. Jak rozhodnutí krále Přemysla Otakara II. o hranici mezi Moravou a Slezskem ovlivnilo vývoj tohoto kraje?
5. Myslíte si, že historické symboly, jako zemské znaky, jsou důležité pro udržení vzpomínek na minulost? Proč ano, nebo ne?
6. Jaké vztahy měl frýdecko-míšecký region se sousedními státy v minulosti? Bylo to vždy stejné?

- Úkol pro žáky:

Představ si, že jsi cestovatel, který se ocitl v roce 1256, kdy český král Přemysl Otakar II. stanovil hranici mezi Moravou a Slezskem. Tvým úkolem je napsat stránku z deníku, ve které popíšeš svou cestu podél řeky Ostravice a to, co jsi zjistil o hranicích mezi zeměmi. Jak vypadala krajina? Jak se lidé tehdy oblékali? O čem mluvili místní obyvatelé? Jaké významné rozhodnutí právě král učinil? Nakresli mapu své cesty a označ důležitá místa, která jsi navštívil.

Komentář:

V roce 1256, kdy Přemysl Otakar II. dohodl hranici mezi Moravou a Slezskem, bylo vnímání takových rozhodnutí úplně jiné než dnes. Běžní obyvatelé, jako rolníci nebo řemeslníci, se o královská rozhodnutí příliš nezajímali, pokud se jich přímo netýkala. Spíš je zajímalo, jestli budou mít dostatek jídla a bezpečí. Naopak šlechta, církve a správci země takové změny vnímali velmi výrazně, protože to ovlivňovalo jejich majetky, pravomoci a obchodní styky. Stanovení hranice řekou Ostravicí znamenalo, že některá panství se ocitla v jiném územním celku, což mělo dopady na daně, správu i obchod. Takže zatímco obyčejný člověk možná jen slyšel o změně, ale dál žil svůj život, šlechta a správci země tuto změnu rozhodně nepřehlédli.

Je dobré si navíc uvědomit, že v r. 1256 byl na našem území v podstatě prales, kterým procházely výjimečně kupecké stezky. Sídla byla ojedinělá a teprve procesem tzv. kolonizace území vznikala. Ta nejstarší jsou dle písemných pramenů připomínána např. až k roku 1267 nebo 1305 a později.

Text pro 5. ročník:

Historické země na území Frýdecko-Místecka

Frýdecko-Místecko leží na hranici tří historických zemí – Slezska, Moravy a Uherska (dnes Slovenska). Na Bílém Kříži se setkávají tři obce: Morávka (Slezsko), Bílá (Morava) a Klokočov (Slovensko). Hranice zde platí už od roku 1256, kdy český král Přemysl Otakar II. dohodl s opolským knížetem Vladislavem I., že Morava a Slezsko budou odděleny řekou Ostravicí. Později to v roce 1297 potvrdil těšínský kníže Měšek.

Kromě hranic mezi zeměmi zde dnes existuje také hranice mezi třemi státy. V obci Hrčava se setkávají Česko, Slovensko a Polsko. Toto místo se nazývá Trojmezí a jako hranice mezi třemi státy vzniklo v roce 1993, když se Československo rozdělilo na dva státy – Českou republiku a Slovensko.

Některé obce, které leží u řeky Ostravice, patří částečně k Moravě a částečně ke Slezsku. Patří mezi ně například Frýdek-Místek, Ostravice nebo Frýdlant nad Ostravicí. Na mostech přes řeku Ostravicí můžeme na některých místech vidět zemské znaky – moravskou orlici a slezskou orlici – které připomínají historii tohoto kraje.

VL 5

Práce s textem

- Kvíz pro žáky
1. Na pomezí kterých tří historických zemí leží Frýdecko-Místecko?
 - a) Čechy, Morava a Slezsko
 - b) Slezsko, Morava a Uhersko
 - c) Uhersko, Čechy a Slovensko
 - d) Morava, Slovensko a Polsko
 2. Která řeka tvoří hranici mezi Moravou a Slezskem?
 - a) Ostravice
 - b) Odra
 - c) Morava
 - d) Bečva
 3. Kde se dnes setkávají hranice Česka, Slovenska a Polska?
 - a) na řece Ostravicí
 - b) na Trojmezí v Hrčavě
 - c) ve Frýdlantu nad Ostravicí

- d) na Bílém Kříži
4. Který český král dohodl hranici mezi Moravou a Slezskem?
- a) Václav I.
- b) Přemysl Otakar II.
- c) Karel IV.
- d) Vladislav II.
5. Jaké zemské znaky můžeme vidět na mostech přes řeku Ostravici?
- a) českého lva a moravskou orlici
- b) moravskou orlici a slezskou orlici
- c) slezskou orlici a slovenský dvojkříž
- d) polského orla a moravskou orlici

Řešení kvízu:

1. Na pomezí kterých tří historických zemí leží Frýdecko-Místecko?
Správná odpověď: b) Slezsko, Morava a Uhersko
2. Která řeka tvoří hranici mezi Moravou a Slezskem?
Správná odpověď: a) Ostravice
3. Kde se dnes setkávají hranice Česka, Slovenska a Polska?
Správná odpověď: b) na Trojmezí v Hřčavě
4. Který český král dohodl hranici mezi Moravou a Slezskem?
Správná odpověď: b) Přemysl Otakar II.
5. Jaké zemské znaky můžeme vidět na mostech přes řeku Ostravici?
Správná odpověď: b) moravskou orlici a slezskou orlici

- Skupinová práce - otázky k práci s textem a diskusi:

1. Jaké tři historické země se setkávají na území Frýdecko-Místecka?
2. Který český král dohodl hranici mezi Moravou a Slezskem?
3. Jak se nazývá řeka, která tvoří hranici mezi Moravou a Slezskem?
4. Kde se dnes setkávají hranice Česka, Slovenska a Polska?
5. Jaké obce leží na obou březích řeky Ostravice?
6. Jak můžeme poznat, zda místo patří k Moravě nebo Slezsku?
7. Proč je důležité znát historii krajů, kde žijeme?
8. Myslíte si, že hranice mezi zeměmi ovlivňují život lidí? Jak?

- Vytvoření historické mapy – skupinová práce

Nakreslete historickou mapu regionu s vyznačením Moravy, Slezska a Uherska. Přidejte starodávná označení, symboly a důležitá místa, například řeku Ostravici jako historickou hranici.

Tradice a folklor

Frýdecko-místecké tradice jsou pestrými směsicí slezských, moravských a valašských vlivů, které se promítají do folklóru, řemesel, gastronomie i náboženských zvyků.

Odrážejí kulturní dědictví a historii místních obyvatel. Frýdecko-Místecko je domovem několika folklorních souborů. Jedním z nejznámějších je **Dětský folklorní soubor Ostravička**, který se zaměřuje na unikátní folklor etnografických oblastí, jako je Laško, Těšínské Slezsko a moravsko-slovenské pomezí.

V regionu je aktivní také soubor **Ondrášek**, který se zaměřuje na tradiční tance a písně z oblasti Laška.

Soubor lidových písní a tanců Ostravica je folklorní skupina, která vznikla v roce 1960 jako pokračovatel souboru Ondráš. Zaměřuje se na tradice horalského Laška a moravsko-slovenského pomezí, odkud čerpá autentické písně, tance i kroje. Soubor má vlastní cimbálovou muziku a spolupracuje s dětskou skupinou **Malá Ostravica**.

Tyto soubory často vystupují na místních festivalech, jako je Mezinárodní folklorní festival Frýdek-Místek, který přitahuje nejen domácí, ale i zahraniční účastníky.

V Kozlovicích působí soubor **Valašský vojvoda** s vlastní cimbálovou muzikou. Svůj název si soubor zvolil podle kdysi slavných valašských vojvodů – někdejších vůdců valachů a správců salaší, kteří měli svá sídla na několika místech území Beskyd. Soubor pro svá vystoupení zpracovává region laško-valašského pomezí, čerpá tak ze sbírek sběratelů lidových písní a tanců, jako jsou Leoš Janáček, František Sušil, František Bartoš, z mladšího období pak Antonín Pustka z Kunčic a Vincent Socha ze Lhotky pod Ondřejníkem. Svým projevem zaujali členové souboru posluchače a diváky v mnoha zemích po celém světě.

Dětský folklorní soubor Valášek, rovněž z Kozlovic, ve své práci navazuje na tradici lidové kultury a historicky bohaté oblasti Moravskoslezských Beskyd, úžeji pak bývalého Hukvaldského panství.

V Paskově byl v roce 2014 založen Dětský folklorní soubor **Paskovjanek**, který má nyní už i svou sekci pro dospívající pod názvem **Paskovjan**. Zaměřuje se na obnovu lidových tanců a tradic Nižinného Laška (masopustní průvod, koledy apod.).

Kromě festivalů je region známý svými lidovými zvyky, jako jsou tradiční hody, kroje a lidové písně, které se předávají z generace na generaci. Místní folklor je také úzce spjat s přírodou Beskyd, což se odráží v mnoha příbězích a legendách, které jsou součástí místní kultury.

Kromě folklorního festivalu se v regionu konají i menší akce, jako jsou hody, poutě a masopustní průvody, které jsou příležitostí k oslavě místních tradic. Tyto akce často zahrnují hudební vystoupení, taneční ukázky a ochutnávky tradičních pokrmů. Jsou nejen oslavou tradic, ale také příležitostí k setkávání komunity a předávání kulturního dědictví dalším generacím.

Během adventu a Vánoc se zde konají různé akce, jako jsou vánoční trhy, zpívání koled a stavění betlémů. Tyto tradice jsou doprovázeny průvody a hudebními vystoupeními, například dětských folklorních souborů.

V obcích regionu se pravidelně pořádají hody, které zahrnují slavnostní mše, procesí a tradiční jídla. Tyto oslavy bývají spojeny s místními patrony a kostely.

Masopustní oslavy zahrnují průvody masek, tance a ochutnávky tradičních pokrmů, jako jsou koblihy a zabijačkové speciality.

Na Velikonoce se zde dodržují tradiční zvyky, jako je pomlázka, barvení vajíček a pečení velikonočních beránků.

Kroje z Frýdecko-Místecka jsou velmi rozmanité. Například kroje z Lašska jsou zdobeny výšivkami s motivy květin a geometrických vzorů. Typické jsou také bohatě zdobené šátky a sukně u žen, zatímco muži nosí jednoduché košile a kalhoty doplněné kloboukem. Region je známý taky svými gorolskými kroji, které jsou typické pro horské oblasti Těšínska a Jablunkovska. Tyto kroje zahrnují ručně šité kožené boty zvané krpce, které jsou vyráběny podle tradičních postupů. Kromě toho se zde vyrábějí doplňky z ovčí vlny, které jsou součástí gorolských krojů.

Č

- **Napiš, co si myslíš, že znamená slovo folklor. Poté porovnej svou odpověď s vysvětlením od učitele.**

Folklor je lidová kultura v různých podobách, která se projevuje hudebně, slovesně, tanečně, dramaticky i v hmotném vyjádření.

- **Kdo udržuje tradice?**

Především folklorní soubory.

Tvým úkolem je:

- Vymyslet název pro svůj vlastní folklorní soubor.
- Nakreslit, jak by vypadal tradiční kroj pro váš soubor.

- **Pomocí textu doplň správná slova:**

1. Tradiční boty gorolského kroje se nazývají _____.
2. Soubor, který vystupuje na folklorních festivalech ve Frýdku-Místku, se jmenuje _____.
3. Festival, na kterém se prezentují tradice a tance, je _____ festival.

- **Proč je folklor důležitý?**

Diskutuj se spolužákem (ve dvojici), proč bychom měli uchovávat tradice a kulturu. Napište společně alespoň 3 důvody.

Uchovávání tradic má hlubší význam než jen dodržování zvyků z minulosti.

Uchovávají kulturní identitu

- Tradice pomáhají udržet povědomí o tom, kdo jsme a odkud pocházíme.
- Jsou součástí společné paměti, kterou sdílíme jako národ, rodina nebo komunita.

Posilují mezilidské vztahy

- Oslavy, rituály a rodinné zvyky spojují lidi napříč generacemi.
- Dávají příležitost ke sdílení, předávání zkušeností a vytváření vzpomínek.

Propojují minulost s přítomností

- Uchováváním tradic udržujeme kontinuitu a respekt k předkům.
- Tradice nám pomáhají chápat historický kontext a vývoj společnosti.

Inspirují kreativitu

- Staré zvyky se mohou stát základem pro nové formy umění, designu nebo gastronomie.
- Mnozí tvůrci čerpají z tradic a reinterpetují je moderním způsobem.

Nabízejí stabilitu v proměnlivém světě

Lašské nářečí

Lašsko je krajina ve východní části České republiky, která se rozprostírá po obou březích řeky Ostravice, dále pak v povodí řek Odry, Lubiny, Ondřejnice, Jičínky a Sedlnice. Územně se jedná o nejednotlivou oblast okolo měst Ostrava, Frýdek-Místek, Frýdlant nad Ostravicí, Frenštát pod Radhoštěm, Nový Jičín a Kopřivnice. Geografickým centrem Lašska jsou Hukvaldy. Politickým středem regionu je Frýdek-Místek. Lašsko sousedí na východě s česko-polským regionem těšínským, na severu a severozápadě s oblastmi obývanými před válkou převážně Poláky a českými Němci, na západě s Kravařskem a na jihu s Valašskem.

I přes určité rozdíly v zachování lidové kultury moravského a slezského Lašska se spojuje tento region do jednoho celku, který vyrůstal ze společných kořenů, Moravkoslezského Lašska. Zahrnuje původní obyvatelstvo nížin, podhůří i hor – rolníky, řemeslníky, pasekáře i salašníky.

Základem lašského nářečí je přízvuk na předposlední slabice a úsečnost, která značí úplný zánik délky.

Zdroj: CZWIKI. *Lašsko* [online]. Czwiki.cz – Lexikon, poslední aktualizace 2025 [cit. 10. 11. 2025].

Dostupné z: <<https://czwiki.cz/Lexikon/La%C5%A1sko>>

VL 5

- Vyhledej na mapě řeky, které jsou zmiňovány v textu. Která z nich teče nejbližší tvému městu/vesnici? Vypiš obce, které leží na jejím břehu, od jejího horního toku.
- Najdi a zapiš, do kterého většího toku se jednotlivé řeky vlévají.

ČJ 4

Markéta Pilátová napsala knihu *Čivavy z Ostravy* (PILÁTOVÁ, Markéta. *Čivavy z Ostravy*. V Praze: Mladá fronta. ISBN 9788020463692.), ve které se setkáte s ostravským nářečím.

- Seřaď správně text – označ čísly pořadí úryvku. (Řešení – 7264153)

	„A Ostrava má jméno podle té řeky,” vysvětloval teď pro změnu zase děda.
	„To je trochu záhada. Někdo říká, že to znamená místo, kde se potkávají dvě řeky.
	„Heva je taky řeka, Ostravice, a to znamená řeka, co šibko, ostře teče.” Děda řekl ostravsky šibko a my to přeložíme jako rychle.
	Tak dvě vody, nebo dvě řeky.”
	„Co znamená chihuahua?” zeptal se děda.
	„Ale to je jak heva.” Děda chtěl říct tady, jenže to řekl ostravsky.
	Protože chi je v jazyce indiánů místo a hua je voda. A hua je tam dvakrát.

- Proč se řeka jmenuje Ostravice? Dokážeš to vysvětlit spolužákům?
- Která nářeční slova se v textu vyskytují? Znáš ještě nějaká?

- Zahraj si domino – přiřazuj slovo spisovné k slovu z lašského nářečí. (Tento pracovní list je potřeba rozstříhat na dominové karty.)

...	BO	PROTOŽE	KOBZOLE
BRAMBORY	FURT	STÁLE	ENEM
JENOM	DĚVUCHA	DĚVČE	ŠUFAN
NABĚRAČKA	PŘIKRYVKA	POKLIČKA	ROBA
ŽENA	AMOLETY	PALAČINKY	KURA
SLEPICE	KAJ	KDE	CUMEL
DUDLÍK	FACHAT	PRACOVAT	VČIL
TEĎ	HELFNUT	POMOCT	FOROTA
ZÁSOBA	SYNEK	SYNEK	HIC
TEPLO	PAZURY	RUCE	LIŠTIT
DÁT FACKU	ŠČUŘIT SE	ŠKLEBIT SE	ŠTRAMPLE
PUNČOCHÁČE	ĎURA	DÍRA	...

ČJ

Fran Směja, vlastním jménem František Směja, 1904 – 1986, byl slezský učitel, prozaik, básník a kulturní pracovník na Opavsku. K zachycení slezské atmosféry bohatě využíval slezské nářečí a místní dialekt.

- Pokus se přeložit jeho básně do spisovné češtiny:

<https://www.suchelazce.cz/clanky/fran-smeja-ukazka-tvorby>

Něštěšti

Kdo chce chovat v placu kury,
něsmi něchať v plotě đury,
bo to potem kura šeda,
místo doma u sušeda.
Slychať často: "Hromske kury!
Furt jim snašam zni z hury,
ale vajca žadna něda.
Zitra se ta pak pakaš předa...!"
Taky kraval byl u Chmurky,
choť baj v plotě něni đurky.
Všecko z cihel jako v hradě...
"Nam ty vajca kdoši kradě,"
křiči Chmurka - zlošťum bleđa.
Ale Chmurka na ňu něda.
"Zloděja tu, robo, něni.
Daremne ja každe kleni."
"A dy v plotě něnin đury,
aby steně naše kury
vynašaly vajca z domu!"
"Něch do teho tišic hromu!"
kleje už i stary Chmura.
"Tuž tu muši přec byť đura!"
"Đura, đura - tak ju najdi!
Pro kabat se hnedaj zajdi
a už hledaj, dokad' světlo!"
Vtym jim k noham cošik sletlo...
Ze stodoly sfyrła kura.
"Vidiš, robo, tam je đura!
Do stodoly vajca nošu.
Tam jich budě jako v košu."

(Jsmili se a šli hledať...)
"Až jich najděm, možem předať."
povzbuzuje Chmurka chlopa.
"Muši jich byť věc jak kopa,"
hnedaj na to kladě Chmura.
"Nale - dyby jedna kura,
tak jich kopu mohla naněšť.
Do sklepkařa to tak zaněšť."

tak je klobuk cukru hnedaj."
"Němudruj včil, ale hledaj,"
Chmura zasej napomina.
Vtym tež ruka k nebju zpina:
"Robo, robo - už jich mamy!
Pod' hef honem! Jak jich damy..."
Chmurka přeskakuje slamu,
ale naraz - buch do tramu
a už jedě jak v karniku.
To vam bylo křiku - ryku!
Hned tež cošik špriclo v lica...
Z vajec byla smaženica!
Stara Chmurka na nich sedi,
Chmura na ňu zlostně hledi.
"Vidiš - už je cuker v djably!
Zgably ti ty plany, zgably..."

ČJ 8

Pč 6-9

- Přečti si následující text, jedno z jídel si vyber a recept napiš ve spisovné češtině. Vybrané jídlo pak uvař v pracovních činnostech.

Příspěvek s názvem „Co vařila moja babka“ napsala paní Miluše Kutáčová.

„Na svou babku spominám hrubě ráda. Měla v zásobě všelijake dobre rady stare roby a hospodyně. Narodila se roku 1903. O svojim životě mi toho hodně napovědala – jak byla děcko a potom aji mlada vydana roba. Tak vykladala tež, co vařili, co jedli. **Bryju** vařili podobně, jak o tom piše pani Rothova, ale rozvařene ovoce eště zaklehtali muku z mlíkem. Potem doprostředka stola postavili misu s bryju a misu horkych kobzoli. Každý měl svoji lyžku a bryju spolem jedli. Aji **stirku** vařili trochu jinač. Uvařili posolene mlíko s kuskem masla a do něho nahazali nočky z vajca a hrube muky. **Voda na chlib**, to byla uvařena voda s kminem, kera se nalala na talířek s pokratym suchym chlebem, kuskem sadla a utřenym česnekem. **Bigus** to byla taka nastavena vaječina - na masnotě se zrobila zasmažka a do ni se vbily vajca. **Kozi brada** – taka bila polivka – uvařili nakrate kobzole a hlavkove zeli s kminem a bobkovym listem a zaklehtali to muku s mlíkem. Podobna byla **mučanka**, ale místo zela tam byly huby a místo mlíka kyška. Babka tež chovala husi. Než se taka hus zabila, musela se pořadně vykrmit. Tři tydně, borak hus, byla pod dřevěnu kysňu, z které ji vyčuhovala enem hlava a babka ju tři razy za děň krmila šiškami ze šrotu. Ty ji cpala vařechu do zobaku. Jak byla pořadně vykrmena, babka ju zabila. Uřezala ji hlavu, při tym krev chytala do misky a doma si ju usmažila na husině s cebuli, to byla dobrota.

Zkrátka moju babku jsem poslouchávala moc ráda, a nejen ji. Když jsem byla děcko, sedávaly sousedky u nás na dvoře na lavce a povídaly si. Já jsem byla moc ráda, když jsem tam mohla být s nimi a poslouchat řeči o tom, jak to bylo kdysi. A dodnes na to ráda vzpomínám.“

<https://vladimirslavik.netstranky.cz/ostatni/lasske-nareci.html>

Pověsti

Pověst je smyšlený příběh, který má pravdivý základ. Jádro pověsti je pravdivé, díky ústnímu převyprávění a líbivosti byl však příběh postupem času upravován.

Každá pověst se váže ke konkrétnímu času, místu, předmětu, osobě nebo události. Mnoho pověstí se váže i k našemu kraji.

Pověst z frýdeckého zámku

Frýdecký zámek, pyšně se tyčící nad řekou Ostravicí, pamatuje mnohé příběhy. Jeho zdi, postavené z hrubého kamene, prošly staletími a nasákly radostí i smutkem. Už od dávných dob se šeptalo o tajemné postavě, která se v noci prochází jeho chodbami. Bílá paní, jak ji lidé nazývali, se stala součástí zdejších legend. Nikdo nevěděl, kdo vlastně je, ani proč se zjevuje. Někteří tvrdili, že je to duch nešťastné lásky, jiní věřili, že střeží ukrytý poklad. Každopádně její přízrak vzbuzoval v lidech úctu i strach. A tak se příběh o bílé paní z frýdeckého zámku vyprávěl z generace na generaci, vždy s trochou tajemství a napětí.

Příběh mladé služebné a její lásky

Na frýdeckém zámku sloužila krásná mladá služebná jménem Markéta. Byla to dívka pracovitá a milá, všichni ji měli rádi. Každé ráno chodila na trh pro čerstvé pečivo a jednoho dne tam potkala mladého pekaře Tomáše.

Tomáš byl sice chudý, ale poctivý a šikovný řemeslník. Každé ráno už na Markétu čekal s tím nejvoňavějším pečivem. Jejich láska rostla den ode dne. Scházeli se tajně v zámecké zahradě, kde si povídali o společné budoucnosti. Tomáš slíbil Markétě, že si našetří na vlastní pekárnu a vezme si ji za ženu.

Jejich štěstí však netrvalo dlouho. Jednoho dne je při dostaveníčku v zahradě spatřil hradní pán. Rozzuřil se, když viděl, že se jeho služebná schází s obyčejným pekařem. Vždyť on sám pro ni měl jiné plány - chtěl ji provdat za svého starého, ale bohatého přítele.

Hradní pán zakazuje sňatek

Když se hradní pán dozvěděl o lásce mezi mladou služebnou a chudým mládencem, rozzlobil se tak, že jeho křik bylo slyšet po celém zámku. „Tohle nedovolím!“ dupal po schodech a hledal nebohou dívku. Našel ji v zámecké kuchyni, kde zrovna připravovala večeři.

„Ty se opovažuješ zahodit s nějakým žebrákem?“ křičel na ni. „Buď na něj zapomeneš, nebo tě uvrhnu do nejhlubšího sklepení zámku!“ Dívka se třásla strachy, ale odvážně zvedla hlavu. „Pane, mé srdce patří jemu a nikomu jinému,“ řekla tiše.

To hradního pána rozlítlo ještě víc. Udeřil pěstí do stolu tak silně, že z něj popadalo nádobí. „Tak ty neposlechněš? Strážce!“ zavolal, „odvedte toho drzého mladíka do vězení! A ty,“ otočil se k dívce, „máš poslední šanci. Buď si vezmeš bohatého kupce, kterého jsem ti vybral, nebo skončíš stejně jako tvůj milý - v okovech!“

Dívka plakala celou noc, ale své rozhodnutí nezměnila. Věděla, že raději zemře, než by zradila svou pravou lásku.

Tragický skok z okna

Té noci se mladá služebná tiše vykradla ze své komůrky. Měsíc jasně svítil a jeho světlo se odráželo od kamenných zdí zámku. Dívka vystoupala po točitých schodech až do nejvyššího patra severní věže. Její bílé šaty vlály ve studeném nočním větru, když stanula u okna. Slzy jí stékaly po tvářích, když naposledy pohlédla k místu, kde stála chaloupka jejího milého. „Raději zemřu, než abych žila bez své lásky,“ zašeptala do tmy. V tu chvíli se rozezněl zvon na věži půlnoční hodinu. Dívka rozepjala paže jako křídla a

vrhla se z okna do hlubiny. Ráno našli její tělo pod věží, oděné v bílých šatech, s tváří plnou klidu, jako by jen spala. Od té doby už ji nikdo nikdy nespátřil živou.

Půlnoční zjevení bílé paní

Od té osudné noci se na frýdeckém zámku začaly dít podivné věci. Když odbila půlnoc, chodbami se rozléhaly tiché vzdechy a šustění dlouhých bílých šatů. Služebnictvo se bálo v noci vycházet, neboť právě tehdy se zjevovala postava mladé dívky v bělostných šatech. Její průsvitná postava se vznášela nad zemí a smutně procházela zámeckými komnatami.

Nejvíce se bílá paní objevovala v severním křídle zámku, odkud kdysi skočila nešťastná služebná. Někteří tvrdili, že v těch místech slyšávají tichý pláč a vidí, jak se její duch naklání z okna. Když měsíc osvětloval zámecké nádvoří, bylo prý možné zahlédnout její stín, jak se míhá mezi arkádami.

Říká se, že bílá paní dodnes bloudí zámek a hledá svou ztracenou lásku. Někteří místní obyvatelé věří, že kdo ji spatří o půlnoci, toho čeká velké neštěstí. Jiní zase tvrdí, že její duch chrání zamilované páry a bdí nad tím, aby jim nikdo nebránil v lásce tak, jako kdysi zabránili jí.

VL 4,5

Hledání frýdeckého zámku na mapě

- Každá dvojice obdrží slepou mapu ČR, zkusí vyznačit Moravskoslezský kraj, město Frýdek-Místek + kontrola na promítnuté mapě ČR.
- Z mapy ČR zkusit vyčíst zajímavosti (leží v blízkosti polských a slovenských hranic, ve Frýdku-Místku je soutok řek Ostravice a Morávky).
- Historicky to byla dvě samostatná města.

Č 4,5

Možnosti práce s pověstí

- Pověst rozstříhat po odstavcích – žáci chronologicky seřadí, ke každé části vymyslí název
- Žáky rozdělit do skupin – po jednotlivých odstavcích zkusit pověst zdramatizovat
- Vytvořit komiks: Představte si, že jste tajemný duch, který obývá frýdecký zámek. Vytvořte krátký příběh o tom, proč jste se stali duchem a jakým způsobem pomáháte či škodíte návštěvníkům zámku.
- Vymyslete, kde by mohl být na frýdeckém zámku ukrytý poklad. Vytvořte krátkou mapu pokladu, která obsahuje tři indicie, jak poklad najít. Nakreslete trasu k pokladu na mapku a vyznačte důležitá místa na zámku, která musí hledači pokladu navštívit.
- Na základě textu doplň slova do křížovky, vyjde ti tajenka (BÍLÁ PANÍ).

1.

						B	Í	L	Á
--	--	--	--	--	--	---	---	---	---
2.

N	Á	D	O	B	Í				
---	---	---	---	---	---	--	--	--	--
3.

				P	L	Á	Č		
--	--	--	--	---	---	---	---	--	--
4.

				L	Á	S	K	A	
--	--	--	--	---	---	---	---	---	--
5.

						P	E	K	A	Ř
--	--	--	--	--	--	---	---	---	---	---
6.

M	A	R	K	É	T	A				
---	---	---	---	---	---	---	--	--	--	--
7.

				P	Ů	L	N	O	C	
--	--	--	--	---	---	---	---	---	---	--
8.

S	E	V	E	R	N	Í	M			
---	---	---	---	---	---	---	---	--	--	--

1. Barva šatů ducha mladé dívky.
2. Co spadlo ze stolu, když do něj udeřil hradní pán?
3. Co je možno slyšet (dle tvrzení některých) v severní věži?
4. Jaký citový vztah byl mezi Markétou a Tomášem?
5. Jaké povolání vykonával Tomáš?
6. Jméno mladé služebné z frýdeckého zámku.
7. Čas, kdy se zjevuje duch bílé paní.
8. V jakém křídle zámku se zjevovala bílá paní?

Pro žáky k tisku:

1.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
2.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
3.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
4.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
5.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
6.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
7.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--
8.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

1. Barva šatů ducha mladé dívky.
2. Co spadlo ze stolu, když do něj udeřil hradní pán?
3. Co je možno slyšet (dle tvrzení některých) v severní věži?
4. Jaký citový vztah byl mezi Markétou a Tomášem?
5. Jaké povolání vykonával Tomáš?
6. Jméno mladé služebné z frýdeckého zámku.
7. Čas, kdy se zjevuje duch bílé paní.
8. V jakém křídle zámku se zjevovala bílá paní?

Vytvoření pětilístku – tématem může být jakákoliv postava z pověsti:

Metoda pětilístek

Námět/téma - podstatné jméno

Vlastnosti námětu - dvě přídavná jména

Co námět dělá/co se s ním děje - tři slovesa

Věta o čtyřech slovech

Shrnutí celku jedním slovem - synonymum

Frýdecké shazování kozla

Ještě do doby nedávné panoval ve Frýdku podivný zvyk – shazování kozla ze zámecké věže. Proč se každoročně až do roku 1845 tato krutá tradice konala, to se dozvídáme z jedné pověsti. Vydejme se tak do dávných časů, kdy frýdecký zámek býval hradní pevností.

V dávných dobách pevný knížecí frýdecký hrad a město přitahovaly celou řadu nájezdníků a dobyvatelů. Jednou vpadly z Uher do podbeskydské roviny nepřátelské hordy a zakrátko oblehly i frýdecký hrad. Živá duše do něho i z něho nemohla ven. Když selhaly všechny útoky proti nedobytnému hradu, nepřátelé zkusili frýdecké dlouhodobým obléháním vyhladovět. O vodu neměla hradní posádka nouzi, ale potraviny zakrátko docházely. Když už neměli co jíst, uchýlili se ke lsti. Na jeden den uzavřeli s obléhateli příměří, protože jeden z obránců bude mít v hradní kapli svatbu. Celý den se z hradu ozývaly hudba a zpěv, „svatebčané“ hladem skoro padali a v podvečer shodili z hradeb dolů uloveného srnce, čerstvě zabitého posledního kozla, staženého z kůže a posypaného srnčími chlupy. Útočníci uvěřili, že na hrad vedou tajné chodby, kterými jsou přinášeny čerstvé zásoby na hrad a odtáhli z kraje pryč. Na paměť shazovali ze zámecké věže každoročně kozla, naposledy ještě v roce 1845.

Zdroje:

TURISTICKAMAPA.cz. . *Pověsti, záhady a legendy Zámek Frýdek* [online]. TuristickaMapa.cz, © 2019–2025 [cit. 2025-11-09]. Dostupné z: <https://turistickamapa.cz/zamek-frydek/povesti/>
POLÁŠEK, Jaromír. *Shazování kozla* [online]. Hrady.cz, 12. 1. 2005 [cit. 2025-11-09]. Dostupné z: <https://www.hrady.cz/zamek-frydek-friedeck-vridek/texty?tid=5397&pos=300>

Č 3-5

1. Doplň věty podle pověsti.

- Hrad obléhal nepřítel z _____.
- Posledního _____ shodili z hradeb.
- O _____ neměla posádka nouzi.
- Aby se zachránili, předstírali _____.
- Všechny _____ na hrad selhaly.
- Zvyk shazování kozla skončil v roce _____.

2. Najdi v textu slovo příměří a napiš, co znamená.

- Napiš z textu celou větu, kde se vyskytuje slovo **příměří**.
- Vlastními slovy vysvětli, co slovo **příměří** znamená.

3. Najdi přídavná jména, podtrhni je a urči jejich rod

- **nedobytný** hrad – rod: _____
- **hladové** žaludky – rod: _____
- **čerstvý** kozel – rod: _____
- **tajné** chodby – rod: _____

S pověstí lze pracovat také pomocí metod RWCT s těmito cíli:

- porozumění textu lidové pověsti,
- rozvoj kritického myšlení a tvořivého psaní,
- propojení historického kontextu s vlastním názorem,
- spolupráce a argumentace.

Evokace

Volné psaní / Diskuse

Co si představíš, když uslyšíš „shazování kozla ze zámku“?

- Krátké volné psaní (2–5 minut), poté sdílení ve dvojicích nebo skupinách.

Uvědomění

Předvídání děje

- Učitel rozdělí text do částí (např. obležení, svatba, lest, ústup), dle počtu částí se žáci rozdělí do skupin.
- Každá skupina žáků dostane jedno heslo týkající se části textu a odhadují, co se asi stane.
- Po přečtení ověřují na základě obdrženeho textu své domněnky.
- V rámci třídy zkusí přijít na to, jak jdou části po sobě, přečtou.
- Nakonec si přečtou pověst v původním znění.

Reflexe

Shrnutí pěti větami

1. Kde se to stalo?
2. Co se dělo?
3. Jaký problém museli lidé řešit?
4. Co vymysleli?
5. Jak to dopadlo?

Diskuse

- „Bylo správné obětovat zvíře, aby se zachránili lidé?“
- „Je správné, že lidé udržovali tradici shazování kozla ještě v roce 1845?“

M 3-5

- **Kolik let trvala tradice?**

Pověst říká, že kozla shazovali **až do roku 1845**. Představ si, že první shazování se konalo už v roce **1645**. Kolik let se udržovala tato tradice?

Výpočet:

1845 – 1645 = _____ let

Odpověď: Tradice trvala _____ let. (Pozor chyták – musíme připočíst i rok 1645, takže správná odpověď je 201 let!)

- **Svatba a hladová hostina**

Na svatbě bylo 12 svatebčanů. Každý měl sníst půl krajíce chleba, ale kvůli hladu snědli všichni dohromady jen 4 krajíce.

Kolik chleba snědl každý svatebčan?

Kolik krajíců by snědli celkem, kdyby každý dostal přidělenou porci?

Výpočet:

12 : 4 = _____ Jeden krajíc chleba si rozdělili 3 svatebčané, každý tudíž dostal jednu třetinu z krajíce.

$12 \times \frac{1}{2} = \underline{\hspace{2cm}}$

Odpověď: Potřebovali by _____ krajíců.

- **Shazování kozla**

Tradice probíhala 1× za rok. Kolik kozlů bylo za 50 let „obětováno“, pokud byl vždy shazován jen jeden?

Výpočet:

$1 \times 50 = \underline{\hspace{2cm}}$

Odpověď: Za 50 let shodili _____ kozlů.

- **Délka obléhání**

Obléhání trvalo 9 týdnů. Kolik je to dnů?

Výpočet:

$9 \times 7 = \underline{\hspace{2cm}}$

Odpověď: Obléhání trvalo _____ dnů.

Pověst z Prašivé

Když v roce 1640 pořádal v lesích na Prašivé hon hrabě Jiří Oppersdorf, spatřil v lese jelena a jal se ho pronásledovat. Jelen ho zavedl hluboko do lesů, daleko od hraběcí družiny. Když se jelen na chvíli zastavil, hrabě jej postřelil. Rána však nebyla smrtelná a jelen se vrhl na hraběte. Ten ve snaze uhnout jeho ostrým parohům se schoval za strom, avšak jelen strom probodl a uvěznil v něm sebe i hraběte. Teprve po třech dnech zoufalství, bolesti a hladu byl hrabě nalezen. Z vděčnosti nad tím, že si zachránil holý život, nechal postavit na Prašivé dřevěný kostel, který tam stojí dodnes.

Č 4-5

Inf 4-5

S pomocí chatu GPT a klíčových slov (hrabě, jelen, les) necháme AI vytvořit krátkou pověst – zadáme rozsah max 6 řádků. Žáci pověst opišou, zkusí přijít na hlavní myšlenku.

Poté jim předložíme pověst z Prašivé. I zde zkusí nalézt hlavní myšlenku.

Obě pověsti žáci porovnají – mohou použít Vennův diagram, kdy do jednoho kruhu žáci vpisují informace z pověsti vytvořené pomocí AI a do druhého informace z pověsti z Prašivé. Do samostatných částí zapíšou rozdíly, do překrývající se části zapíšou podobnosti.

Otázky k zamyšlení:

- Co si myslíte o hraběti a jeho chování?
- Jaké ponaučení nám pověst dává, co si z ní můžeme vzít do dnešní doby?
- Znáte jiné pověsti z vašeho kraje?

Další náměty pro práci s pověstí:

S žáky přečteme pověst. Poté rozdělíme žáky do skupin, každá skupina musí mít mobilní telefon (diktafon), na který budou natáčet svou verzi pověsti.

- Pověst mohou zdramatizovat a zakomponovat zvukové efekty.
- Každá skupina svou nahrávku prezentuje ostatním spolužákům.

Byly si nahrávky podobné, co nám pověst říká?

Porozumění textu

Přečtete si pověst a odpovězte na následující otázky:

1. Kdo byl hlavní postavou pověsti?
2. Co se stalo hraběti Oppersdorfovi v lese?
3. Proč nechal hrabě postavit kostel?

Tvořivá část

Žáci mohou ilustrovat pověst, napsat vlastní verzi nebo scénář k divadelnímu zpracování.

Další možností je vytvořit komiksový příběh o hraběti a jelenovi.

VL 4-5

Inf 4-5

Žáci vyhledávají informace na zadané otázky.

- **Kdo byl hrabě Oppersdorf?**

Hrabě Jiří III. z Oppersdorfu byl významným šlechticem 17. století, známým především jako majitel frýdeckého panství. V roce 1636 odkoupil toto panství a zasloužil se o jeho rozvoj, včetně výstavby raně barokní zámecké kaple sv. Barbory. Jeho stavební aktivity zahrnovaly také rozšíření zámku o nové pokoje, salóny a reprezentační sály. Památkou na jeho přestavby jsou dva erby Jiřího III. z Oppersdorfu a jeho druhé manželky Estery Barbory z Meggau, umístěné nad průjezdní branou do zámku a na západním křídle zámku.

Rod Oppersdorffů pochází ze Slezska a jeho členové zastávali významné pozice v císařských službách. Jiří III. byl synem Jiřího II. Maxmiliána z Oppersdorfu a Hedviky Kolchreiterové z Lobšic. V roce 1626 byl ve Vídni povýšen do stavu říšských hrabat. Kromě frýdeckého panství vlastnil také zámek v Ratibořicích a v roce 1642 vytvořil z majetku v Horním Hlohově fideikomis.

Jeho rodina byla tradičně katolická, ačkoliv někteří členové rodu, jako bratři Vilém a Jan Fridrich, museli po bitvě na Bílé hoře emigrovat. Jiří III. z Oppersdorfu zemřel v roce 1648.

Zdroje:

MUZEUM BESKYD FRÝDEK–MÍSTEK. *Úvodní stránka Muzea Beskyd* [online]. Muzeum Beskyd, © 2025 [cit. 2025-11-09]. Dostupné z: <https://www.muzeumbeskyd.com/muzeumbeskyd2020/>

WIKIPEDIE. Česko [online]. Wikipedie, otevřená encyklopedie, © Wikimedia Foundation, 2002–2025 [cit. 2025-11-09]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/%C4%8Cesko>

- **Jakou roli hrál lovecký motiv v historii šlechty?**

Lovecký motiv hrál v historii šlechty významnou roli, a to hned v několika oblastech:

1. Prestiž a symbol moci

Lov byl výsadou šlechty a často se spojoval s jejich postavením ve společnosti. Právo lovu bylo omezeno na vyšší vrstvy, což podtrhovalo jejich výlučnost. Bohatí šlechtici pořádali velkolepé lovy, jimiž demonstrovali svou moc, bohatství a schopnosti.

2. Výcvik a příprava na válku

Lov byl považován za ideální přípravu pro rytířské dovednosti. Šlechtici si na honech procvičovali jízdu na koni, střelbu, boj se zbraněmi a strategické myšlení, což jim pomáhalo v bitvách.

3. Společenské události

Honitby byly nejen zábavou, ale také společenskou událostí, kde se setkávali vlivní lidé. Uzavíraly se zde sňatky, politické dohody a upevňovaly vztahy mezi šlechtickými rody.

Vv

Takto vypadala chata na Prašivé před více než 100 lety. Žáci zkusí najít, jak vypadá chata dnes (zjistit, zda někdo z dětí kostel či chatu na Prašivé navštívil).

Žáci mohou chatu namalovat, popř. vystříhnout a jako koláž domalovat.

Př

V pověsti byla zmínka o jelenovi. Poznají žáci i jiná zvířata našich lesů?

Spoj zvíře s jeho popisem. Poté je možno nastříhat kartičky, kdy žáci přiřazují obrázek zvířete s jeho stopou.

Jelen evropský

Má hustou srst, upadá do zimního spánku.

Liška obecná

Šelma s dlouhým, huňatým ocasem a žlutavou náprsenkou.

Medvěd hnědý

Zavalitá, 10 – 20 kg vážící šelma, která je velmi čistotná – trus ukládá mimo noru, neobjevují se zde ani zbytky potravy.

Veverka obecná

Zdatný běžec, dobře kličkuje. Protože má přední nohy oproti zadním poměrně krátké, je rychlejší při běhu do kopce než dolů. Při prudkém úprku z kopce dolů někdy klopýtá, a dokonce dělá kotrmelce!

Kuna lesní

Malý druh pěvce, který je velmi učenlivý, umí být i bojovný.

Sýkora koňadra

Sudokopytník, který je považován za škodnou zvěř.

Jezevec lesní

Samci mají velké paroží, žijí v lesích.

Ježek západní

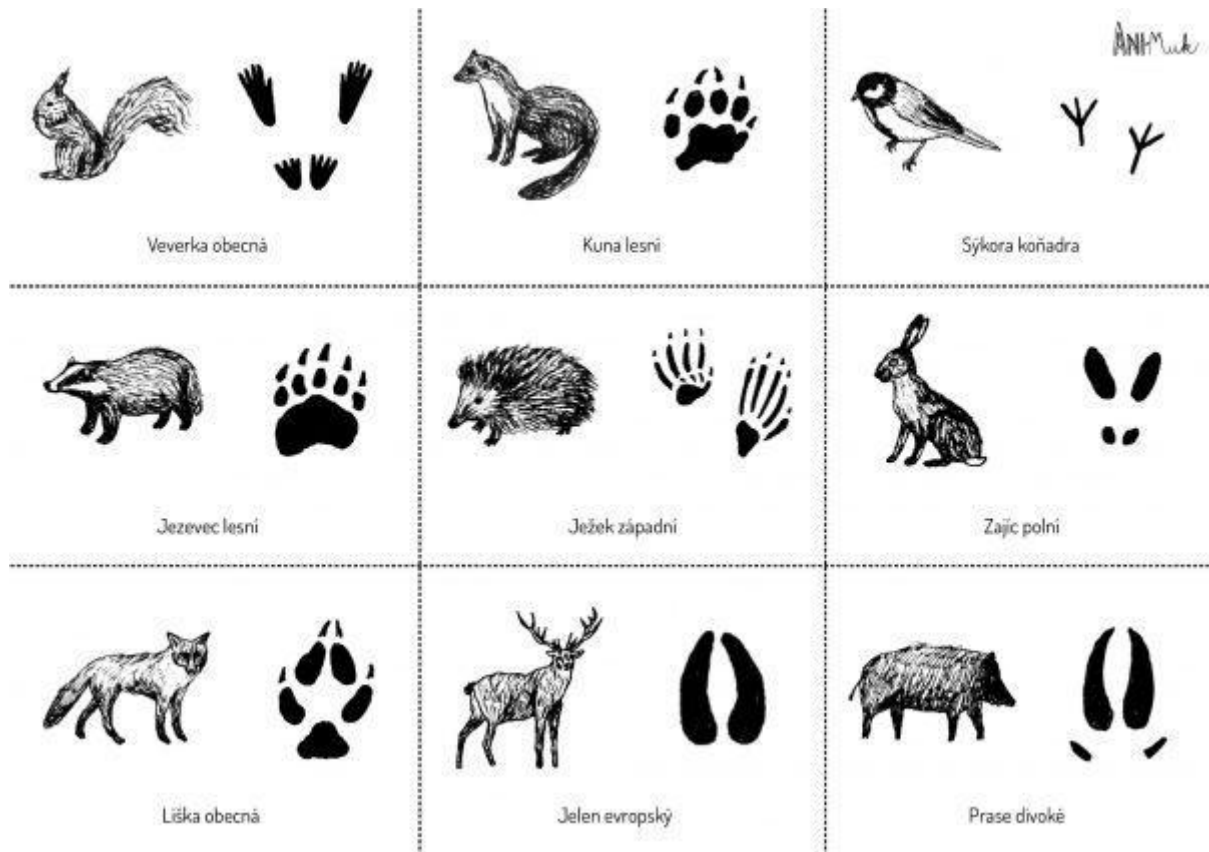
Huňatý ocas jí napomáhá udržovat rovnováhu při lezení a skocích na stromech, využívá ho také jako „pokrývku“ těla při spánku, je 14,5 až 20 cm dlouhý.

Zajíc polní

Patří k největším hmyzožravcům v Evropě, čichem cítí i potravu žijící v zemi.

Prase divoké

Rychlé a lstivé zvíře s rezavou srstí.

Propadlý hrad na Štandlu

Již kolem roku 1850 byly na Štandlu ke spatření skrovné zbytky zdí zaniklého hrádku, nazývaného údajně Friedeke nebo Na zámčisku. Hrad patřil loupeživému rytíři a jednoho dne se propadl i s celou posádkou pod zem. V nepřístupném podzemí má být ukryt poklad a velká jáma na vrcholu Štandlu je prý stopou k přístupu do propadlého podzemního sklepení. Archeologickým výzkumem zde byla potvrzena podzemní chodba, která začíná na vrcholu kopce v místě zaniklých objektů hrádku a strmě sestupuje do hloubky kolem pětadvaceti metrů.

Č 4,5

1. Opiš druhou větu.
2. Urči slovní druhy.
3. Vypiš podstatná jména a slovesa, urči je.
4. Zjistí, kde se nachází Štandl.
5. Zjistí, jaká je nadmořská výška kopce Štandl, který se nachází na jihozápadě obce Sviadnov. (356 m n.m.)
6. Přečti si další pověsti z knihy Pověsti a legendy Moravy a Slezska, kterou napsali Jiřina a Jaromír Poláškoví.

Divný kmotr

Jedněm chudobným lidem se narodilo děcko, ale že byli chudí, za kmotra jim nechtěl nikdo jít. Tak se jednoho dne vybral tatík i s děckem ke křtu bez kmotra. Bylo mu třeba jít přes Frýdecký les do Sedlišť. Najednou zčistajasna před ním stál loupežník a pravil: „Už dovne na tebe čekum, že ti to děcko zaněsu ku křtu, bo sym vědil, že nimoš kmotra.“ Tak došli společně do Sedlišť a farář v kostele děcko pokřtil. Jak se zase vraceli nazpátek, v tom samém místě v lese mu loupežník děkoval, že je vysvobozený, že z něho spadla kletba, když chudákovi zanesl děcko ke křtu. Nato sáhl do kapsy a vytáhl zlatý peníz a dal ho chlapci pro štěstí. V tu ránu se zvedl veliký vítr a loupežník zmizel. Chudákovi se pak začalo dařit a do smrti děkoval Bohu za pomoc, kterou mu seslal.

Č 4,5

1. Vypiš slova nespisovná.
2. Napiš větu s přímou řečí, jak by měla správně být.
3. Přečti si další pověsti z knihy Pověsti a legendy Moravy a Slezska, kterou napsali Jiřina a Jaromír Poláškoví.

Vodstvo

Územím ORP Frýdek-Místek protéká řeka **Ostravice**, která vzniká soutokem Bílé a Černé Ostravice. Je důležitým zdrojem vody, a to i pro rekreační účely. Na řece Ostravici leží vodní nádrž Šance, která má výrazný význam pro zásobování pitnou vodou Frýdecko-Místecka. Konkrétně zásobuje Ostravskou aglomeraci, což zahrnuje Ostravu, Frýdek-Místek, Havířov, část Karvinska, část Novojičínska a část polského příhraničí. Úpravna vody v Nové Vsi ve Frýdlantu nad Ostravicí odebírá vodu z přehrady a následně ji distribuuje do zmíněných oblastí. Kvalita vody v nádrži je dlouhodobě velmi vysoká díky její poloze v horském prostředí Beskyd a přísné kontrole.

Řeka Ostravice má několik významných přítoků. Mezi ty největší a nejznámější patří:

Lučina - pravostranný přítok Ostravice (již na území Ostravy). Je to poměrně dlouhá a vodnatá řeka, leží na ní Žermanická přehrada využívaná pro rekreační účely a jako zdroj vody pro průmyslové podniky.

Morávka (u obce Raškovice) - významný pravostranný přítok, který odvodňuje velkou část Moravskoslezských Beskyd ležících na Frýdecko-Místecku. I Morávka má přítoky, největším z nich je Mohelnice. Nachází se na ní také přehrada Morávka, která se dominantně podílí na zásobování pitnou vodou pro města Havířov, Český Těšín a Třinec. Kvalita vody patří k nejlepším, jaká se na celém území ČR vyskytuje. Z vodohospodářského hlediska plní zajímavou funkci, kdy se část její vody převádí prostřednictvím cca 9 km dlouhého převodního kanálu s 20 spádovými stupni - lidově nazývanými jezy - do povodí řeky Lučiny pro lepší zásobování Žermanické přehradou. Děje se tak prostřednictvím speciálního jezu ve Vyšních Lhotách. Vodnatost řeky Lučiny je pro zásobování Žermanické přehradou nedostatečná.

Olešná - levostranný přítok, na kterém se nachází vodní nádrž Olešná, využívaná především pro rekreační účely, rybolov a jachting a zásobování vodou průmyslových podniků.

Čeladenka - levostranný přítok pramenící v Beskydech, protéká malebným údolím.

Satina - pravostranný přítok, menší horská říčka s nejznámějším beskydským vodopádem, který nese její název Satinský vodopád. Nachází se mimo území ORP Frýdek-Místek.

Frýdlantská Ondřejnice - levostranný přítok protékající Frýdlantem nad Ostravicí. I ona teče mimo území ORP Frýdek-Místek.

Baštice – pravostranný přítok, nachází se na ní přehrada Baška, využívaná k rekreačním účelům.

Kromě těchto větších přítoků Ostravice se v jejím povodí nachází samozřejmě i mnoho menších potoků, které do ní přitékají z okolních svahů a údolí.

Za severním okrajem regionu se nachází řeka **Odra**, která ovlivňuje vzhled a charakter krajiny a je součástí úmoří Baltského moře. Zprava se do ní vlévá řeka **Ondřejnice**, k soutoku dochází u Proskovic. Pro náš region je tzv. řekou prvního řádu, tedy tou, která odnáší vodu až do Baltského moře, ke kterému celé Frýdecko-Místecko náleží. Jejím pravostranným přítokem na území Ostravy je i samotná řeka Ostravice.

VL4,5

Prv 3

- Žáci si podle mapy a na základě textu vyhledají výše zmíněné řeky a pokusí se je zakreslit do přiložené mapy.
- Pokud se v dané obci nachází i další řeky, potoky, které znají, mohou zakreslit rovněž.

M 4

- Přehrada Olešná - zatopená plocha při maximální hladině je 89,7 ha.
- Přehrada Baška - zatopená plocha při maximální hladině je 33,2 ha.

Vypočítej, o kolik je zatopená plocha přehrady Olešná větší.

M 5

- Přehrada Olešná - zatopená plocha při maximální hladině je 89,7 ha.
Přehrada Baška - zatopená plocha při maximální hladině je 33,2 ha.
Přehrada Žermanice - zatopená plocha při maximální hladině je 247,1 ha.
Přehrada Morávka - zatopená plocha při maximální hladině je 82,9 ha.

Vypočítej rozdíly mezi jednotlivými přehradami.

Která z přehrad je největší a o kolik?

Č 3

- Dopln velká písmena do neúplných názvů řek:

___orávka, ___ohelnice, ___učina, ___stravice, ___ndřejnice, ___atina,

- Seřaď a napiš řeky podle abecedy.

Č - pisatelství

Učitel přečte nebo pustí žákům krátkou ukázkou pohádky s vodní tematikou (např. O vodníku Česílkovi – V. Čtvrtek aj. dle vlastního výběru). Žáci pak vymyslí a napíší krátkou pohádku, jejíž hlavní postavou bude vodní skřítek (či jiná pohádková bytost spojená s vodou), který žije v některé z výše zmíněných vod. V pohádce by se měl objevit popis postavy, mělo by se objevit i místo, kde žije, činnosti, které dělá, s kým se setkává, jaká zažil dobrodružství apod.

- Vymyšlenou pohádku je možno žáky zdramatizovat.
- Možnou obměnou je vytvoření společné „mapy pohádkových bytostí zdejších vod“ s krátkými popisy a obrázky, jak by vypadaly.

VL

Př

Z

Putování po vodách ORP Frýdek-Místek – kvíz

Žáci vyberou správnou odpověď nebo doplní chybějící slovo. Pro učitele je již zvýrazněná správná odpověď tučným písmem. Při práci mohou pracovat s výše uvedeným textem.

1. Jak se jmenuje nejvýznamnější řeka, která protéká ORP Frýdek-Místek a teče dále do Ostravy?
a) Morávka b) Lučina c) **Ostravice**

2. Která řeka je tzv. řekou prvního řádu a zároveň směřuje k Baltskému moři?
a) Ostravice b) **Odra** c) Morávka
3. Jak se jmenuje významný pravostranný přítok řeky Ostravice, který pramení v Beskydech a nachází se ni také přehrada, která je důležitým zdrojem pitné vody?
a) Lučina b) **Morávka** c) Olešná
4. Která vodní nádrž má klíčový význam pro zásobování pitnou vodou nejen Frýdku-Místku, ale i Ostravy a okolí?
a) Olešná b) **Šance a Morávka** c) Baška
5. Řeka Lučina je levostranný/**pravostranný** přítok řeky Ostravice.
6. Do které řeky se vlévá řeka Morávka?
a) **Ostravice** b) Odra c) Lučina
7. Jak se nazývá vodní nádrž, která se nachází na levostranném přítoku Ostravice a je využívána k rekreaci?
a) Šance b) **Olešná** c) Morávka
8. Řeka Ondřejnice se vlévá do řeky _____.
a) Ostravice b) **Odry** c) Lučina
9. Vyjmenuj alespoň dva přítoky řeky Ostravice.

Možné odpovědi:

Lučina, Morávka, Olešná, Čeladenka, Satina, Frýdlantská Ondřejnice, Baštice

Hory a vrcholy

Celé území Frýdecko-Míšecka náleží z geomorfologického hlediska do Karpat. Na úrovni takzvaných geomorfologických celků jde hlavně o Moravskoslezské Beskydy a Podbeskydskou pahorkatinu, okrajově také o Ostravskou pánev a Moravskou bránu.

Jejich odlišnost je především v nadmořské výšce. **Moravskoslezské Beskydy** jsou hornatinou, tedy krajinou, kde nadmořská výška přesahuje 1000 metrů. V pohoří karpatského charakteru mají tyto hory obvykle velmi strmé svahy a výškové rozdíly jsou tak zkoncentrovány na velmi krátkých vzdálenostech. Mezi nejvyšší vrcholy Moravskoslezských Beskyd na Frýdecko-Míšecku patří Lysá hora (1324 m n. m.), Travný (1203 m n. m.), Ropice (1083 m n. m.) nebo Slavíč (1055 m n. m.). Výškové rozdíly mezi údolím a vrcholy se přitom mohou pohybovat mezi 500 až téměř 1000 metry. Tak tomu je v případě Ostravice a vrcholu Lysé hory, kde jde o cca 900 metrů rozdílu v nadmořské výšce (Ostravice cca 420 m n. m. a Lysá hora 1324 m n. m.).

Naopak **Podbeskydská pahorkatina** představuje již výrazně dostupnější kopce. Dosahují maximálně okolo 600 m n. m. a rozdíl mezi vrcholy a podhůřím je jen do cca 200 až 300 m). Nejvýraznější z nich jsou u nás Palkovické hůrky s nejvyšším vrcholem Kubánkov (660 m n. m.), na kterém je instalován vysílač známé rozhlasové stanice Radio Kiss. Dále můžeme jmenovat Kazničov (601 m n. m.) s pověstnou oborou a dančí a mufloní zvěří nebo Hukvaldy (cca 500 m n. m.), jehož vrcholový hřeben pokrývá rozsáhlá zřícenina středověkého hradu.

Ostravská pánev a Moravská brána představují již jen mírně zvlněnou krajinu. Nejvyšším bodem je zde kóta Kouty (337 m n. m.) na katastru obce Sedliště.

M

- **Výškové rozdíly (slovní úlohy na odčítání)**

Jaký je výškový rozdíl mezi vrcholem Lysé hory (1324 m) a obcí Ostravice (420 m)?

Řešení: $1324 - 420 = 904$ m

Jaký je rozdíl v nadmořské výšce mezi Lysou horou a vrcholem Kubánkov?

Řešení: $1324 - 660 = 664$ m

- **Seřazení a zaokrouhlování**

Seřaď následující vrcholy od nejvyššího po nejnižší. Poté nadmořské výšky zaokrouhli na stovky a na desítky:

Ropice (1 083 m), Kubánkov (660 m), Kazničov (601 m), Lysá hora (1 324 m), Hukvaldy (500 m), Travný (1 203 m), Kouty (337 m), Slavíč (1 055 m)

Řešení:

1. Lysá hora (1 324 m)	$\doteq 1\ 300$ m	$\doteq 1\ 320$ m
2. Travný (1 203 m)	$\doteq 1\ 200$ m	$\doteq 1\ 200$ m
3. Ropice (1 083 m)	$\doteq 1\ 100$ m	$\doteq 1\ 080$ m
4. Slavíč (1 055 m)	$\doteq 1\ 100$ m	$\doteq 1\ 060$ m
5. Kubánkov (660 m)	$\doteq 700$ m	$\doteq 660$ m
6. Kazničov (601 m)	$\doteq 600$ m	$\doteq 600$ m

7. Hukvaldy (500 m) $\hat{=}$ 500 m $\hat{=}$ 500 m
8. Kouty (337 m) $\hat{=}$ 300 m $\hat{=}$ 340 m

- **Výpočty průměrné výšky**

Jaká je průměrná výška čtyř hlavních vrcholů Moravskoslezských Beskyd (Lysá hora, Travný, Ropice, Slavíč)?

Řešení: $(1\ 324 + 1\ 203 + 1\ 083 + 1\ 055) : 4 = 4\ 665 : 4 = 1\ 166,25$ m

- **Úlohy na odhady**

V textu se píše, že výškové rozdíly mezi údolím a vrcholy v Moravskoslezských Beskydech se mohou pohybovat mezi 500 a 1000 metry. Které z následujících dvojic splňují toto rozmezí? Nejprve zkus správné řešení odhadnout, poté jej vypočítej.

- a) Ropice (1 083 m) a údolí Morávky (500 m)
b) Lysá hora (1 324 m) a Ostravice (420 m)
c) Kazničov (601 m) a podhůří (300 m)

Řešení:

- a) $1083 - 500 = 583$ ✓
b) $1324 - 420 = 904$ ✓
c) $601 - 300 = 301$ ✗

- **Najdi a zapiš některé vrcholy pohoří Beskydy (alespoň pět).**

- seřaď podle abecedy
- seřaď od nejvyššího po nejnižší
- sečti, kolik by měřily dohromady
- vypočti průměrnou výšku

(Hora Mount Everest měří 8 849 m. Je součet výšky vybraných vrcholů Beskyd větší?)

Lysá hora

Jedním ze symbolů našeho kraje je Lysá hora, nejvyšší vrchol Moravskoslezských Beskyd, jejími obdivovateli někdy romanticky nazývána „královna Beskyd“. Vrchol Lysé hory, ve starší literatuře nazývaný též Gigula, se nachází v nadmořské výšce 1324 metrů a je tak jediným vrcholem v Moravskoslezských Beskydech s nadmořskou výškou nad 1 300 metrů.

Do vrcholové partie zde zasahují katastrální území čtyř obcí, Krásné z Frýdecko-Místecka a Malenovic, Ostravice a Starých Hamer z Frýdlantska.

Lysá hora a celé Moravskoslezské Beskydy jsou součástí Karpat a není proto divu, že výhledy z ní jsou především na jiná karpatská pohoří. Za krásného počasí, především při zimní inverzi, z Lysé hory dohlédneme směrem na východ, tedy směrem na Slovensko, až na Babí horu v Oravských Beskydech, Gerlachovský štít ve Vysokých Tatrách, Velký Rozsutec v Malé Fatře, a dokonce až na Ďumbier a Královu hoľu v Nízkých Tatrách. Při pohledu opačným směrem na západ pak můžeme spatřit táhlý hřeben Jeseníků. Je to jeden z nejkrásnějších kruhových panoramatických výhledů v celé České republice. Z emotivního až poetického hlediska by se dal označit téměř za „dramatický“.

Za málo známou zajímavost lze také uvést, že Lysá hora byla v období druhé světové války na území protektorátu Böhmen und Mähren, tedy Čech a Moravy, nejvyšší horou tohoto území. Paradoxní je, že šlo o horu, která se nacházela na území historického Slezska.

Pod Lysou horou se na potoce Satina nachází také nejznámější beskydský vodopád. Objevit zde můžeme i menší skalní útvary - Mazácké skály, Medvědí skálu nebo takzvané Liščí díry. První z nich slouží dokonce jako cvičné skály pro horolezce a vysokohorské turisty. Opomenout bychom neměli ani pískovcové pseudokrasové jeskyně Ondrášovy díry. Z chráněných území vyniká především Národní přírodní rezervace Mazák, do které je ale z důvodů ochrany přírody zakázáno vstupovat.

Známým místem je na Lysé hoře rovněž památník Ivančena, který připomíná tragické události konce druhé světové války – zastřelení několika skautů. Různých památníčků a pamětních desek věnovaných převážně tragickým událostem je skoro po celém území několik desítek.

Zázemí pro návštěvníky nabízejí na vrcholu dvě nové horské chaty. Obě se nacházejí na místech bývalých chat, které však v 70. letech minulého století vyhořely. Obnoveny byly ve druhé dekádě 21. století.

Chata nazvaná po básníkovi Petru Bezručovi je v majetku Klubu českých turistů, chata, která v její současné podobě nese jméno po slavném atletovi Emilu Zátopkovi (dříve Slezský dům), je v soukromých rukou.

Problematickou stránkou, která však přišla i díky vybudování těchto chat, je téměř neúnosná návštěvnost vrcholu. Podle systematického sledování dosahuje přes 300 000 osob ročně, tedy v průměru okolo jednoho tisíce osob každý den. Po jiném velmi populárním a navštěvovaném místě v Beskydech - Pustevnách je druhým nejnavštěvovanějším místem u nás a jedním z nejnavštěvovanějších míst v celé České republice.

Č

- **Na základě přečteného textu odpověz na otázky.**

Jaké je jiné, starší jméno pro vrchol Lysé hory?

Kolik měří Lysá hora?

Které čtyři obce zasahují do vrcholové části Lysé hory?

Jaká pohoří lze za příznivého počasí spatřit z Lysé hory?

Co připomíná památník Ivančena?
Proč není dovoleno vstupovat do přírodní rezervace Mazák?
Po kom jsou pojmenované dvě nové chaty na vrcholu Lysé hory?

- **Urči, zda jsou tvrzení pravdivá (✓) nebo nepravdivá (✗):**

Lysá hora je nejvyšší vrchol Jeseníků.
Vrchol Lysé hory leží ve výšce více než 1300 metrů.
Na Lysé hoře se nikdy nenacházely žádné chaty.
Z Lysé hory lze za dobrého počasí vidět i na Slovensko.
Během druhé světové války byla Lysá hora nejvyšší horou Protektorátu Čechy a Morava.
Mazák je národní přírodní rezervace, kde je turistům vstup povolen.

- **Napiš krátké vyprávění nebo popis výletu na Lysou horu.** Co bys tam chtěl/a vidět? Co tě nejvíce zaujalo?
- **Vymysli vlastní kvíz nebo křížovku** na základě informací z textu. (Lze zadat jako úkol ve dvojici.)

Vv

- **Nakresli Lysou horu a její symboly** – chata Bezruč, památník Ivančena, výhledy, Mazácké skály.

A 7-9

Vysvětli cizincům, jak se dostanou z Frýdku-Místku na Lysou horu, jaké mají možnosti, kam dojet vlakem/autobusem a odkud dojít pěšky nahoru na vrchol.

Possible routes to Lysá hora

Explain to foreigners how to get from Frýdek-Místek to Lysá hora, what options they have, where to get there by train/bus, and where to walk up to the top.

Your task:

Imagine: You are standing in front of Frýdek castle and you have just met a foreigner. He/She wants to climb Lysá hora. Explain to him/her how to get from Frýdek-Místek to Lysá hora, what options he/she has, where to get there by train/bus, and where to walk up to the top.

Možnosti, jak se dostat na Lysou horu:

1. vlakem na Ostravici, z vlakového nádraží po červené kolem Sluníčka (často používaná možnost),

2. autobusem z Frýdku-Místku přes Frýdlant do Malenovic (zastávka Malenovice, parkoviště a potom po žluté nahoru kolem hostince U Veličků),
3. autobusem na zastávku Malenovice, parkoviště, dojít k hotelu P. Bezruč, tam je rozcestník a pak nejprve po zelené a pak po modré kolem Ivančeny,
4. autobusem na Visalaje a z Visalají po červené (hřebenovka - méně náročné),
5. autobusem na Zlatník a ze Zlatníku po zelené a před Visalajemi se napojit na červenou,
6. autobusem na Krásnou (zastávka Krásná, Nižní Mohelnice, lesní správa) a odtud po žluté - příjemná cesta přes louky,
7. autobusem na zastávku Ostravice Mazák a odtud po modré kolem statku Muchovice a pak od lokality Butořanka po červené dál k vrcholu.

M

- Spočítej, kolik musíš udělat kroků, když půjdeš na Lysou horu. Tvůj krok je dlouhý 24 cm. Co si musíš zjistit, abys mohl příklad vypočítat?

Chráněná území

Chráněná území jsou oblasti, které byly vymezeny a právně chráněny za účelem zachování přírodních hodnot, biodiverzity a krajinných charakteristik. Tato území mají zvláštní statut, který omezuje lidskou činnost a různé zásahy, aby se minimalizoval jejich negativní dopad na přírodu. Existuje několik typů chráněných území:

A) Velkoplošná chráněná území

Národní parky

Nejvyšší úroveň ochrany, která zahrnuje rozmanité přírodní oblasti s unikátními přírodními hodnotami.

Na území Frýdecko-Místecka se takovéto chráněné území nenachází.

Chráněné krajinné oblasti (CHKO)

Oblasti, které chrání krajinné charakteristiky a přírodní dědictví. V regionu máme Chráněnou krajinnou oblast (CHKO) Beskydy, která byla vyhlášena v roce 1973. Má rozlohu 1 160 km². Patří mezi největší CHKO České republiky.

Přírodní parky

Jejich cílem je chránit krajinný ráz s dochovanými přírodními a estetickými hodnotami. Mají volnější režim ochrany než CHKO a slouží také k rekreaci. Na území Frýdecko-Místecka se nenachází. Na západě tohoto území (obce Kozlovice a Hukvaldy) však sousedí s Přírodním parkem Podbeskydí.

Evropsky významné lokality

Jedná se o rozsáhlé oblasti, které spadají do soustavy Natura 2000. Tato celoevropská síť se snaží chránit nejvzácnější druhy a jejich stanoviště v Evropě.

Na Frýdecko-Místecku jde například o Zámecký park v Paskově nebo o řeku Ostravici.

Ptačí oblasti

Jsou vyhlášeny na ochranu ptáků a jejich migračních tras. Na území Frýdecko-Místecka se překrývá z CHKO Beskydy. Má na rozdíl od ní však jinou funkci ochrany.

B) Maloplošná chráněná území

Národní přírodní rezervace

Jedná se o nejceněnější a nejpřísněji chráněná území národního nebo nadnárodního významu. Na Frýdecko-Místecku se přímo nenacházejí. V širším pojetí pojmu Frýdecko-Místecko (okres Frýdek-Místek) jich však několik je – např. Mionší na Jablunkovsku, nebo Kněhyně-Čertův Mlýn a Mazák na Frýdlantsku.

Národní přírodní památky

Tato území chrání významné přírodní objekty, ať už se jedná o geologické útvary, naleziště nerostů nebo jedinečné ekosystémy s národním či nadnárodním významem.

Na Frýdecko-Místecku je to Skalická Morávka, kde je ochrana věnována přirozenému korytu, ve kterém řeka divočí, větví se, štěrkové náplavy se stále přesunují a vytvářejí nová ramena. Zasahuje do obcí Nošovice, Nižní Lhoty, Vyšní Lhoty, Raškovice a Frýdek-Místek (místní část Skalice).

Přírodní rezervace

Přírodní rezervace je chráněná oblast, která slouží k ochraně přírodních ekosystémů, druhů rostlin, živočichů nebo jiných přírodních hodnot. V přírodních rezervacích bývají často omezeny činnosti, jako je kácení lesů, těžba nerostů, lov zvěře nebo jiná činnost, která by mohla ohrozit přírodu.

V regionu je vyhlášeno 5 přírodních rezervací.

Přírodní rezervace Novodvorský močál – rezervace byla vyhlášena v roce 2001. Jedná se o komplex lesních a nelesních mokřadů Černého potoka. Východní část je zarostlá dřevinami. Převládá jasan ztepilý, olše lepkavá, dub letní, místy bříza bělokorá a vzácně jilm drsný. Z jehličnatých stromů zde roste smrk ztepilý.

Bylinné patro zastupují např. přeslička lesní, trsy kapradin, řeřišnice hořká, svízel bahenní, blatouch bahenní, netýkavka nedůtklivá, třtina šedavá. Vyskytuje se zde vzácný kozlík celolistý. Tůně vytvářejí ideální prostředí pro různé druhy hmyzu.

Přírodní rezervace Palkovické hůrky – obec Hukvaldy, rezervace byla vyhlášena v roce 1969. Jedná se o komplex starých smíšených porostů. Převládá buk lesní, roste zde i smrk ztepilý, dub letní, jedle bělokorá, jasan ztepilý, lípa malolistá, lípa velkolistá, javor klen, javor mléč, jilm horský a olše lepkavá. Jsou zde porosty ve stáří 125-140 let.

Z rostlin můžeme vidět svízel vonný, šalvěj lepkavou, šťavel kyselý, ostřice lesní, vraní oko čtyřlisté, čarovník pařížský, kopytník evropský, violku lesní a další.

Přírodní rezervace Rybníky – obec Kozlovice, rezervace byla vyhlášena v roce 1990. Nacházejí se zde prameniště s ostřicovo-rašeliníkovými společenstvy a rašelinové louky s výskytem silně ohroženého druhu rosnatky okrouhlosté. K ohroženým druhům patří také vstavač prstnatec Fuchsův pravý. Charakteristické pro tuto rezervaci jsou pcháč potoční a bahenní, ostřice zobánkatá, ježatá, prosová, obecná a bledavá, vrbina obecná.

Smíšený les je tvořen dubovými bučinami, břízami bělokorými, duby letními, lípami srdčitými, javory kleny, jasanů ztepilými, habry obecnými, třešněmi ptačími, olšemi lepkavými, jeřáby ptačími, topoly osiky, hlohy jednosemennými, kalinami obecnými, lískami obecnými, vrbami popelavými.

Rostou zde sasanky hajní, popenec obecný, šťavel kyselý, borůvky, čarovník pařížský, přeslička lesní, metlice trsnatá aj. Hojně jsou různé druhy kapradiny.

Přírodní rezervace Travný – obec Morávka, obec Krásná. Tato rezervace byla vyhlášena v roce 2000. Leží v území CHKO Beskydy. Hlavní dřevinou je buk lesní, jedle bělokorá, javor klen, smrk ztepilý a jilm horský.

Z rostlin můžeme vidět růst rozrazil lékařský, šťavel kyselý, věsenku nachovou, třtinu rákosovitou, plícník tmavý, prvosenu vyšší, šalvěj lepkavou, violku lesní a vraní oko čtyřlisté. V blízkosti prameniště roste sněženka podsněžník a hořec tolitovitý.

Nejcennější pralesovité části se soušemi, vývraty a zlomky jsou zbytky stromů ve fázi rozpadu, kde se uplatňuje vedle buku lesního také jedle bělokorá, smrk ztepilý a javor klen. Průměrně udávaný věk horního stromového patra je přes 230 let.

Přírodní rezervace Travný potok – obec Morávka. Rezervace byla vyhlášena v roce 1955 a leží na území CHKO Beskydy. Chráněné území tvoří původní smrkový porost s bukem, jedlí a klenem.

Bylinné patro tvoří kapradina papratka samičí, kapraď rozložená, kapraď samec aj. Rostou zde mařinka vonná, pstoček dvoulistý, bažanka vytrvalá, kokořík přeslenitý, vraní oko čtyřlisté, šťavel kyselý, ostřice lesní a netýkavka nedůtklivá.

Přírodní památky

Přírodní památky jsou chráněná území, která jsou určena k ochraně a zachování specifických přírodních jevů nebo vzácných přírodních hodnot. Tyto památky mohou zahrnovat různé přírodní objekty, jako jsou například geologické útvary (např. jeskyně, skalní útvary), přírodní jevy (např. minerální prameny, termální prameny), historické stromy nebo skupiny stromů, různé vzácné nebo ohrožené druhy rostlin a živočichů. Cílem ochrany přírodních památek je uchování vzácných a jedinečných přírodních prvků pro budoucí generace, a to při respektování ekosystémových procesů a přírodního vývoje. V regionu máme několik přírodních památek, např.:

Přírodní památka Byčinec – obec Morávka.

Přírodní památka Hradní vrch Hukvaldy – obec Hukvaldy.

Přírodní památka Kamenec – obec Dobrá.

Přírodní památka Kamenná u Staříče – obec Staříč.

Přírodní památka Obidová – obec Krásná.

Přírodní památka Pod hukvaldskou oborou – obec Kozlovice.

Přírodní památka Profil Morávky – obec Dobrá a Staré Město.

Přírodní památka Žermanický lom – obec Žermanice.

Národní přírodní památka Skalická Morávka – podél toku řeky Morávky mezi Nošovicemi a Raškovicemi.

Vv

Př

V textu se nacházejí zajímavé názvy rostlin (např. pstroček dvoulistý, netýkavka nedůtklivá, ostřice zobánkatá). Vyber si jednu z nich a pokus se ji dle vlastní fantazie nakreslit. Pak si najdi na internetu její skutečnou podobu a pokus se nakreslit i ji. Podobají se? Co mají společného? Ve třídě tak může vzniknout zajímavá galerie rostlin. (Nezapomeň uvést její název. Můžeš doplnit i místo jejího výskytu.)

Př

Č

a)

b)

c)

d)

e)

f)

g)

h)

h)

ch)

- Doplň k názvům rostlin jejich obrázek:

vstavač prstnatec
kokořík přeslenitý
rozrazil lékařský

ostřice obecná
řeřišnice hořká
přeslička lesní

čarovník pařížský
svízel vonný

plicník tmavý
bažantka vytrvalá

Řešení:

vstavač prstnatec h)
kokořík přeslenitý f)
rozrazil lékařský g)

ostřice obecná e)
řeřišnice hořká d)
přeslička lesní a)

čarovník pařížský h)
svízel vonný ch)

plicník tmavý c)
bažantka vytrvalá b)

- Najdi, ve které části textu se o nich hovoří, kde bychom se s nimi mohli pravděpodobně setkat.

Př

- V našem regionu rostou chráněné rostliny. Najdi je v atlasu rostlin.
 - ❖ krtičník hlíznatý
 - ❖ zvonek kopřivolistý
 - ❖ čistec lesní
 - ❖ čarovník pařížský
 - ❖ šalvěj lepkavá
 - ❖ svízel vonný
 - ❖ bažanka hajní
 - ❖ kopytník evropský
 - ❖ ostřice lesní

- Máme i chráněné nebo ohrožené druhy živočichů. Společně se podívejte do atlasu nebo na PC.

- ❖ strakapoud bělohřbetý
- ❖ lejsek šedý
- ❖ lejsek malý
- ❖ skřivan lesní
- ❖ sluka lesní
- ❖ čáp černý
- ❖ myšivka horská
- ❖ rejsek horský
- ❖ mlok skvrnitý
- ❖ slepýš křehký

VL

- Vyhledej na mapě, kde se rezervace a přírodní památky nacházejí. Jsou v blízkosti tvého bydliště? Mohli bychom je se třídou navštívit.
- Poznáš stromy našeho regionu?

Př

V okolí Frýdku-Místku a v oblasti Beskyd najdeme především smíšené lesy, kde se často objevují jak listnaté, tak jehličnaté stromy. Deset nejčastějších stromů, které v Pobeskydí a Beskydech potkáš, jsou:

1. **Smrk ztepilý** – nejrozšířenější jehličnan v Beskydech, oblíbený díky svému rychlému růstu.
2. **Buk lesní** – král listnatých lesů v Beskydech, dosahuje značného věku a poskytuje úkryt mnoha druhům zvířat.
3. **Jedle bělokorá** – původní druh, který je stále vzácnější, ale v chráněných oblastech Beskyd se dobře regeneruje.
4. **Javor klen** – běžný strom v horských lesích, odolný vůči chladu a často viditelný kolem cest a potoků.
5. **Dub zimní a letní** – roste spíše v nižších polohách, ale je typický pro pestrou přírodní skladbu oblastí.
6. **Bříza bělokorá** – často roste na okrajích lesů a pastvin a je známá svou bílou kůrou.
7. **Jasan ztepilý** – najdeš ho hlavně podél vodních toků a na vlhčích místech.
8. **Olše lepkavá** – roste podél potoků a řek a snáší dobře podmáčenou půdu.
9. **Lípa malolistá** – tradiční strom, který zdobí často cesty a okraje lesů, je i symbolem české přírody.
10. **Borovice lesní** – vyskytuje se na skalnatých místech a v sušších oblastech Beskyd.

Tyto stromy tvoří základ místních lesů a jejich rozmanitost pomáhá udržet Beskydy krásné a biologicky pestré.

- Přečti si další informace o každém stromě níže. Všimni si, jak různé druhy stromů odlišně rostou a jak dlouho žijí.

a) Tis červený – dorůstá až do výšky 20 m, dožívá se až 2000 let.

b) Borovice lesní – dorůstá do výšky 30 m. V ČR jsou 3 druhy.

c) Dub letní – dorůstá do výšky 40 m, dožívá se až přes 1000 let.

d) Lípa srdčitá (malolistá) - dorůstá do výšky 40 m, dožívá se až 1000 let.

e) Buk lesní - dorůstá do výšky 40 m, dožívá se stáří 200 až 400 let.

f) Jasan ztepilý - dorůstá do výšky 40 m, dožívá se max. 200 let.

g) Javor klen - dorůstá do výšky 30 m, výjimečně až 40 m, dožívá se 200, až 400 let. Na celém světě je asi 115 druhů javorů, v ČR – javor babyka, javor mléč a javor klen.

h) Jilm horský - dorůstá do výšky 30 - 40 m, dožívá se stáří 400 let.

- **Stromy a jejich příběhy**

Zamysli se, co všechno stromy během svého života zažijí. Pokud strom žije třeba 1000 let, mohl by pamatovat:

Jaká byla tehdy příroda a krajina?

Kolik generací lidí asi viděl růst a stárnout?

- **Najdi nejstarší strom ve svém okolí:**

Zeptej se dospělých nebo se podívej na internet, kde se ve tvém okolí nachází nejstarší strom. Jaký je to druh a kolik let asi má? Vypadá jinak než mladší stromy?

- **Porovnání věku stromů a lidí**

Vyber si dva stromy z textu výše a porovnej, jak dlouho žijí s tím, jak dlouho žijí lidé. Můžeš k tomu použít tabulku:

Dub letní: 1000 let

Buk lesní: 400 let

Průměrný člověk: asi 80 let

Kolik lidských generací asi „přetrvá“ starý dub?

Jak starý bys musel/a být, abys zažil/a alespoň polovinu jeho života?

- **Vyber strom, který bys zasadil/a pro budoucí generace:**

Jaký strom bys vybral/a jako symbol pro svůj domov?

Jak dlouho by podle tebe mohl růst?

Co by lidé za dlouhou dobu asi mohli zjistit z jeho vzhledu?

- **Doplň správné slovo:**

Dub má plod zvaný _____.

Lípa je náš národní _____.

Javor má list, který se objevuje i na vlajce _____.

Buk má hladkou _____ a jeho plody se nazývají _____.

Řešení:

Dub má plod zvaný **žalud**.

Lípa je náš národní **strom**.

Javor má list, který se objevuje i na vlajce **Kanady**.

Buk má hladkou **kůru** a jeho plody se nazývají **bukvice**.

- **Stromový herbář**

Nasbírej 3 různé listy listnatých stromů, vylisuj je a nalep do sešitu. Připiš:

- Název stromu
- Kde jsi ho našel
- Zajímavost o stromu

- **Vylušti osmisměrku, tajenka je strom na obrázku níže.**

Stromy si vyhledej v atlasu stromů nebo na PC.

Pomůcka pro osmisměrku:

BOROVICE LESNÍ, DUB LETNÍ, LÍPA SRDČITÁ, BUK LESNÍ, JASAN ZTEPILÝ, JAVOR BABYKA,
JILM HORSKÝ, OLŠE LEPKAVÁ, JILM DRSNÝ, SMRK ZTEPILÝ, JEDLE BĚLOKORÁ, JAVOR KLEN,
HABR OBECNÝ, TŘEŠEŇ PTAČÍ, JEŘÁB PTAČÍ, TOPOL OSIKA, KALINA OBECNÁ, VRBA HAJNÍ,
LÍPA MALOLISTÁ, SVÍD KRVAVÝ, JASAN ZTEPILÝ

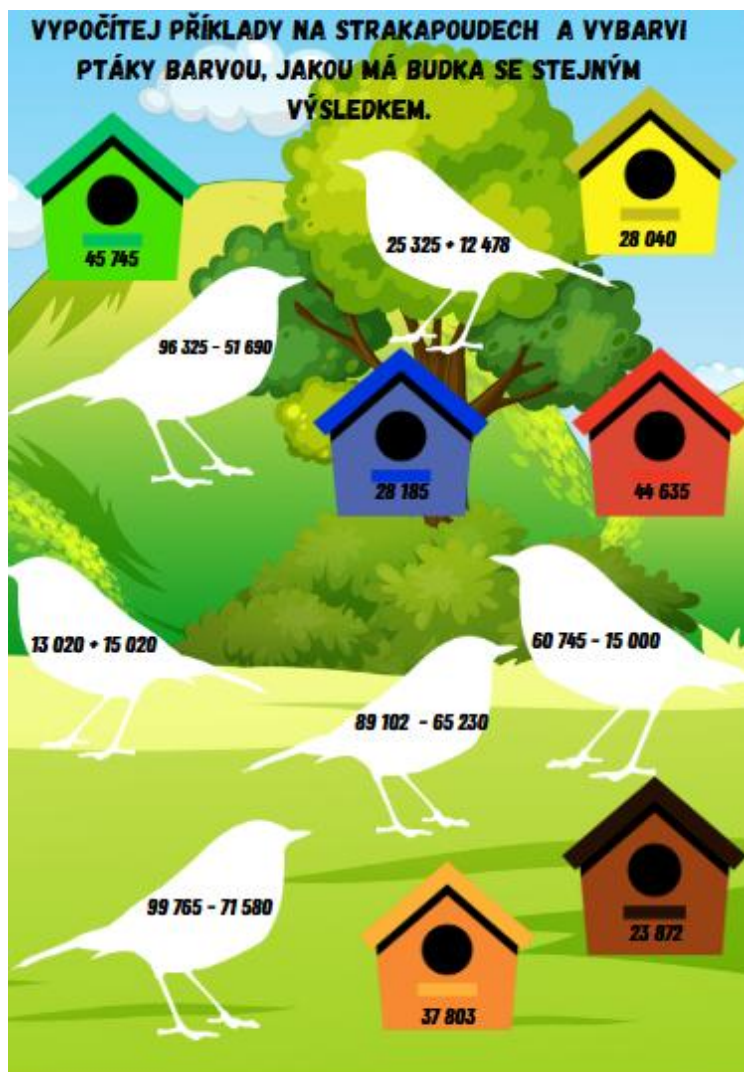
Tajenka: BŘÍZA BĚLOKORÁ

B	O	R	O	V	I	C	E	L	E	S	N	Í
D	Á	T	I	Č	D	R	S	A	P	Í	L	B
U	A	K	Y	B	A	B	R	O	V	A	J	U
B	J	I	L	M	H	O	R	S	K	Ý	B	K
L	O	Ř	N	E	L	K	R	O	V	A	J	L
E	L	H	A	B	R	O	B	E	C	N	Ý	E
T	Š	A	K	I	S	O	L	O	P	O	T	S
N	E	Í	V	R	B	A	H	A	J	N	Í	N
Í	L	T	Ř	E	Š	E	Ň	P	T	A	Č	Í
Z	E	A	Í	Č	A	T	P	B	Á	Ř	E	J
B	P	S	V	Í	D	K	R	V	A	V	Ý	Ě
L	K	Ý	L	I	P	E	T	Z	K	R	M	S
J	A	S	A	N	Z	T	E	P	I	L	Ý	O
K	V	O	R	Ý	N	S	R	D	M	L	I	J
Á	Á	N	C	E	B	O	A	N	I	L	A	K
Á	R	O	K	O	L	Ě	B	E	L	D	E	J
L	Í	P	A	M	A	L	O	L	I	S	T	Á

M 4

- V Palkovicích se nachází 11 metrů vysoký tis červený. V roce 2003 bylo odhadováno stáří 150 let. Kolik má let v současné době?
- Vypočítej následující příklady

Do dutiny stromů nosí žluna zelená každých 6 minut 8 kousků hmyzu pro mláďata. Kolik kousků hmyzu donese žluna do budky za jednu hodinu?

V obou budkách je napsané číslo. Příklady vypočítej písemně.

Číslo v levé budce vyděl počtem žlun zelených, které letí doleva.

Číslo v pravé budce vyděl počtem žlun zelených, které letí doprava.

12 348

123 466

12 348 : =

123 466 : =

Naučné stezky

Naučné stezky (NS) seznamují návštěvníky s přírodovědnými a kulturními zajímavostmi okolí. Kladou si za cíl přinést informace lidem, kteří jimi procházejí. Využívají k tomuto účelu většinou informační panely, ale i tištěné průvodce. Značí se obvykle bílým čtvercem velikosti 10×10 cm s úhlopříčným zeleným pruhem vedeným z levého horního do pravého dolního rohu (tzv. smluvenou značkou pro naučné stezky). Vyloučit však nelze ani atypickou značku, kterou si pro tento účel vymysleli autoři sami. V České republice je jich přes 2000. Každý rok spousta z nich zanikne a několik desítek nových vznikne. V současné době se jich v okrese Frýdek-Místek nachází přibližně 50.

Obvykle bývají naučné stezky specializovaně zaměřené, a to podle prostředí, ve kterém se nacházejí, a do velké míry také dle profesního změření nebo motivace autorů jejich obsahu. Velká část naučných stezek se nachází v přírodním prostředí a přírodě se také věnuje. Příkladem jsou u nás naučné stezky Palkovické Hůrky, Frýdecký les nebo Prameny Morávky. Jiné zaměření obvykle odpovídá naučným stezkám, jejichž tabule jsou umístěny v zástavbě nebo přímo v centrech obcí a měst. Ty obvykle informují o historii, turistických zajímavostech, legendách nebo také o občanském vybavení a službách, které se v blízkém okolí nacházejí. K nim patří na Frýdecko-Místecku například Turistický informační systém Zajímavosti z historie Paskova, NS Prašivá, NS Gruň – Bílý Kříž, Informační systém Dobrá, NS Za poznáním Třanovic nebo Informační systém Palkovice. Specializovaný obsah má NS Chlebovická medová stopa, která se věnuje včelařství a logicky navazuje na činnost nedalekého Včelařského naučného areálu. Někdy má naučná stezka charakter konzervativní (např. Zajímavosti z historie Paskova), jindy se snaží co nejvíce přizpůsobit cílové skupině (např. NS Leoš Janáček očima dětí).

Rozlišovat můžeme také způsob vedení trasy. Z tohoto hlediska je nejčastější trasa lidově řečeno „odněkud někam“, mluvou geometrie začíná v bodu A a končí v bodu B. Občas se vyskytuje i naučná stezka uzavřená do okruhu, tedy začíná v bodu A a do něj se také vrací. Ojedinelé vedení má u nás Naučná stezka Prašivá, která má hvězdicový charakter. To znamená, že jejím středobodem je jediné cílové místo (v tomto případě dřevěný kostel, chata a vyletiště na Malé Prašivé), ke kterému vedou cesty s naučnými tabulemi z více míst (u NS Prašivá dokonce z šesti).

- Dle textu nakresli tzv. smluvenou značku pro naučné stezky.
- Vymysli značku pro naučnou stezku ve tvé obci. Kolik by měla zastavení a čeho by se týkala?
- Navrhnete vlastní informační tabuli pro naučnou stezku ve vaší obci.
- Vyberte téma (např. slavná osobnost z vaší obce, zajímavý přírodní úkaz). Na tabuli napište krátký text (3–5 vět) a nakreslete obrázek, který by návštěvníky zaujal.
- Připravte krátkou prezentaci (5–7 minut) o vaší „naučné stezce“. Zaměřte se na její význam, zajímavosti a přínos pro místní obyvatele. Použijte obrázky, mapy nebo jiné vizuální pomůcky.

Diskuse:

- Proč je důležité, aby lidé znali historii své obce.
- Co bys chtěl/a vědět o historii své obce, co zatím nevíš?

Informační systém „Zajímavosti z historie Paskova“

V centru Paskova vznikl cca 4 kilometry dlouhý okruh, který obsahuje 12 informačních tabulí, z nichž 10 se nachází v centru Paskova a jeho blízkém okolí. Zbývající dvě samostatně umístěné tabule se nacházejí u bývalého Dolu Paskov a v místní části Oprechtice. Z hlediska obsahu se informační systém věnuje různým tématům, a to ze společenského nebo hospodářského života, případně přibližuje důležité památky, osobnosti nebo lokality. Nechybí zde na jedné straně tradiční obecní témata, jakými jsou školství, spolkový život, kostel nebo fara, na druhé straně však nejsou opomenuta ani témata, ke kterým patří historie a hospodářské zázemí paskovského zámku, rozsáhlá rybníční soustava nebo zámecký park.

Za zmínku stojí i forma řešení, a to jak po stránce obsahové, tak po stránce grafické. Z hlediska obsahu má každá tabule takzvanou časovou osu. Na ní jsou uvedeny nejdůležitější historické milníky popisovaného tématu.

Originalitu doslova na první pohled dává tomuto informačnímu systému vzhled konstrukce. Její horní část má tvar odvozený od prvků vesnického baroka, který v Paskově můžeme vidět především na ohradní zdi kolem kostela sv. Vavřince.

- **Práce s textem:**

1. Kolik informačních tabulí bylo vytvořeno v rámci systému?

A) 10 B) 12 C) 4 D) 18

2. Jaká je přibližná délka naučného okruhu vytvořeného informačním systémem?

A) 2 kilometry B) 4 kilometry C) 6 kilometrů D) 8 kilometrů

3. Jaké téma je zahrnuto v obsahu informačního systému?

A) Historie paskovského zámku B) Vývoj železniční dopravy v Česku C) Historie české literatury D) Významné bitvy 20. století

4. Kde se nachází dvě samostatně umístěné informační tabule?

A) U kostela sv. Vavřince a v centru Paskova B) U bývalého Dolu Paskov a v místní části Oprechtice C) V zámeckém parku a u rybníční soustavy D) V okolí Paskovského zámku a na naučné stezce

5. Jaký byl asi hlavní cíl vytvoření informačního systému?

A) Snížit turistický ruch B) Přiblížit vybraná témata z historie Paskova C) Vytvořit naučnou stezku pro děti D) Zmapovat všechny památky v Česku

Řešení:

1. B) 12
2. B) 4 kilometry
3. A) Historie paskovského zámku
4. B) U bývalého Dolu Paskov a v místní části Oprechtice
5. B) Přiblížit vybraná témata z historie Paskova

- **Úkol k diskusi: Význam informačního systému v Paskově**

Představte si, že jste součástí týmu, který má za úkol zhodnotit přínos informačního systému „Zajímavosti z historie Paskova“ pro město. Diskutujte ve skupině a odpovězte na následující otázky:

- Jak může informační systém přilákat turisty do Paskova?
- Jak mohou místní školy využít tento informační systém při výuce?
- Myslíte si, že podobné systémy by měly být vytvořeny i v jiných městech? Proč ano/ne?

Závěr diskuse - Každá skupina na závěr shrne své odpovědi a představí je ostatním.

Omalovánka:

Žáci si mohou nejen vybarvit obrázek, ale do prázdného místa na tabuli napsat nebo nakreslit vlastní téma z historie svého města či vesnice.

Obrázek vytvořen AI, Copilot Microsoft 16.07. 2025

Podrobnější text o Informačním systému Paskova + obsáhlejší metodiku naleznete v případě zájmu v příloze. (Uvedené úkoly mohou být inspirací pro práci s naučnými stezkami ve vaší obci.)

Naučná stezka Prašivá

Naučná stezka Prašivá (NS Prašivá) je zřejmě nejrozsáhlejší, a nejoriginálnější naučnou stezkou na Frýdecko-Místecku. Hvězdicový tvar šesti tras vycházejících z různých míst a směřujících do jediného „středobodu“, poutního místa a chaty Klubu českých turistů na temeni Malé Prašivé (706 m. n. m.), je s velkou pravděpodobností výjimečný dokonce na celostátní úrovni. Dodejme, že pojem „hvězdicový“, blízký terminologii geometrie, bychom při pohledu na reálné zakreslení tras do mapy spíš přejmenovali na chobotnici.

Po svém dokončení zahrnovala naučná stezka Prašivá celkem 28 informačních prvků – konkrétně 26 tematických tabulí a dvě panoramatické vyhlídky.

Stezka prochází celkem jedenácti obcemi. Osm z nich patří do mikroregionu Sdružení obcí povodí Morávky (Morávka, Pražmo, Raškovice, Vyšní Lhoty, Nižní Lhoty, Nošovice, Dobratice a Vojkovice), obec Horní Domaslavice přináleží k mikroregionu Žermanické a Těrlické přehrady a poslední dvě obce jsou součástí mikroregionu Sdružení obcí povodí Stonávky (Komorní Lhotka a Hnojník), které navíc patří již k Třinecku. Podle výchozích míst můžeme hovořit o těchto větvích (dílčích trasách) NS Prašivá: A. Moravčanské, B. Pražmovské, C. Raškovické, D. Nošovické, E. Hornodomaslavické a F. Hnojnické.

S námětem vybudování NS Prašivá přišel v roce 2006 Miroslav Lysek, který se poté stal až do konečné fáze instalace také koordinátorem celého projektu. Realizaci logicky zaštitilo Sdružení obcí povodí Morávky, které kromě svého finančního vkladu získalo další zdroje financí od Pivovaru Radegast a z prostředků operačního programu přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Polskem, tedy z fondu Evropské unie.

Kromě témat věnovaných obcím (především historii, zajímavostem nebo osobnostem) jsou na tabulích přibližovaná další regionální témata – legenda o zbojníku Ondrášovi, salašnictví na hřebenech hor, řeka Morávka, historie průmyslu v Raškovících, historie turistiky a lázeňství v Komorní Lhotce, významní faráři domaslavické farnosti, pověsti o hoře Prašivá a samozřejmě ústřední téma, kterým jsou v cílovém místě naučné stezky chata Klubu českých turistů a dřevěný kostel sv. Antonína Paduánského na Prašivé.

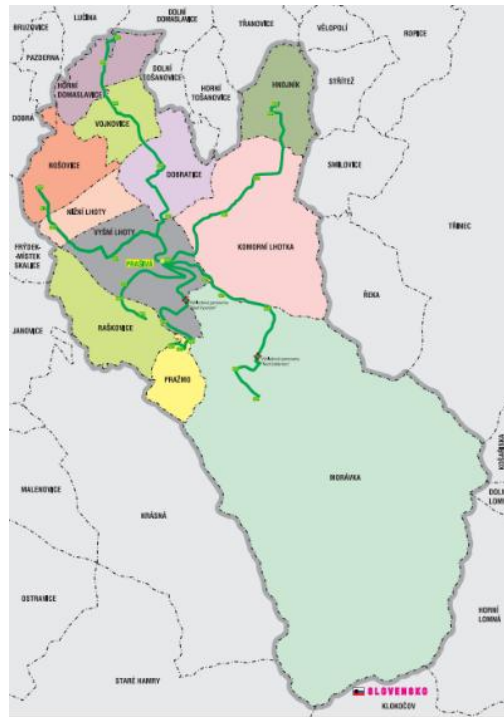
Při dokončení fyzické realizace byla pro NS Prašivá vydána v měřítku 1:25 000 podrobná mapa se záznamem míst, kde se v terénu nacházejí všechny informační prvky i s texty všech tabulí věnovaných obcím a s oběma výhledovými panoramaty popisujícími horskou krajinu Moravskoslezských Beskyd.

Obce, kterými jednotlivé větve stezky prochází, ji přijaly za svou a její tabule se staly „respektovaným“ obecním inventářem.

Ondráš, kresba Borise Zvady

D 6,7

Z 6,7

Ov 6,7

- **Práce s textem**

Otázky:

1. Kolik informačních prvků měla Naučná stezka Prašivá po svém dokončení?
2. Jaký tvar mají jednotlivé trasy Naučné stezky Prašivá?
3. Kdo navrhl vybudování Naučné stezky Prašivá?
4. Kolika obcemi stezka prochází?
5. Který pivovar finančně podpořil realizaci stezky?
6. Jaké měřítko má vydaná mapa NS Prašivá?
7. Jaký kostel se nachází v cílovém místě stezky?
8. Jaký jiný tvar než „hvězdicový“ by mohl vystihovat podobu tras?
9. Kdo byl koordinátorem celého projektu?
10. Který mikroregion zahrnuje nejvíce obcí zapojených do stezky?

Řešení:

1. 28 informačních prvků (Poznámka: Jedno výhledové panoráma později zaniklo – tato informace je uvedena v posledním odstavci textu.)
2. hvězdicový tvar
3. Miroslav Lysek
4. 11 obcí
5. pivovar Radegast
6. 1:25 000
7. kostel sv. Antonína Paduánského
8. chobotnicový tvar
9. Miroslav Lysek
10. Sdružení obcí povodí Morávky

- **Doplňovačka – Naučná stezka Prašivá**

Naučná stezka Prašivá je považována za jednu z nejrozsáhlejších a nej_____ stezek na Frýdecko-Místecku. Její trasy mají tvar _____, ale při pohledu na mapu by se spíše daly přirovnat k _____.

Stezka prochází _____ obcemi, z nichž většina patří do mikroregionu _____. Po dokončení obsahovala celkem _____ informačních prvků – konkrétně _____ tematických tabulí a _____ panoramatické vyhlídky.

Autorem původního námětu a koordinátorem projektu byl _____.

Finanční prostředky na projekt poskytlo Sdružení obcí povodí Morávky, _____ Radegast a fond _____ spolupráce mezi Českou republikou a Polskem.

Mezi témata na tabulích se objevily například pověsti o hoře _____, legenda o zbojníku _____ nebo historie lázeňství v _____.

Cílovým místem stezky je chata Klubu českých turistů a dřevěný kostel sv. _____ na hoře Malá Prašivá.

Doplňovačka – Řešení

Naučná stezka Prašivá je považována za jednu z nejrozsáhlejších a nejoriginálnějších stezek na Frýdecko-Místecku. Její trasy mají tvar hvězdicový, ale při pohledu na mapu by se spíše daly přirovnat ke chobotnici.

Stezka prochází 11 obcemi, z nichž většina patří do mikroregionu Sdružení obcí povodí Morávky. Po dokončení obsahovala celkem 28 informačních prvků – konkrétně 26 tematických tabulí a 2 panoramatické vyhlídky. (Poznámka: Jedno výhledové panoráma zaniklo.)

Autorem původního námětu a koordinátorem projektu byl Miroslav Lysek.

Finanční prostředky na projekt poskytlo Sdružení obcí povodí Morávky, pivovar Radegast a fond Evropské unie pro spolupráci mezi Českou republikou a Polskem.

Mezi tématy na tabulích se objevily například pověsti o hoře Prašivá, legenda o zbojníku Ondrášovi nebo historie lázeňství v Komorní Lhotce.

Cílovým místem stezky je chata Klubu českých turistů a dřevěný kostel sv. Antonína Paduánského na hoře Malá Prašivá.

D 8,9

Z 8,9

Ov 8,9

- **Otázky k diskusi**

1. Proč si myslíte, že trasy stezky byly navrženy právě ve tvaru „hvězdice“? Má tento tvar praktický význam, nebo spíše symbolický?
2. Projekt trval více než 4 roky. Jaké překážky mohly při realizaci vzniknout?
3. Podílelo se mnoho různých lidí – historici, faráři, výtvarníci, starostové, koordinátor... Proč je důležité mít při vytváření takového projektu různé odborníky?
4. Myslíte si, že naučné stezky mají v dnešní době smysl? Navštěvují je podle vás lidé dostatečně často?
5. Informační tabule se zaměřují na historii, přírodu i pověsti. Které téma vás nejvíc zaujalo a proč? Mělo by být v budoucnu přidáno ještě nějaké další téma?
6. Stezka prochází 11 obcemi. Jak může takový projekt ovlivnit život v obci – ekonomicky, kulturně nebo v oblasti turismu?
7. Proč je důležité, aby se obce o informační prvky staraly i po dokončení stezky? Může to něco říct o vztahu obyvatel k regionu?
8. Na tabulích se objevuje legenda o Ondrášovi. Co nám mohou místní pověsti předat?

Návrhy k odpovědím:

1. Tvar hvězdice může usnadnit přístup z různých obcí k jednomu centrálnímu místu. Symbolicky může představovat propojení.
2. Čtyřletá realizace mohla být náročná kvůli koordinaci více obcí, financování, tvorbě kvalitního obsahu, grafik a instalaci v terénu. Podstatná byla (a to trvá i nyní) administrativa (výkresy, vyjádření vlastníků, CHKO Beskydy, správců sítí atd.) ve vztahu k povolení instalaci tabulí do terénu. Jde o malé stavby, které musí být se stavebními úřady projednány. Díky rozsáhlosti území pak dokonce šlo o 3 stavební úřady (Dobrá, Raškovice a Hnojník). Žáci mohou navrhnout zjednodušení nebo využití moderních technologií.

3. Tým odborníků přináší rozmanité znalosti – historik dodá fakta, výtvarník obohatí téma tam, kde neexistují reálné fotografie (např. legendy). Grafik navrhne celkovou podobu tabulí. Koordinátor hledá společná řešení. Spolupráce obohacuje obsah a zvyšuje kvalitu výsledku.
4. Naučné stezky dnes mají smysl, ale konkurují jim digitální formy poznávání. Smysl mají zároveň tím, že motivují k poznávacím procházkám v přírodě. Pro cílovou skupinu starších lidí (seniorů) jsou navíc často nejpřirozenější formou získávání informací. Žáci mohou navrhnout modernizaci – interaktivní QR kódy, mobilní aplikace či herní prvky.
5. Nejzajímavější téma je individuální – někoho zaujme pověst o Ondrášovi, jiného historie turistiky. Mohou navrhnout přidání ekologických nebo aktuálních témat.
6. Přínos pro obce – zvýšení turistického ruchu, větší zájem o místní historii, finanční příjmy, reprezentativnost – tvorba dobrého jména a identity, posílení pocitu náležitosti k místu.
7. Starost o tabule vyjadřuje vztah k místu – ukazuje, že stezka není „cizí projekt“, ale její tabule – jejich obsah jsou součástí identity obcí.
8. Legendy a pověsti obohacují vnímání míst, propojují historii s imaginací. Mohou být nástrojem výchovy i místní hrdosti. Pro náš kraj, kde je v porovnání s jinými kraji legend spíše méně a ty které existují, navíc nejsou mezi lidmi moc známy, to platí o to více.

- **Krátké dokumentární video**

Žáci vytvoří krátké video (1–3 minuty) propagující Naučnou stezku Prašivá nebo jinou regionální památku.

Forma: Scénář, natáčení, střih, titulky. Lze využít mobilní telefon.

Cíl: Mediální výchova, týmová spolupráce, kreativita.

- **Historické pátrání – Kdo byl Ondráš?**

Na základě zmínky o legendě zkus zpracovat vlastní výzkum – co je historicky doloženo, co je mýtus?

Forma: Esej, prezentace nebo plakát s porovnáním legendy a historie.

Cíl: Kritické myšlení, práce s prameny, rozlišení faktu a fikce.

VL 4,5

Naučná stezka Prašivá – zajímavé místo v Beskydech

Naučná stezka Prašivá je speciální turistická trasa, která lidem ukazuje krásy přírody, zajímavosti o vesnicích a historii okolí. Stezka se skládá z **27 míst**, kde si lidé mohou přečíst informace na **tabulích** nebo se pokochat **výhledem** do krajiny. Původně jich bylo 28 – jedno výhledové panoráma zaniklo.

Trasa má tvar **hvězdy** – tedy šest různých cest vede k jednomu místu na kopci **Malá Prašivá** (706 metrů nad mořem), kde stojí **dřevěný kostel sv. Antonína Paduánského** a **turistická chata**.

Stezka vede přes **11 obcí**, například přes Morávku, Raškovice nebo Nošovice. Tabule vyprávějí o zajímavých osobách, místních pověstech (například o **zbojníkovi Ondrášovi**), řece Morávce nebo třeba o **salaších**, kde se dříve pásla hospodářská zvířata, nejčastěji ovce.

Stezka vznikla díky spolupráci starostů, historiků, výtvarníků i sběratelů. Trvalo více než **4 roky**, než byla hotová – od roku **2006 do roku 2010**. Peníze na projekt daly místní obce, pivovar Radegast i Evropská unie.

Velkou výhodou je, že se obce o tabule starají dodnes, aby si je mohli užít i další turisté.

- **Kvíz: Naučná stezka Prašivá – zajímavé místo v Beskydech**

Zakroužkuj správnou odpověď:

1. Kolik míst obsahuje v současné době Naučná stezka Prašivá?

- 15 míst 27 míst 50 míst 10 míst

2. Jaký tvar má trasa Naučné stezky Prašivá?

- kruh čtverec hvězda trojúhelník

3. Na jakém kopci se nachází dřevěný kostel sv. Antonína Paduánského?

- Velká Prašivá Malá Prašivá Radhošť Lysá hora

4. Kolik obcí Naučná stezka Prašivá propojuje?

- 5 obcí 11 obcí 20 obcí 8 obcí

5. Kdo přispěl na vznik Naučné stezky Prašivá?

- místní obce, pivovar Radegast a Evropská unie pouze místní obce pouze Evropská unie pouze pivovar Radegast

Řešení kvízu: Naučná stezka Prašivá

1. Kolik míst obsahuje v současné době Naučná stezka Prašivá? 27 míst.

2. Jaký tvar má trasa Naučné stezky Prašivá? Hvězda.

3. Na jakém kopci se nachází dřevěný kostel sv. Antonína Paduánského? Malá Prašivá.

4. Kolik obcí Naučná stezka Prašivá propojuje? 11 obcí.

5. Kdo přispěl na vznik Naučné stezky Prašivá? Místní obce, pivovar Radegast a Evropská unie.

- **Kreativní úkol: Moje tabule z naučné stezky**

Představ si, že jsi návrhář nové informační tabule pro Naučnou stezku Prašivá. Vyber si jedno téma, které tě zaujalo (např. zbojník Ondráš, kostel na Malé Prašivé, hospodářská zvířata na salaši, řeka Morávka...).

1. Nakresli svoji vlastní informační tabuli – může být jako plakát nebo obrázek s krátkým textem.
2. Do tabule napiš a nakresli:
 - název tématu;
 - jednu zajímavou informaci (1–2 věty);
 - obrázek, který k tématu patří (např. zbojníka, ovečku, kostel, mapu).
3. Použij pastelky, fixy nebo koláž z časopisů. Fantazii se meze nekladou!

Průmysl Frýdecko-Místecka

V nedávné historii bylo Frýdecko-Místecko velmi průmyslovým regionem (černouhelné doly, ocelárenské provozy). S tím souvisely vážné problémy se znečištěným životním prostředím.

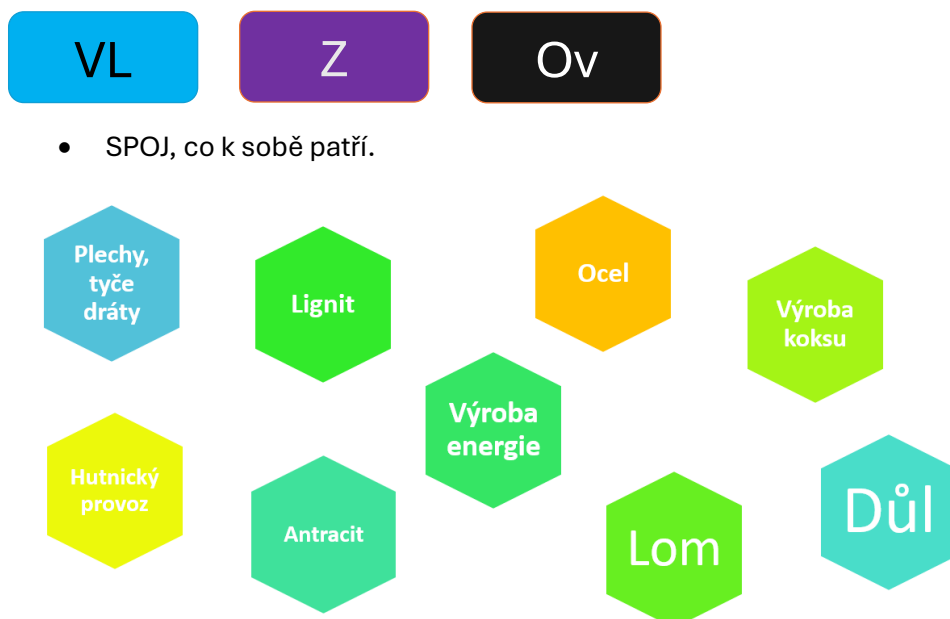
Okres měl vždy zemědělsko-průmyslový charakter s převládajícím podílem těžkého průmyslu. Události roku 1989 ale nastartovaly řadu důležitých změn. Přechod k tržní ekonomice vyvolal změny především ve struktuře a formě hospodářství. To vše mělo výrazný vliv na průmyslovou výrobu v okrese. Došlo k výraznému snížení počtu pracovníků v průmyslových podnicích a zvýšil se podíl pracovníků ve službách a obchodu.

Vraťme se ale do nedaleké historie, kdy zde dominoval především důlní a hutní průmysl. Jeho vlivy jsou dnes patrné na rázu krajiny a s pozůstatky se můžeme potkat na mnoha místech regionu.

Vezmeme-li přímo průmyslové podniky, tak největším zaměstnavatelem v okrese před rokem 1990 byly Třinecké železárny. Počet pracovníků zde přesahoval 18 000. Společně s třetím největším průmyslovým podnikem Válcovnami plechu Frýdek-Místek, které zaměstnávaly 4,5 tisíce pracovníků, tak hutnický průmysl v okrese jasně dominoval. Dalším obrovským komplexem v průmyslu byl státní podnik Ostravsko-karvinské doly. Díky obrovským zásobám černého uhlí pracovalo na dole Staříč a Paskov v roce 1989 necelých 9 000 pracovníků. Důl Staříč tak byl druhým největším podnikem z hlediska počtu zaměstnanců v okrese Frýdek – Místek. Posledním velkým zaměstnavatelem s více jak 3 tisíci zaměstnanci byla textilka Slezan s hlavním sídlem ve Frýdku – Místku. Zaměstnanost před rokem 1989 v průmyslu a stavebnictví tak dosahovala nejvyšší úrovně, oproti celostátnímu průměru (45 %) pracovalo v regionálním sekundárním sektoru až 65 % ekonomicky aktivních obyvatel.

Okresu v současnosti pomohl příliv zahraničního kapitálu a konkrétně výstavba průmyslové zóny Nošovice, kde působí největší zahraniční investor v Moravskoslezském kraji. Strojírenský průmysl tak plně nahradil kdysi důležitou těžbu uhlí a společně s hutnickým průmyslem tak udržují nejnižší možnou míru nezaměstnanosti obyvatel.

Víte že? ... Těžký průmysl je označení používané pro báňský (důlní) a hutní průmysl. Jedná se vlastně o průmysl, kde se nevyrábí výrobky určené pro přímou spotřebu obyvatelstva.

- **Přesmyčky** – uspořádej přeházená písmena a ke vzniklému odvětví průmyslu napiš příklad výrobku:
 - a) GNEERAKITE -
 - b) BEŽĚTÍN -
 - c) CIKHÝUNT -
 - d) XLNÍTITE -

- **Najdi a oprav chyby ve větách** (chybu podtrhni a vedle napiš správně).
 - a) V Nošovicích se vyrábí auta značky ŠKODA.
 - b) Ve válcovnách ve Frýdku-Místku se vyrábí svrchní oděvy.
 - c) Přehrada Olešná slouží k zásobě pitné vody.
 - d) Z celulózy v Paskově se vyrábí střešní tašky.
 - e) Marlenka ve Frýdku-Místku peče chleba.

Historie těžby v regionu

Těžební lokality patřící k podbeskydské části Hornoslezské uhelné pánve se nacházely v okolí obcí Staříč, Chlebovice, Sviadnov a Frenštát pod Radhoštěm. Důlní závody měly poměrně krátkou, přesto velmi zajímavou historii. Na počátku bylo provedeno na 30 vrtů, které určily množství, kvalitu i uložení zdejších uhelných zásob, výpočtem bylo zjištěno několik set miliónů tun uhlí a započala výstavba uhelných závodů.

Těžba v hlubinných dolech

Zahrnuje těžbu a dopravu vytěženého nerostu z dolu. Těží se v porubech, chodbách. V porubech pracují havíři s různými typy důlních strojů a dopravních zařízení (v těžních chodbách důlní dráha, v šachtách důlní výtahy). Těživo z dolu se dopravuje na povrch těžní jámou pomocí důlních výtahů, a to ve vozících, těžních klecích, nebo ve skipech. Suroviny jsou dále drceny, taveny, tříděny a rozváženy.

Paskov se začal stavět v roce 1960, Staříč 1962. V obou případech to byla takzvaná důlní díla s vysokým stupněm ohrožení vodou a plynem. Těžba se začala po roce 1966. Oba samostatné doly (Paskov a Staříč) byly od 1. ledna 1994 sloučeny v jeden skupinový důl, a právě devadesátá léta jsou začátek výrazných problémů. Dobývání uhlí v dobývacím prostoru závodu Paskov skončilo v roce 1999 v důsledku vládou vyhlášeného útlumu. K další změně názvu došlo 1. ledna 2015, kdy byl Závod Důl Paskov přejmenován na Důlní závod 3 s lokalitami Staříč a Chlebovice. Těžba zde skončila 31. března 2017.

Tento krok znamenal nejen ztrátu tisíce pracovních míst, ale i historickou změnu regionu.

VL

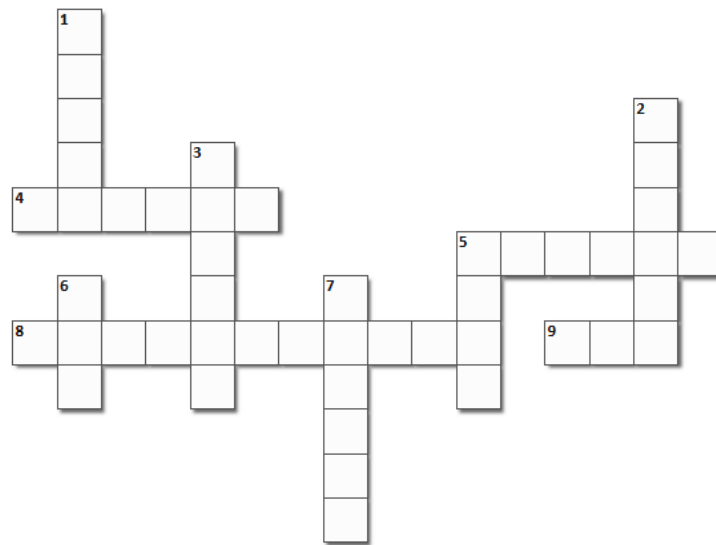
Př

Z

- **Zjistí a doplň věty.**

- a) Hnědé uhlí se těží v povrchových, naproti tomu černé v hlubinných
- b) Nejvyšší kvality černé uhlí, s největším obsahem uhlíku se nazývá
- c) Karbonizací černého uhlí při vysokých teplotách (+ 1000°C) vzniká, základní palivo vysoké peci.

- **Křížovka**

Horizontálně

- 4. Bývalý uhelný důl v regionu F-M
- 5. Činnost, při které se získávají suroviny.
- 8. Prostředek k dopravě pod povrchem
- 9. Nástroj používaný k prozkoumání země.

Vertikálně

- 1. Proces získávání surovin z přírody.
- 2. Nejmladší hnědé uhlí
- 3. Osoba, která pracuje v dole.
- 5. Palivo pro vysoké pece
- 6. Místo, kde se těží minerály.
- 7. Množství minerálů, které jsou k dispozici.

Dopravní infrastruktura Frýdecko-Místecka

Dopravní infrastruktura na Frýdecko-Místecku je rozvinutá a odpovídá potřebám regionu, který je důležitým průmyslovým, turistickým a tranzitním uzlem.

Silniční doprava

Dálnice D48 spojuje Bělouhůvka, Nový Jičín, Frýdek-Místek a Český Těšín.

Dálnice D56 spojuje Ostravu s Frýdkem-Místkem, kde se kříží s dálnicí D48.

Silnice I. třídy

Silnice I/56 pokračuje z Frýdku-Místku přes obec Baška, Pržno a Frýdlant nad Ostravicí směrem k horským oblastem, jako jsou Ostravice a Bílá. Končí na hranicích se Slovenskem.

Regionální silnice jsou silnice II. a III. třídy.

Železniční doprava

Hlavní trať

Železniční trať č. 323 Ostrava – Valašské Meziříčí spojuje Ostravu s Frýdkem-Místkem, dále pokračuje přes Frýdlant nad Ostravicí a Ostravici do horských oblastí Beskyd.

Železniční trať č. 322 Frýdek-Místek – Český Těšín spojuje Frýdek-Místek s Českým Těšínem a hraničním přechodem do Polska. Je důležitá pro nákladní dopravu a zajišťuje propojení s mezinárodní železniční sítí.

Železniční trať č. 324 Frýdlant nad Ostravicí – Ostravice je regionální trať vedoucí do srdce Beskyd je hojně využívána turisty. Zajišťuje přístup k oblíbeným turistickým destinacím.

Turistické vlaky - V sezóně jsou provozovány speciální spoje, například do Beskyd a dalších turistických lokalit.

Autobusová doprava

Městská hromadná doprava (MHD) je provozována ve Frýdku-Místku i přilehlých obcích.

Příměstské autobusy jsou klíčovým prvkem veřejné dopravy v regionu zajišťující spojení mezi městy, menšími obcemi a přilehlými turistickými oblastmi. Síť autobusových linek je hustá.

Frýdecko-Místecko je součástí **Ostravského dopravního integrovaného systému (ODIS)**.

Cyklostezky

Region má také hustou síť cyklostezek a nabízí cyklobusy do Beskyd.

Letecká doprava

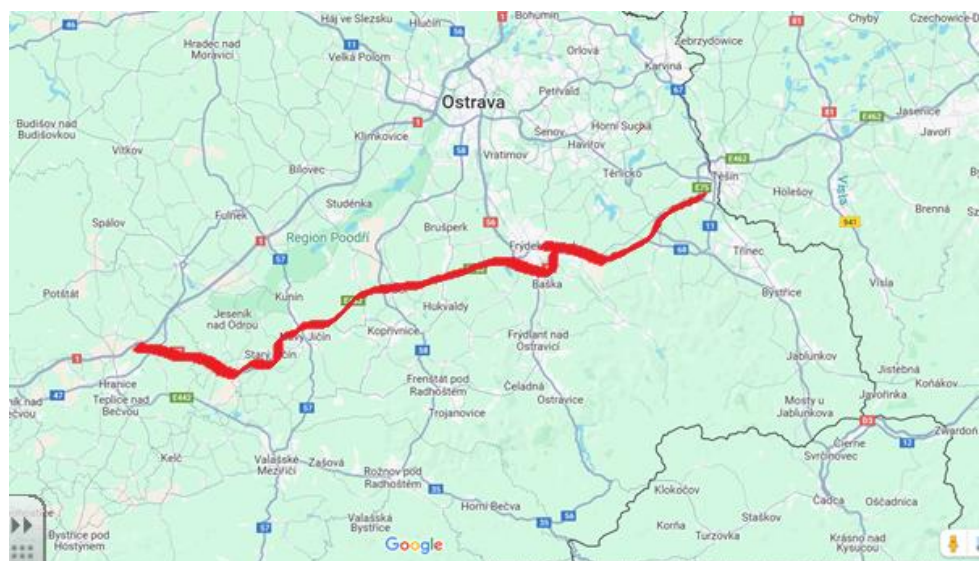
Nejbližší letiště je **Letiště Leoše Janáčka Ostrava** (v Mošnově).

VL 5

- V mapě vyznač dálnici D48. Pomůže ti mapa Silniční a dálniční sítě ČR (najdeš pomocí QR kódu).

Řešení:

Č 5

- Zkus najít v osmisměrce 11 slov, která souvisejí s výchozím textem.

Řešení:

bikesharing

elektrobus

MHD

obchvat

dálnice

cyklostezka

ekologie

infrastruktura

vlak

silnice

dálnice

železnice

A 6,7

Č 6,7

Ov 6,7

- Zkus objasnit význam slova bikesharing. Vycházej z anglického slova *bike* a *sharing*. Zkus se zamyslet nad pozitivy a negativy bikesharingu. A doplň je do T-GRAFU. (*sdílení kol*)

BIKESHARING

PRO	PROTI

VL 4,5

Zkus si, jaký jsi odborník na dopravní značky. Test najdeš pomocí QR kódu.

M 5

- Chceš jít bruslit se svými kamarády Adamem a Lukášem. Adam bydlí ve Fryčovicích a Lukáš v Kozlovicích. Chtěli byste jít bruslit do Haly Polárka ve Frýdku-Místku. Chcete se sejít u autobusového nádraží v úterý po škole. Všem vám končí výuka ve 14 hodin. Zkus poradit svým kamarádům a naplánovat jejich trasy pomocí městské hromadné dopravy. V kolik hodin chlapi budou vyjíždět? Jak dlouho jim bude cesta trvat (i s přestupy)? Pomůže ti internet. Například www.idos.cz.

Řešení: Jízdní řády pro rok 2025 z Fryčovic a Kozlovic:

[Bus 371](#)

Odjezd bývá včas

● 14:07 Fryčovice,,Chamrád 2

● 14:10 Hukvaldy,Rychaltice,pod mostem 1

[Bus 305](#)

● 14:11 Hukvaldy,Rychaltice,pod mostem 2

● 14:44 Frýdek,aut.nádr. 8

Adamova cesta: odjezd v 14:07 ze zastávky Chamrád. Délka cesty 3 minuty, 1 minuta přestup a 33 minut, celkem 37 minut.

	Bus 304	
●	14:02	Kozlovice,,střed 1
●	14:50	Frydek,aut.nádr. 8

Lukášova cesta: v 14:02 ze zastávky Kozlovice střed. Délka cesty 48 minut.

- V následujících dvou obrázcích najdeš dopravní spojení z Dobré do Bašky městskou hromadnou dopravou. Odpověz na otázky:
 - a) Jakým dopravním prostředkem pojedíš podle prvního jízdního řádu a jakým podle druhého jízdního řádu?
 - b) Jak dlouho ti bude trvat cesta (bez přestupů) z Dobré do Bašky podle druhého jízdního řádu?
 - c) Kolikrát budeš muset přesezat podle prvního jízdního řádu? A kolikrát podle druhého jízdního řádu?
 - d) Vysvětli všechny značky, které vidíš na obrázcích.

	Bus 303				Transdev Slezsko a.s. >
41 min, 13 km, směr: Baška,Hodoňovice,Kamenec					
●	8:04	Dobrá,VÚHŽ parkoviště			1 50,55,511
●	8:06	Frydek,městský hřbitov	1	X	50,511
●	8:07	Frydek,rest.U Hučky	2		50,511
●	8:08	Nové Dvory,Pavlík	1	X	50,511
●	8:09	Frydek,rest.U Gustlíčka	2		50,511
●	8:11	Frydek,Na Veselé	4		50,511
●	8:14	Frydek,žel.st. 	2		50,511
●	8:16	Frydek,T.G.Masaryka	2		50,511
●	8:18	Frydek,magistrát	2		50,511
●	8:20	Frydek,Revoluční 	1		50,511
●	8:22	Místek,Krytý bazén	2		50,511
●	8:24	Místek,osmá ZŠ	2		50,511
●	8:26	Místek,ČSA věž.domy	1		50,511
●	8:28	Místek,gymnázium	1		50,511
●	8:30	Místek,poliklinika 	4		50,511
●	8:33	Místek,Politických obětí	2		50,511
●	8:35	Místek,Domov seniorů	2		50,511
●	8:36	Místek,Mozartova	1		50,511
●	8:37	Místek,Baseballové hřiště	2		50,511
●	8:38	Místek,Myslivečka	2		50,511
●	8:40	Místek,Letná,točna	1		50,511
●	8:42	Baška,Kunčičky u Bašky,U Stonavských	2	X	49,511
●	8:44	Baška,Kunčičky u Bašky,škola	2		49,511
●	8:45	Baška,Kunčičky u Bašky,rozc.Baška	2	X	49,511
●	8:50	Baška,Hodoňovice,Kamenec	2		49,511

Obrázek

 S7 (Os 12812) 	České dráhy, a.s. >
7 min, 5 km, směr: Frýdek-Místek	
Odjezd bývá včas 	
 8:05 Cieszyn	
 8:43 Dobrá u Frýdku-Místku	55
 8:50 Frýdek-Místek	49,50,55
 S6 (Os 3110) 1.2. 	České dráhy, a.s. >
4 min, 3 km, směr: Frenštát p.Radhoštěm	
Odjezd bývá včas 	
 8:20 Ostrava hl.n.	1,2
 9:01 Frýdek-Místek	49,50,55
 9:05 Baška	49
 9:39 Frenštát p.Radhoštěm	57,58,59

Řešení:

- podle prvního jízdního řádu – autobus, podle druhého jízdního řádu – vlak
- 11 minut
- podle prvního jízdního řádu – nemusí se přesehat, podle druhého jízdního řádu – jedenkrát

M 9

- Lucie bydlí v Hnojníku a Eva v Janovicích. Obě jedou autem. Lucie vyjede v 8:00 a Eva v 8:05. Hnojník a Janovice jsou od sebe vzdálené 23 km. Lucie pojedou průměrnou rychlostí 70 km/h a Eva 80 km/h.
 - V kolik hodin a kde se setkají?
 - Zkus najít nejrychlejší trasu a napiš, přes které obce pojedou.
 - Najdi nejkratší trasu a napiš, přes které obce pojedou.

Řešení: Setkají se v 8:12 a 14 km od Hnojníku.

Nejrychlejší trasa – přes Dobrou po dálnici.

Nejkratší trasa – přes Komorní Lhotku, Kamenité, Vyšní Lhoty, Raškovice.

Č 9

- Podívej se na video o automobilové dopravě:

<https://www.youtube.com/watch?v=E4weNQ2tEBA>

Zkus napsat krátký text, ve kterém se zamyslíš nad automobilovou dopravou a jejím dopadem na životní prostředí ve vaší obci. Zkus navrhnout i nějaké řešení.

VL 4,5

- Baškou prochází železniční trať Ostrava-Valašské Meziříčí. Zjisti na mapě, přes která města projíždí.

Sport

Frýdecko-Místecko se právem řadí mezi vyhledávané destinace pro milovníky aktivního odpočinku. Díky rozmanitému terénu a modernímu sportovnímu zázemí si zde na své přijdou jak rekreační sportovci, tak profesionálové.

Srdcem sportovního dění je Hala Polárka ve Frýdku-Místku. Tento multifunkční areál nabízí širokou škálu aktivit, od badmintonu a stolního tenisu až po veřejné bruslení. Pro dokonalou regeneraci po sportovním výkonu je zde k dispozici moderní saunový svět.

Autokemp Olešná představuje ideální místo pro kempování s úchvatným výhledem na panorama Beskyd. V letních měsících se kemp proměňuje v centrum vodních radovánek díky přilehlému aquaparku.

V obci Dobrá se nachází Sportovní a relaxační klub, který kombinuje sportovní vyžití s relaxací. Disponuje multifunkčním hřištěm s umělou trávou a tenisovými kurty. Návštěvníci zde mohou využít kurty na badminton a pickleball, saunu a vířivku.

Sportovní vyžití a relaxaci nabízí Fry Relax Centrum ve Fryčovicích (bazén s vířivkou, squash, tělocvična, sauna).

Frýdecko-Místecko je rájem pro turisty a cyklisty. Region nabízí nespočet značených tras, které vedou malebnou krajinou Beskyd. Naučná stezka Janáčkův chodníček v Hukvaldech láká na krásné výhledy a zajímavé informace o místní přírodě a historii. Lysá hora, nejvyšší vrchol Beskyd, je výzvou pro náročnější turisty.

Cyklostezka kolem přehrady Olešná nabízí nenáročnou trasu s výhledem na Lysou horu a okolní krajinu. Další oblíbenou trasou je cyklotrasa č. 6003, která vede okolím Frýdku-Místku.

Aquapark Olešná je ideálním místem pro rodinnou zábavu. Nabízí krytou i venkovní část s tobogány, vířivkami a dalšími atrakcemi. Pro rekreační a sportovní plavání je k dispozici bazén v Brušperku.

V zimních měsících se region proměňuje v lyžařské středisko. Kromě bruslení v Hale Polárka si můžete užít lyžování ve Ski areálu Palkovice, který nabízí sjezdovky pro začátečníky i pokročilé lyžaře.

Pro milovníky adrenalinu je k dispozici Lion Cross Arena ve Frýdku-Místku, sportovní centrum s moderně vybavenými sály. Jumpcentrum nabízí trampolínový park pro celou rodinu.

Č**VZ**

- Přečtěte si text a pomocí metody I.N.S.E.R.T. vyznačte v textu informace:

✓ Informace, kterou již znám.

+ Nová informace, kterou jsem se právě dozvěděl/-a.

- Informace, která je v rozporu s tím, co si myslím nebo co vím.

? Informace, které nerozumím nebo na kterou mám otázku.

Poté společně diskutujte a popř. vyhledávejte informace na internetu.

- Přečtěte si text a odpovězte na následující otázky:

Jaké aktivity nabízí Hala Polárka?

Co můžete dělat v Autokempu Olešná v letních měsících?

Které turistické trasy jsou zmíněny v textu?

- Najděte v textu informace o dvou sportovních zařízeních a pomocí internetu napište krátký popis každého z nich.
- Diskutujte ve skupinách o tom, které sportovní aktivity byste chtěli vyzkoušet a proč. Poté prezentujte své názory před třídou.
- Vytvořte plakát, který bude propagovat sportovní aktivity v regionu Frýdecko-Míšecko. Použijte informace z textu a přidejte vlastní ilustrace.

M 7

- Hala Polárka nabízí různé sportovní aktivity, včetně badmintonu, stolního tenisu a veřejného bruslení. Představte si, že během jednoho dne navštíví Halu Polárku 150 lidí. Z těchto návštěvníků:

40 % si přišlo zahrát badminton,

30 % si přišlo zahrát stolní tenis,

zbytek si přišel zabruslit.

Kolik lidí si přišlo zahrát badminton? Kolik lidí si přišlo zahrát stolní tenis? Kolik lidí si přišlo zabruslit?

Řešení:

Počet lidí, kteří si přišli zahrát badminton: $150 \times 0.40 = 60$

Počet lidí, kteří si přišli zahrát stolní tenis: $150 \times 0.30 = 45$

Počet lidí, kteří si přišli zabruslit: $150 - (60 + 45) = 45$

Inf

- Vytvořte jednoduchou prezentaci, která bude propagovat sportovní aktivity na Frýdecko-Místecku. Prezentace by měla obsahovat 6 snímků, které budou vycházet z úvodního textu.

Postup:

Otevřete program na tvorbu prezentací (např. Microsoft PowerPoint, Google Slides).

Vytvořte nový soubor prezentace.

Přidejte snímky a vyplňte je informacemi podle zadání.

Přidejte obrázky sportovních zařízení a aktivit.

Upravte vzhled prezentace (barvy, písmo, rozložení) tak, aby byla přehledná a atraktivní.

VZ

- Naplánujte si svůj ideální sportovní den na Frýdecko-Místecku. Váš plán by měl zahrnovat následující:
 - ranní aktivitu;
 - dopolední aktivitu;
 - odpolední aktivitu;
 - večerní aktivitu.

Pro každou aktivitu napište krátký popis, proč jste si ji vybrali a co od ní očekáváte.

Sportovci regionu

Sport je důležitou součástí lidského života a kultury. Slouží nejen jako prostředek k udržení fyzické kondice a zdraví, ale také jako forma zábavy, soutěžení a společenského setkání. Existuje mnoho druhů sportů – od individuálních, jako je běh nebo plavání, po kolektivní, například fotbal, hokej či basketbal. Sport rozvíjí disciplínu, týmovou spolupráci, fair play a vytrvalost. Má pozitivní vliv na psychiku, podporuje zdravý životní styl a pomáhá lidem překonávat osobní výzvy.

Z regionu pochází několik významných sportovců v různých sportech.

Atletika ve Frýdku-Místku má dlouhou tradici. V roce 2008 se Zuzana Schindlerová zúčastnila Olympijských her v Pekingu v závodě na 20 km chůze. V roce 2008 vybojovali atleti z Frýdku-Místku 15 medailí na Mistrovství České republiky, z toho 6 zlatých. Peter Mikulénka získal tituly mistra ČR v běhu na 3000 m překážek. Roman Říha vyhrál mezi juniory v chůzi a Tomáš Filipec v žactvu na 800 m. Z mladších atletů je znám Lukáš Polák.

V **ledním hokeji** se proslavili hráči: Ondřej Šedivý, Vladimír Svačina a Ondřej Palát, který se prosadil v NHL a stal se jednou z hvězd Tampa Bay Lightning.

Ve **fotbalu** je známý Adam Varadi, který působil i v Baníku Ostrava.

Mezi další známé fotbalisty patří Radim Kučera – bývalý fotbalista a trenér. Působil jako sportovní ředitel FK Frýdek-Místek, Lubomír Knapp, který hrál za Baník Ostrava a Frýdek-Místek a v letech 1974-1977 reprezentoval Československo. Nesmíme zapomenout ani na Libora Sionka.

Frýdek-Místek se může pochlubit i sportovci, kteří hrají **házenou**. V házené se angažují i starší hráči. Václav Straka hrál za HC Frýdek-Místek a nyní působí v TJ Štart Nové Zámky.

Zajímavému sportu se věnovala Jana Skotnicová. V **jachtingu** v TJ Sokol Palkovice závodila na jednoposádkové plachetnici třídy Evropa, která na OH v Athénách byla olympijskou disciplínou. Dokázala se probojovat na Mistrovství světa do Holandska i na Mistrovství Evropy do Španělska, kde vybojovala 11. místo. Šampionát ČR dokázala na Nových Mlýnech vyhrát.

Nemalé zásluhy o podvědomí našeho regionu mají i zdravotně postižení sportovci. Ve stolním tenise nás reprezentoval Jaroslav Cieslar. V roce 2007 dosáhl řady cenných úspěchů na mezinárodních turnajích tělesně postižených sportovců.

Osobnosti v čestných názvech škol a knihoven

Nejen v České republice nese mnoho významných budov a institucí čestné názvy osob, které se významným způsobem zapsaly do dějin. Patří mezi ně i základní školy, základní umělecké školy a knihovny. Některé z nich najdeme i v regionu Frýdek-Místek. Víme však vždy, čím tyto osoby byly? Některé školy nesou jméno našeho prvního prezidenta – Základní škola T. G. Masaryka Krmelín a jubilejní Masarykova základní a mateřská škola Sedliště. O T. G. Masarykovi pravděpodobně víte hodně, proto se zde o něm více zmiňovat nebudeme. Dvě školy nesou jména poměrně známá – Základní a Mateřská škola Leoše Janáčka Hukvaldy a Základní škola Petra Bezruče Frýdek-Místek. Zde se zastavíme jen u těch částí jejich životů a díla, které se vztahují k našemu kraji. A kdo byli ti ostatní? V následujících textech to zjistíme.

Základní škola národního umělce Petra Bezruče Frýdek-Místek

Petr Bezruč (vlastním jménem Vladimír Vašek) se narodil 15. září 1867 v Opavě a zemřel 17. února 1958 v Olomouci. Je považován za autora jediné básnické sbírky původně nazvané Slezské číslo, později známé jako Slezské písně, vydané na počátku 20. století.

Vaškův pobyt v Místku v letech 1891–1893 byl pro vznik Slezských písní stěžejní. Vašek byl v malém městečku Místek zaměstnán jako poštovní úředník. Začal si zde všimnout velké lidské bídy regionu. Seznámil se s Ondřejem Boleoslavem Petrem, čímž vzniklo osudové přátelství, které Vaška velmi poznamenalo. Petr byl učitel, divadelník a vlastenec, jehož život jako by se promítal v mnoha básních Slezských písní, což vedlo k teoriím o jeho možném (spolu)autorství. Oba literáři psali verše a společně vyráželi na túry po kraji, kde Petr seznamoval Vaška s historií a problémy jednotlivých vesnic. Vašek se zamiloval do Maryčky Sagonové a později do Dody Bezručové. Tito dva lidé (Petr a Bezručová) byli nejbližšími přáteli Vaška v Místku. Pozdější Vaškův pseudonym Petr Bezruč k tomu odkazuje.

Č

Hv

- Práce s textem – přečti si báseň Maryčka Magdonova a odpověz na otázky pod textem (můžeš si i poslechnout, jak ji zhudebnil Jarek Nohavica:
https://www.youtube.com/results?search_query=mary%C4%8Dka+magdonova+nohavica)

Maryčka Magdonova (Slezské písně)

Šel starý Magdon z Ostravy domů,
v bartovské harendě večer se stávil,

s rozbitou lebku do příkopy pad.
Plakala Maryčka Magdonova.

Vůz plný uhlí se v koleji zvrátil.
Pod vozem zhasla Magdonova vdova.
Na Starých Hamrech pět vzlykalo sirot,
nejstarší Maryčka Magdonova.

Kdo se jich ujme a kdo jim dá chleba?
Budeš jim otcem a budeš jim matkou?
Myslíš, kdo doly má, má srdce taky
tak jak ty, Maryčko Magdonova?

Bez konce jsou lesy markýze Gera.
Otcové když v jeho robili dolech,
smí si vzít sirotek do klínu drva,
co pravíš, Maryčko Magdonova?

Maryčko, mrzne a není co jísti...
Na horách, na horách plno je dřeva...
Burmistr Hochfelder viděl tě sbírat,
má mlčet, Maryčko Magdonova?

Cos to za ženicha vybrala sobě?
Bodák má k rameni, na čapce peří,
drsné má čelo, ty jdeš s ním do Frydku,
půjdeš s ním, Maryčko Magdonova?

Cos to za nevěstu? Schýlená hlava,
fěrtoch máš na očích, do něho tekou
hořké a ohnivé krůpěje s lící,
co je ti, Maryčko Magdonova?

Frydečtí grosbyrgři, dámy ze Frydku
jízlivou budou se smáti ti řečí,
se synky uzří tě Hochfelder žid.
Jak je ti, Maryčko Magdonova?

V mrazivé chýši, tam ptáčata zbyla,
kdo se jich ujme a kdo jim dá chleba?
Nedbá pán bídných. Co znělo ti v srdci
po cestě, Maryčko Magdonova?

Maryčko, po straně ostré jsou skály,
podle nich kypí a utíká k Frydku
šumivá, divoká Ostravice.
Slyšíš ji, rozumíš, děvucho z hor?

Jeden skok nalevo, po všem je, po všem.
Černé tvé vlasy se na skále chytly,

bílé tvé ruce se zbarvily krví,
sbohem buď, Maryčko Magdonova!

Na Starých Hamrech na hřbitově při zdi
bez křížů, bez kvítí krčí se hroby.
Tam leží bez víry samovrazi.
Tam leží Maryčka Magdonova.

Otázky

1. Pokus se vysvětlit tyto výrazy, v případě potřeby použij jazykové příručky.

HARENDA

DRVO

BURMISTR

FĚRTOCH

GROSBYRGŘI

2. Jakým jazykem asi hovořily „damy z Frydku“, když se smály jízlivou řečí?
3. Umiš vysvětlit, proč byla Maryčka pohřbena na hřbitově při zdi bez kříže?
4. Vyber si z následujících zadání:
 - a. Napiš příběh Maryčky jako vypravování.
 - b. Napiš Maryčce dopis a porad' ji, jak by mohla svou těžkou až bezvýchodnou situaci řešit v současné době.
 - c. Připrav si referát/prezentaci, ve které spolužáci seznámíš s postavou markýza Gera.

Řešení

1. harena = krčma, hospoda
drvo = dřevo
burmistr = starosta
fěrtoch = zástěra
grosbygr = bohatý měšťan
2. Německy.
3. Protože v rohu hřbitova byli pochováváni sebevrazi (sebevražda se považovala za nekřesťanský způsob smrti, proto „tam leží bez víry samovrazi“).
4. Práce žáků
 - a. Individuální práce žáků.
 - b. Různé možnosti – pomoc by poskytla sociální síť (dětské domovy, Klokánek apod.).
 - c. Bedřich Rakousko-Těšínský arcivévoda rakouský a rakousko-uherský generál. Od roku 1895 byl posledním držitelem Knížectví těšínského, další rozsáhlé statky vlastnil v Uhrách a na Moravě. Na počátku 20. století patřil k největším pozemkovým vlastníkům ve střední Evropě. Jeho bohatství plynulo především z těžby uhlí ve Slezsku a provozu Třineckých železáren, kde byl významným akciovým podílníkem. Je údajným markýzem Gerem ze Slezských pánů Petra Bezruče.

Inf

Z

Ov

- Na mapě vyznač trasu, kterou by ses vydal ty, kdybys byl starý Magdon. Kterými obcemi bys musel projít?
- Navrhni, jak by mohl starý Magdon cestovat v dnešní době hromadnou dopravou (odjezdy, příjezdy, přestupy). Které dopravní prostředky by mohl použít?

MedV

- **Fake news**

Zpracuj tuto báseň jako senzacechtivou zprávu.

Využij k tomu generátor zpráv:

<https://breakyourownnews.com/>

Obrázek můžeš nakreslit, vyfotit a vložit nebo využít Canvu (Magic Media) nebo AI generátor obrázků, např. [generátor obrázků](#).

Příklad řešení:

Přehled zpráv pak můžete dát na nástěnku (možno využít i virtuální nástěnku Padlet).

M

Otec Maryčky se vydal z Ostravy domů (pravděpodobně na Staré Hamry). Najdi na mapy.cz (popřípadě jinde), jaká je vzdálenost mezi Ostravou a Starými Hamry. Pokud by šel starý Magdon průměrnou rychlostí 4 km za hodinu, jak dlouho by mu cesta trvala?

M 9

• Zadání 1

V 15:00 Honza vyrazil pěšky ze Starých Hamrů domů do Frýdku-Místku průměrnou rychlostí 4 km/h. Ve stejnou chvíli mu naproti z domu vyjeli rodiče autem. Jejich průměrná rychlost byla 44 km/h. Kolik km musel Honza ujít, než se s rodiči potkal? Kolik bylo hodin? Celková vzdálenost mezi Starými Hamry a jeho domem je 36 km.

Řešení 1

$s =$	$v \cdot$	t
s	4	t
$36 - s$	44	t

$$s = 4t$$

$$36 - s = 44t$$

$$36 - 4t = 44t$$

$$36 = 48t$$

$$t = 0,75 \text{ h} = 45 \text{ min}$$

$$s = 4t$$

$$s = 4 \cdot 0,75 \text{ km}$$

$$s = 3 \text{ km}$$

Honza ušel 3 km a s rodiči se potkal v 15:45.

• Zadání 2

O týden později se Honza a jeho dva kamarádi, Mirek a Tonda, rozhodli udělat závod. Trasa závodu byla stejná jako v předešlé úloze – start na Starých Hamrech, cíl u Honzova domu, vzdálenost 36 km. Honza vyšel pěšky v 8:00 rychlostí 4 km/h. Mirek jel na koloběžce rychlostí 9 km/h a vyjel v 9:30. Tonda vyrazil na kole v 11:00 a pohyboval se rychlostí 12 km/h.

1. Vytvoř tabulku v MS Excel (nebo jiném programu), která bude obsahovat hodnoty času od začátku závodu (tj. 8:00) do jeho konce a odpovídající uražené vzdálenosti všech tří závodníků. Využij přitom funkce programu (výpočty, kopírování vzorců, ...).
2. Z tabulky vytvoř graf znázorňující celý průběh závodu.
3. Z grafu nebo tabulky urči, kdo závod vyhrál – dorazil do cíle jako první, kdo byl druhý a kdo poslední.
4. Z grafu nebo tabulky urči, v kolik hodin jednotliví závodníci dorazili do cíle.
5. Z grafu nebo tabulky urči, v kolik hodin Tonda dohonil Honzu.
6. Z grafu nebo tabulky urči, jak dlouho trvalo jednotlivým závodníkům, než dorazili do cíle.

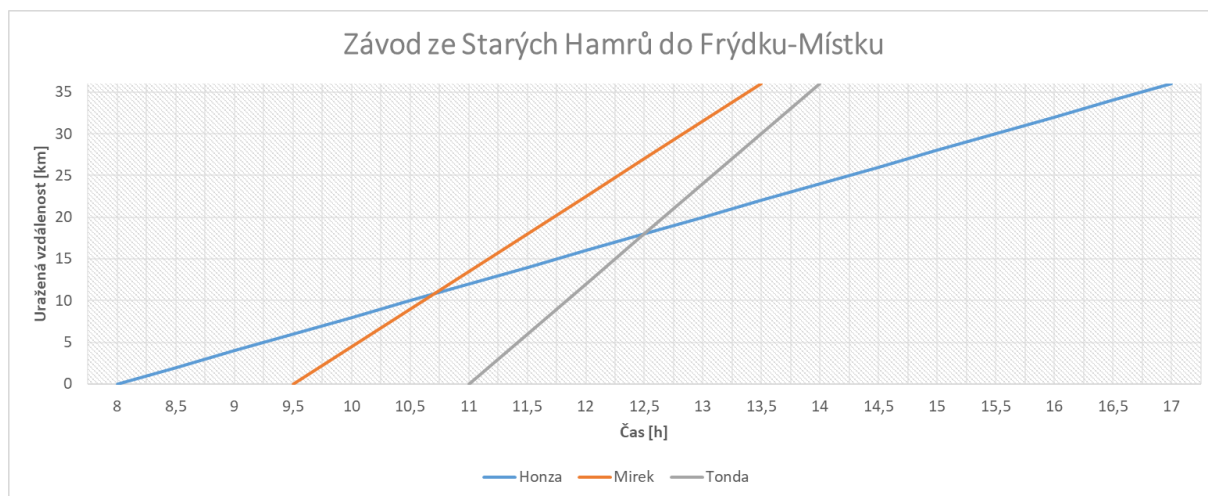
Řešení 2

1.

Čas [h]	8	8,5	9	9,5	10	10,5	11	11,5	12	12,5	13	13,5	14	14,5	15	15,5	16	16,5	17
Honza [km]	0	2	4	6	8	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36
Mírek [km]				0	4,5	9	13,5	18	22,5	27	31,5	36							
Tonda [km]							0	6	12	18	24	30	36						

Rychlost [km/h]	Čas [h]	8	8,5	9	9,5	10	10,5	11	11,5	12	12,5	13	13,5	14	14,5	15	15,5	16	16,5	17
4	Honza [km]	= (E3-8)*\$B\$4	= (F3-8)*\$B\$4	= (G3-8)*\$B\$4	= (H3-8)*\$B\$4	= (I3-8)*\$B\$4	= (J3-8)*\$B\$4	= (K3-8)*\$B\$4	= (L3-8)*\$B\$4	= (M3-8)*\$B\$4	= (N3-8)*\$B\$4	= (O3-8)*\$B\$4	= (P3-8)*\$B\$4	= (Q3-8)*\$B\$4						
9	Mírek [km]				= (H3-9,5)*\$B\$5	= (I3-9,5)*\$B\$5	= (J3-9,5)*\$B\$5	= (K3-9,5)*\$B\$5	= (L3-9,5)*\$B\$5	= (M3-9,5)*\$B\$5	= (N3-9,5)*\$B\$5	= (O3-9,5)*\$B\$5	= (P3-9,5)*\$B\$5	= (Q3-9,5)*\$B\$5						
12	Tonda [km]							= (I3-11)*\$B\$6	= (J3-11)*\$B\$6	= (K3-11)*\$B\$6	= (L3-11)*\$B\$6	= (M3-11)*\$B\$6	= (N3-11)*\$B\$6	= (O3-11)*\$B\$6	= (P3-11)*\$B\$6	= (Q3-11)*\$B\$6				

2.

3. Závod vyhrál Mírek, druhý byl Tonda a poslední Honza.
4. Mírek dorazil do cíle v 13:30, Tonda v 14:00 a Honza v 17:00.
5. Tonda dohonil Honzu v 12:30.
6. Honza: $17 \text{ h} - 8 \text{ h} = 9 \text{ h}$, Mírek: $13,5 \text{ h} - 9,5 \text{ h} = 4 \text{ h}$, Tonda: $14 \text{ h} - 11 \text{ h} = 3 \text{ h}$

F 9

Hamr (z německého Hammer kladivo), neboli puchýrna, je ocelářská a kovářská dílna, která je vybavena kovacími stroji poháněnými vodním kolem. Je to název stavby, ve které se nachází dílna na zpracování kovu.

Pokud se podíváme hlouběji v čase, ve středověké kovárně bylo pro ukování jedné podkovy potřeba přibližně 1,5 kg železa, které bylo nutné rozžhavit na teplotu okolo 1 000 °C. [1]

1. Vyhledej na webu, co udává měrná tepelná kapacita látek.
2. Najdi na webu nebo v matematických, fyzikálních a chemických tabulkách měrnou tepelnou kapacitu železa.
3. Kolik tepla bylo potřeba dodat uvedenému množství železa k ukování jedné podkovy, pokud jeho počáteční teplota byla 20 °C? Pokud neznáš vztah pro výpočet množství

tepla potřebného pro ohřátí látky, najdi ho na webu nebo v matematických, fyzikálních a chemických tabulkách.

4. Vyhledej na webu, jak se převádí Ah (ampérhodina) na J (joule).
5. Baterie mobilních telefonů mají napětí 3,7 V a kapacitu běžně okolo 5 000 mAh. Kolik energie v joulech jsou tyto baterie schopny dodat?
6. Kolik baterií z úkolu 5 by bylo třeba pro rozžhavení železa na ukování jedné podkovy?

Řešení

1. Měrná tepelná kapacita (ve starší literatuře též měrné teplo nebo specifické teplo) je množství tepla potřebného k ohřátí 1 kilogramu látky o 1 teplotní stupeň (1 kelvin nebo 1 stupeň Celsia). [2]

2. $c = 450 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$.

3. $m = 1,5 \text{ kg}$

$$t_1 = 20 \text{ }^\circ\text{C}$$

$$t_2 = 1\,000 \text{ }^\circ\text{C}$$

$$c = 450 \text{ J} \cdot \text{kg}^{-1} \cdot \text{K}^{-1}$$

$$Q = c \cdot m \cdot (t_2 - t_1)$$

$$Q = 450 \cdot 1,5 \cdot (1\,000 - 20) \text{ J}$$

$$Q = 661\,500 \text{ J}$$

$$Q = 661,5 \text{ kJ}$$

K ukování jedné podkovy bylo potřeba dodat železu 661,5 kJ tepla.

4. $E = C \cdot U \cdot 3\,600$

E ... energie v joulech (J)

C ... kapacita v ampérhodinách (Ah)

U ... napětí ve voltech (V)

5. $C = 5\,000 \text{ mAh} = 5 \text{ Ah}$

$$U = 3,7 \text{ V}$$

$$E = C \cdot U \cdot 3\,600$$

$$E = 5 \cdot 3,7 \cdot 3\,600 \text{ J}$$

$$E = 66\,600 \text{ J}$$

$$E = 66,6 \text{ kJ}$$

Baterie mobilního telefonu o kapacitě 5 000 mAh je schopna dodat 66,6 kJ energie.

7. $Q = 661\,500 \text{ J}$ (viz úloha 3)

$$E = 66\,600 \text{ J} \text{ (viz úloha 5)}$$

$$n = Q/E$$

$$n = 661\,500/66\,600$$

$$n \doteq 9,93$$

Pro rozžhavení železa na ukování jedné podkovy by bylo potřeba 10 takovýchto baterií.

[1] Smith, John. *The Art of Blacksmithing in the Middle Ages*. 2nd ed . London: Historical Press, 2010. ISBN 978-1-234-56789-0.

[2] *Wikipedie: Otevřená encyklopedie: Měrná tepelná kapacita* [online]. c2025 [citováno 20. 02. 2025]. Dostupný z WWW:
<https://cs.wikipedia.org/w/index.php?title=M%C4%9Brn%C3%A1_tepeln%C3%A1_kapacita&oldid=24598326>

Základní škola Vojtěcha Martínka Brušperk

Vojtěch Martínek se narodil 11. dubna 1887 v Brušperku v rodině kožešníka. Narodil se do doby, kdy v Brušperku ustávala činnost soukenických stavů. Soukeníci chudli stejně rychle jako kožešníci a s rozvojem ostravského průmyslu ztrácel i samotný Brušperk, do té doby známý svým soukenictvím, na významu. Tíha chudoby se výrazně zapsala do Martínkova literárního díla. Nejznámějším románem z prostředí města je román *Stavy rachotí*.

Vojtěch Martínek vystudoval české gymnázium v Moravské Ostravě, a jelikož pocházel z chudých poměrů, přivydělával si kondicemi a psaním článků, povídek a básní. Na univerzitě v Praze studoval češtinu a němčinu. V roce 1914 nastoupil na učitelské místo na gymnáziu v Moravské Ostravě, kde učil (s přerušением 1941-45) až do svého odchodu do výslužby (na svou vlastní žádost).

Martínek byl mnohostranná osobnost s širokým záběrem. Vyrostl z regionálního prostředí a zůstal mu věrný – byl významným spisovatelem, angažoval se jako kulturní pracovník, divadelní organizátor a dramaturg, literární historik a kritik a pomáhal vybudovat knihovnu ve Vítkovicích. Zemřel v Ostravě 25. dubna 1960.

Mnoho dalších informací i pracovní listy pro školy naleznete na <https://www.vojtech-martinek.cz/>.

Č

- Najdi v textu slovo kondice a vysvětli jeho význam. Možná ti pomůže tato věta: Později jsem dával kondice spolužákovi, který byl velmi slabý v matematice. Jedná se zde o historismus nebo archaismus?

(Historismy neboli slova historická, **označují věci, které již neexistují**, samotné označované věci jsou zastaralé, dnes se již nevyrábí a jsou většinou známé pouze z vyprávění nebo muzeí. Oproti tomu archaismy označují věci a skutečnosti stále aktuální, pouze je zvolen novější význam pro jejich pojmenování.)

- Napiš větu, ve které použiješ slovo kondice ve významu, ve kterém ho běžně používáme nyní.

Význam slova:

- stav a zachovalost, míra přístupu k vlastním schopnostem a silám;
- (*zastarale*) soukromé doučování.

Základní škola Leoše Janáčka Hukvaldy

Leoš Janáček, jeden z nejvýznamnějších českých hudebních skladatelů, se narodil 3. července 1854 v Hukvaldech – obci na severovýchodní Moravě, která se stala nejen jeho rodištěm, ale i celoživotní inspirací.

Jeho otec Jiří byl učitelem a hudebníkem, matka Amálie měla krásný hlas a hrála na kytaru i varhany. Dětství prožil v chudých podmínkách, ale v prostředí plném hudby – doma se často muzicírovalo. (Budova bývalé školy, kde se narodil, dnes slouží jako Památník Leoše Janáčka a turistické informační centrum.)

Hukvaldy a okolní lašský kraj ovlivnily Janáčkovu tvorbu – čerpal z místního folklóru, přírody i mluvy. Jeho hudba je známá osobitou melodikou, která vychází z rytmu řeči a lidových písní Moravy. Proslavil se operami jako *Její pastorkyňa (Jenůfa)*, *Příhody lišky Bystroušky* či *Z mrtvého domu*.

I když žil a působil převážně v Brně, do Hukvald se často vracel – zde hledal klid, inspiraci a spojení s kořeny. Zemřel v roce 1928, ale jeho duch v Hukvaldech žije dál – v hudbě, památkách i krajině, kterou miloval.

V Hukvaldech se každoročně koná Mezinárodní hudební festival Janáčkovy Hukvaldy, který připomíná jeho dílo a vztah k rodné obci.

<https://www.ic-hukvaldy.cz/rodny-dum-leose-janacka>

Č

Hv

- **Práce s textem – kvíz:**

1. Kde se narodil Leoš Janáček?
a) V Brně b) V Hukvaldech c) V Praze d) V Ostravě
2. Jaký vliv měla krajina Hukvald na Janáčkovu tvorbu?
a) žádný vliv b) inspirace folklórem, přírodou a místní mlouvou c) pouze inspirace přírodou
d) pouze inspirace folklórem
3. Která z těchto oper není dílem Leoše Janáčka?
a) *Její pastorkyňa (Jenůfa)* b) *Příhody lišky Bystroušky* c) *Prodaná nevěsta* d) *Z mrtvého domu*
4. Co se nachází v Janáčkově rodném domě v Hukvaldech?
a) hudební škola b) památník Leoše Janáčka c) muzeum folklóru d) divadlo
5. Jak se jmenuje hudební festival, který se koná v Hukvaldech na počest Leoše Janáčka?
a) Janáčkovy Hukvaldy b) Hukvaldský festival c) Festival moravské hudby d) Janáčkův memoriál

- **Příběh lišky Bystroušky**

Napište krátký příběh nebo nakreslete komiks inspirovaný operou *Příhody lišky Bystroušky*. Jak by mohl příběh pokračovat?

- **Diskusní otázky**

Proč myslíte, že Hukvaldy byly pro Janáčka tak důležité?

Jaký význam má podle vás propojení hudby a přírody?

Které další české skladatele znáte a čím jsou zajímaví?

- **Mohli se setkat L. Janáček a P. Bezruč?**

- **Vybarvi díla umělců:**

LEOŠ JANÁČEK	PETR BEZRUČ
--------------	-------------

OSTRAVA	JEJÍ PASTORKYŇA	KÁŤA KABANOVÁ	GLAGOLSKÁ MŠE	BERNARD ŽÁR
NÁVRAT	MARYČKA MAGDÓNOVÁ	LIŠKA BYSTROUŠKA	KANTOR HALFAR	ZÁPISNÍK ZMIZELÉHO

- **Portrét L. Janáčka** – práce tužkou.

Základní umělecká škola Jožky Matěje Brušperk

Josef Matěj (19. února 1922 Brušperk – 28. března 1992 Frýdlant nad Ostravicí) byl český pozounista a hudební skladatel.

Pocházel z rozvětveného rodu brušperských lidových muzikantů. Otec mu dal hudební základy a naučil ho hrát na trombon. Dál pokračoval v Ústavu hudby a zpěvu v Ostravě. Dva roky byl členem ostravského divadelního orchestru a poté pokračoval ve studiu hry na varhany a skladby na Pražské konzervatoři. Od roku 1947 studoval na Akademii múzických umění. Stal se sbormistrem pěveckého sdružení Union a lektorem hudební teorie a melodramatu na divadelní fakultě Akademie múzických umění. V kurzech Lidové umělecké tvořivosti vyučoval skladbu a hrál na pozoun v různých orchestrech. Jako skladatel spolupracoval s Armádním uměleckým souborem Víta Nejedlého, souborem ministerstva vnitra, ale i s předními symfonickými tělesy. Po celý život pravidelně zajížděl do rodného kraje a z lašského prostředí čerpal inspiraci pro svou tvorbu jak z oblasti hudby vážné, tak tzv. estrádní a dechové hudby. Jeho skladebný styl vycházel z lašské lidové písně a byl silně ovlivněn i lidovou hudbou jiných národů.

Zdroje:

MATĚJ, Josef. *Český hudební slovník: Matěj, Josef* [online]. Český hudební slovník, 28. 3. 2017 [cit. 2025-11-10]. Dostupné z:

<https://slovník.ceskyhudebnislovník.cz/index.php?option=com_mdictionary&task=record.record_detail&id=2978>

Základní škola J. Šlosara Sviadnov

Josef Šlosar se narodil 14. září 1902 v Hájové, což je nynější součást Příbora. Po absolvování obecné školy studoval učitelský ústav v Příboře. Když nastoupil na vojenskou službu, byl zařazen do důstojnické školy a tu absolvoval jako poručík. Na svém učitelské místě ve Staříči se zapojil do osvětové činnosti v obci. V roce 1933 byl přeložen do sousedního Sviadnova. Zde se intenzivně věnoval veřejné a kulturní činnosti, vynikal v malování a fotografování, s úspěchem se účastnil výtvarných výstav. Jako člen Svazu záložních důstojníků se účastnil činností jeho organizace v Místku. V ní po Mnichovu vyrostla součást odbojové organizace na Obranu národa. Činnost organizace však byla po čase vyzrazena. Členové o tom asi věděli, Josef Šlosar se se svou rodinou o velikonočních svátcích 1941 ještě naposledy vyfotografoval. V úterý po Velikonocích byl doma gestapem zatčen a odvezen do vazby do Ostravy. Podle svědectví spoluvězňů tam na stěnách vymaloval panorama Beskyd, jak je vídal z domova. Po čase byl za velezradu odsouzen k 5 letům vězení. Po necelých dvou letech, v březnu 1943, však ve vězení v Ratiboři zemřel. Po válce byl in memoriam vyznamenán Československým válečným křížem 1949.

Na základě těchto skutečností Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy udělilo Základní škole ve Sviadnově čestný název Základní škola J. Šlosara Sviadnov.

Místní knihovna Bohumila Pavloka Řepiště

Bohumil Pavlok (22. listopadu 1922, Řepiště – 16. ledna 2002 Frýdek-Místek) byl český spisovatel, básník, literární kritik a pedagog. Jeho otcem byl politik a poslanec Říšské rady František Pavlok. Bohumil vystudoval gymnázium ve Frýdku-Místku, již v té době začal literárně tvořit, zejména v měsíčníku Jitro, který vydávali katoličtí studenti, zde byl ovlivněn svým učitelem Janem Strakošem. Během 2. světové války pracoval jako úředník, po válce krátce pracoval v zemědělství na rodinném statku. Poté studoval češtinu na Masarykově univerzitě v Brně, kde se blíže seznámil s literární tvorbou Jana Zahradníčka, Jakuba Demla a Jana Čepa. Zde publikoval v literární revui Akord. Po dostudování učil na školách, nejprve v Brně a posléze na severní Moravě. Nicméně z politických důvodů byl nucen svoje učitelské povolání opustit a pracoval v dělnických profesích v ostravských hutích. Učit začal opět v 60. letech na učňovské škole ve Frýdku-Místku. Je pochován v rodinné hrobce ve své rodné obci Řepiště u Frýdku-Místku.

Zdroje:

WIKIPEDIE. *Bohumil Pavlok* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, poslední změna 12. 12. 2024 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Bohumil_Pavlok

Muzeum Jiřího Třanovského, Třanovice

Jiří Třanovský byl významný český evangelický kněz, básník, hudební skladatel a teolog, který žil v letech 1592–1637. Narodil se v Těšíně a studoval ve Wittenbergu, kolébce reformace. Jeho život byl poznamenán náboženským pronásledováním po bitvě na Bílé hoře, kdy musel opustit Moravu a působil později na Slovensku. V roce 1636 vydal kancionál *Cithara sanctorum*, sbírku více než 1100 duchovních písní, které zahrnovaly nejen jeho vlastní tvorbu, ale i staré husitské a bratrské zpěvy. Tento zpěvník se stal pilířem evangelické hudby v českých zemích i na Slovensku a byl vydán více než 140krát. Během morové epidemie přišel o tři děti a pohřbil tisíce členů svého sboru. Přesto zůstal věrný své víře a pokračoval v duchovní službě až do své smrti v Liptovském Mikuláši. Třanovský je často označován jako „slovanský Luther“ pro svou schopnost spojit teologii s poezií a hudbou. Jeho dílo dodnes inspiruje a připomíná sílu víry v těžkých časech.

Zdroje:

WIKIPEDIE. *Jiří Třanovský* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, poslední změna 10. 6. 2024 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Ji%C5%99%C3%AD_T%C5%99anovsk%C3%BD

Umělci regionu

Náš region má mnoho umělců, kteří jsou známí nejen v regionu, ale jejich úspěch znají i za hranicemi našeho státu. Zastavme se alespoň u některých.

Petr Bezruč (1867-1958), vlastním jménem Vladimír Vašek – básník, který tvořil ve Frýdku-Místku v letech 1891-1893. V básni Bernard Žár je odkaz na Frýdek.

Leoš Janáček (1854-1928) – světově uznávaný hudební skladatel, který se narodil na Hukvaldech. Rodina Janáčka měla kořeny ve Frýdku. Vycházel z lidové hudby moravských regionů, zejména Slovácka a Lašska.

Eduard Bartoníček (1865-1915) – skladatel, krátkou dobu byl varhaníkem ve Frýdku-Místku.

Evžen Zámečník (1939-2018) – byl komponista, houslista, dirigent a hudební pedagog. Je významnou postavou hudebního života našeho regionu. Byl umělecký vedoucí hudebního souboru Brno Brass Bend.

Miloš Macourek (1926-2002) – básník a scenárista. Studoval na Gymnáziu ve Frýdku-Místku, které z důvodu uzavření škol gestapem nedostudoval.

Evgin Goj (1905-1989) – spisovatel, novinář a překladatel, který je spíše známý pod pseudonymem Óndra Lysohorský. Psal lašské básně, byl pedagogem a patřil k významným osobnostem kulturního života regionu.

David Stypka (1979-2021) – byl výraznou postavou české hudební scény. Pocházel z Dobré u Frýdku-Místku. Jeho hudební kariéra byla spjata s kapelou Bandjeez. Tvorba se pohybovala mezi popem a jazzem. V roce 2022 mu byla udělena Cena města Frýdku-Místku in memoriam za jeho přínos hudbě a kultuře regionu.

Mirai Navrátil (1992) - je zpěvák a frontman populární kapely Mirai. Známa je zejména svými hity „Když nemůžeš, tak přidej“ nebo „I přes to všechno“. Kapela pochází z Frýdku-Místku.

Tomáš Kočko (1972) je písničkář a zpěvák, známý svou tvorbou inspirovanou moravskou lidovou hudbou. Vystupuje s vlastní hudební kapelou Tomáš Kočko a Orchestr. Je držitelem dvou cen Anděl za album roku.

René Souček (1972) je písničkář a zpěvák. Pochází z Frýdku-Místku. Je známý svými autorskými písněmi. Pravidelně vystupuje na hudebních festivalech.

Div i Ded je folk-rocková kapela z Frýdku-Místku.

Symfonický orchestr Frýdek-Místek – původně založený jako orchestr Válcoven plechu, je od svého vzniku v roce 1962 významné hudební těleso v regionu. Pravidelně pořádá jarní a podzimní koncerty. Známy je svou spoluprací s mladými umělci a uvedením děl českých i světových skladatelů.

Zakladatelem orchestru byl **Jaromír Václavík** (1934-2015), rodák se Sedlišť. Působil jako houslista, koncertní mistr a od roku 1971 do roku 2002 jako umělecký vedoucí a dirigent orchestru. V roce 2009 obdržel Cenu města Frýdku-Místku za dlouholetou činnost.

Pěvecký sbor Smetana – byl založen v roce 1910 a od svého vzniku působí jako významná složka kulturního života města Frýdku-Místku. Sbor se podílel na řadě hudebních projektů a spolupracoval s mnoha významnými osobnostmi české hudební scény.

Šuba Duba Band – je hudební skupina, která vznikla v roce 1997 a jejími členy byli žáci Základní umělecké školy ve Frýdku-Místku. Kapela se zaměřuje na jazz a taneční hudbu. Vystupovala společně s osobnostmi české pop-music, jako např. Těžkej Pokondr, Honza Nedvěd, Buty, Věra Špinarová aj.

Ivana Chýlková – česká filmová a divadelní herečka. Narodila se v roce 1963 ve Frýdku-Místku a o profesi herečky toužila od dětství. Od roku 1993 je členkou Činoherního klubu v Praze.

Martin Chodúr (*1989 Ostrava) – zpěvák, skladatel, textař a vítěz první řady soutěže Česko Slovenská SuperStar z roku 2009 bydlí už několik let v Raškovících.

Známé osobnosti regionu

MedV

- **Fakta X názory**

Rozdělíme žáky do skupin, každá skupina dostane lísteček se zadáním, na každém lístečku je jeden názor a jeden fakt o známých osobnostech.

Zadání pro žáky:

Rozhodněte, zda se jedná o fakt, či názor a své rozhodnutí vysvětlete:

Emil Zátopek se narodil v Kopřivnici.
Emila Zátopka moc obdivuji pro jeho vytrvalost.

Herečka Ivana Chýlková se narodila v roce 1963 ve Frýdku-Místku.
Ivana Chýlková je výborná herečka, hraje v super seriálech.

Leoš Janáček se narodil v Hukvaldech v roce 1854.
Každý rok si užívám Janáčkovy Hukvaldy.

Fotbalista Marek Jankulovski se narodil v roce 1977 v Ostravě.
Jankulovski je borec.

Zdroje:

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ 2015/2. *Osobnosti* [online]. Webnode, © 2015 [cit. 10. 11. 2025].
Dostupné z: <<https://moravskoslezskykraj20152.webnode.cz/osobnosti/>>

A 5-7

Zdroje:

INFINITY CENTRUM. *Hello everybody – Beskydy: místo, kde žiji* [online]. Infinitycentrum.cz, © 2025 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <<https://www.infinitycentrum.cz/cs/projekty/beskydy-misto-kde-ziji/hello-everybody/>>

Známé osobnosti regionu

Vyučující představí pět známých osobností z regionu – jméno, kdy žil/a, město, práce, o co se zasloužil/a.

This is He/she is/was It is (spelling). He/she is ...years old. /He/She died in He/she lives/lived in He/she is/was a... .

HRA: WHO AM I?

Vyučující zahájí hru „Who am I?“ o probraných osobnostech z regionu.

Vyučující začíná hru slovy: „I am very famous, guess who am I?“

Famous person	
Name:	
Age:	
Town:	
Phone:	
Job:	

- **Hrdinové Beskyd - The Beskydy Heroes**

Emil Zátopek

Emil Zátopek was born in Kopřivnice, Czech Republic.

He was a famous long-distance runner.

He won three gold medals at the 1952 Olympic Games in Helsinki.

He was called the "Czech Locomotive" because of his running style.

He was the first runner to break the 29-minute barrier in the 10,000 meters.

He used a special training method called interval training.

He died in 2000 in Prague, Czech Republic.

Leoš Janáček

Leoš Janáček was born in Hukvaldy, Czech Republic.

He was a famous composer.

He loved Czech and Moravian folk music.

He wrote many operas, like *Jenůfa* and *The Cunning Little Vixen*.

He studied music in Brno, Prague, Leipzig, and Vienna.

His music is very emotional and unique.

He died in 1928 in Ostrava, Czech Republic.

Ivana Chýlková

Ivana Chýlková was born in the Czech Republic.

She is a famous actress.

She studied acting in Prague.

She plays in movies and TV series.

She won a Czech Lion award.

She works in a theater in Prague.

Her partner is Jan Kraus.

Ewa Farna

She is a young singer who sings in Polish and Czech.

She comes from Vendryně.

She was born in 1993.

She is married to Martin Chobot.

Her first song “Měls mě vůbec rád” is from the time when she was only 13 years old!

She has one silver and eight bronze “Czech Nightingales”.

Marek Jankulovski

Marek Jankulovski was born in Ostrava, Czech Republic.

He is a famous football player.

He played for AC Milan in Italy.

He won the UEFA Champions League with AC Milan.

He played for the Czech national team.

He was the Czech Footballer of the Year in 2007.

He finished his career at Baník Ostrava.

Glossary:

Czech Nightingales - čeští slavíci

Zdroje:

WIKIPEDIE. *Emil Zátopek* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, poslední změna 30. 10. 2025 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Emil_Z%C3%A1topek>

WIKIPEDIE. *Leoš Janáček* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, poslední změna 30. 9. 2025 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Leo%C5%A1_Jan%C3%A1%C4%8Dek>

WIKIPEDIE. *Ivana Chýlková* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, poslední změna 24. 10. 2025 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ivana_Ch%C3%BDlkov%C3%A1>

WIKIPEDIE. *Ewa Farna* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, poslední změna 18. 9. 2025 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Ewa_Farna>

WIKIPEDIE. *Marek Jankulovski* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, poslední změna 7. 10. 2025 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Marek_Jankulovski>

Umělecké slohy

Umělecké slohy nám pomáhají pochopit, jak lidé v různých obdobích minulosti tvořili, mysleli a žili. Každý sloh má své typické znaky, které poznáme v architektuře, malířství i sochařství. Od pevných románských kostelů přes vzdušnou gotiku, vyváženou renesanci, bohaté baroko a zdobné rokoko až po přísný klasicismus se umění stále proměňovalo. Postupně přicházela nová hnutí – romantismus, secese i strohý funkcionalismus, který kladl důraz na jednoduchost a praktičnost.

Umělecké slohy často odrážejí ducha doby, náboženské myšlení nebo touhu po kráse a poznání. Když se naučíme tyto znaky rozpoznávat, otevře se nám nový pohled na památky kolem nás.

Umělecké slohy, které rozlišujeme v době do 19. století v Evropě jsou:

románský sloh	gotika	renesance
baroko	rokoko	klasicismus

V 19. století se ještě objevují:

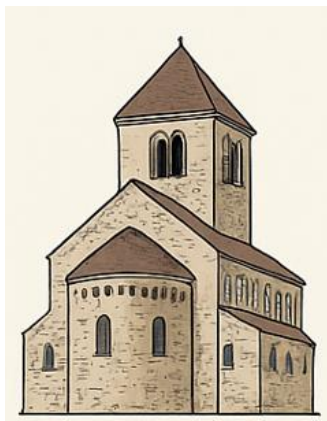
empír	secese
-------	--------

Ve 20. století se slohy rychle střídaly a nastoupila moderní architektura:

funkcionalismus	konstruktivismus
-----------------	------------------

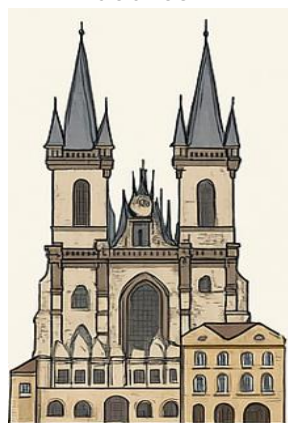
Románský sloh (11. – 13. stol.)

- silné, masivní zdi
- malá, půlkruhová okna
- půlkruhové oblouky, klenba
- jednoduchost a strohost

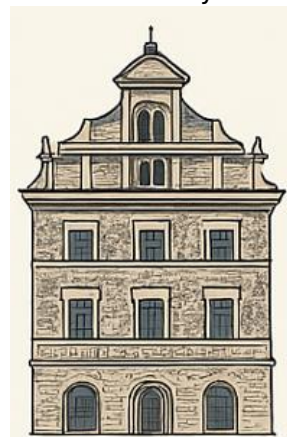
Gotika (13. – 15. stol.)

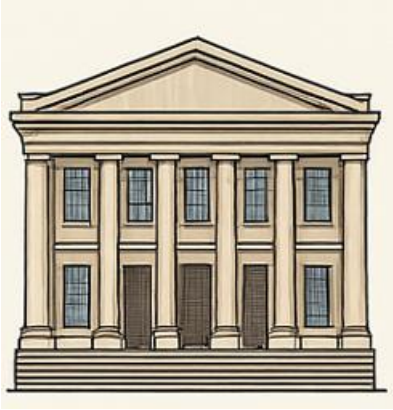
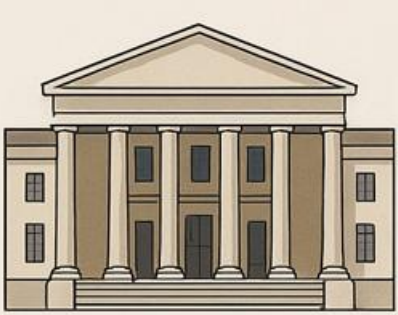

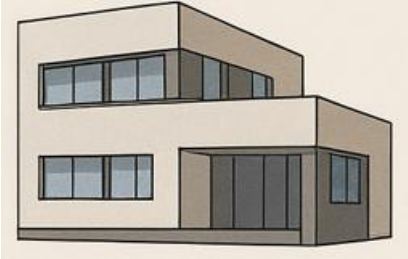
- vysoké stavby, věžičky
- lomené oblouky
- velká okna s vitrážemi
- opěrné pilíře a oblouky
- zdobnost

Renesance (15. – 17. stol.)

- návrat k antice: sloupy, oblouky, kopule
- symetrie a harmonie
- zdobené fasády, sgrafita
- pravoúhlé tvary, klid a rozvaha ve výrazu

<p>Baroko (17. – 18. stol.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • bohatá výzdoba (štuky, zlacení) • zakřivené linie, oválné půdorysy • kontrast světla a stínu • monumentálnost a dramatičnost 	<p>Rokoko (18. stol.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • jemnější, hravější verze baroka • pastelové barvy, asymetrie • drobné ornamenty (mušle, květiny) • výzdoba spíš uvnitř než zvenku 	<p>Klasicismus (konec 18. – začátek 19. stol.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • inspirace antikou (sloupy, trojúhelníkové štíty) • strohost, jednoduchost • rovné linie, symetrie • důraz na rozum a řád
<p>Empír (počátek 19. století)</p> <ul style="list-style-type: none"> • pokračování klasicismu • masivní, symetrické stavby • sloupy, trojúhelníkové štíty • výzdoba s motivy věnců, orlů • působí slavnostně a vznešeně 	<p>Secese (konec 19. – poč. 20. století)</p> <ul style="list-style-type: none"> • zdobnost, křivky, rostlinné motivy • asymetrie, jemné barvy • vitráže, mozaiky, dekorativní kovové prvky • ornament je součástí celé stavby 	<p>Funkcionalismus (30. léta 20. století)</p> <ul style="list-style-type: none"> • vzhled vychází z účelu stavby • hladké fasády, ploché střechy • velká okna, bílé nebo šedé zdi • jednoduchost, praktičnost • bez ornamentů, čisté linie

Obrázky k těmto uměleckým slohům byly vygenerovány umělou inteligencí (Chat GPT).

VL

D

Ov

Vv

- Vyhledej ve svém okolí různé stavby a zkus je přiřadit k uměleckému slohu (viz příklady).

Frýdecký zámek

- gotika, renesance, baroko; od roku 1918 státní majetek.

(zdroj: MUZEUM BESKYD FRÝDEK-MÍSTEK, p. o. *Muzeum Beskyd Frýdek-Místek* [online]. Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, příspěvková organizace, © 2025 [cit. 10. 11. 2025].)

Kostel svatého Antonína Paduánského na Prašivé

- renesance, vystavěn roku 1640, původně jednoduchý kostelík, sakristie přistavěna roku 1799.

(zdroj: CHATA PRAŠIVÁ. *Dřevěný kostelík sv. Antonína Paduánského* [online]. ChataPrašivá.cz, © 2025 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z:

<<https://www.chataprasiva.cz/dreveny-kostelik/>>)

Kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Fryčovicích

- gotika; kostel pochází z doby okolo roku 1345 a je považována za jednu z prvních kamenných církevních staveb v okolí, je chráněn jako kulturní památka ČR.

(zdroj: WIKIPEDIE. *Kostel Nanebevzetí Panny Marie (Fryčovice)* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, poslední změna 13. 5. 2021 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z:

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Kostel_Nanebevzet%C3%AD_Panny_Marie_%28Fry%C4%8Dovice%29#/media/Soubor:Fry%C4%8Dovice,_kostel.jpg>)

Neumannova vila ve Frýdku-Místku

- secese; vila vystavěna v roce 1898, po 2. světové válce byla sídlem Lašského muzea, později jako knihovny.

(zdroj: ŠTĚPÁNEK, Jan P. *Neumannova vila (Frýdek-Místek)* [online]. Hrady.cz, červenec 2007 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <<https://www.hrady.cz/palac-dum-neumannova-vila>>)

Budova Soukromé střední odborné školy na ul. T. G. Masaryka

- secese; postavena 1901 - 1903 podle projektu Rudolfa Aulegka, frýdeckého stavitele.

(zdroj: LYSEK, M. *Střední škola, Odry – Frýdek-Místek (SSOSFM)* [online]. SSOSFM.cz, © 2025 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <<https://www.ssosfm.cz/>>

Budova Magistrátu Frýdku-Místku, ul. Radniční

- funkcionalismus; budova postavena v roce 1930 podle návrhu architekta Antonína Grundla. Druhá část - bývalá frýdecká spořitelna - je secese z r. 1901 podle plánu O. Neumanna a A. Barona.

(zdroj: VISITFM.cz. . *Magistrát Frýdek-Místek (fotografie)* [online]. Visit Frýdek-Místek, © 2025 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <<https://www.visitfm.cz/photos/subjects/magistrat-292-7421.jpg>>)

Zámek ve Staré Vsi nad Ondřejnicí

- renesance; sídlo z druhé poloviny 16. století s působivou sgrafitovou výzdobou na fasádě zámku.

(zdroj: KINŠT, Petr. [*Fotografie: Vlastní dílo*] [online]. Wikimedia Commons, 2023. Licence CC BY 4.0 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=158002328>>)

Zdravotní středisko, ul. Revoluční, Frýdek-Místek

- funkcionalismus; budova postavena v 80. letech 20. století.

(zdroj: MAPY.COM. *Mapy.com – online mapový portál* [online]. Seznam.cz, © 2025 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <<https://mapy.com>>)

Zřícenina hradu Hukvaldy

- gotika, prvky renesance; hrad Hukvaldy byl budován po dobu pěti staletí (13. - 18. st.) a byl postaven v gotickém slohu, který je patrný zejména na původních obranných prvcích a kamenné architektuře. V pozdějších úpravách se na hradě objevily i prvky renesančního slohu, například v podobě obytných částí a arkád.

(zdroj: TURISTICKÉ INFORMAČNÍ CENTRUM HUKVALDY. *Informační centrum Hukvaldy* [online]. Hukvaldy: Turistické informační centrum Hukvaldy, poslední aktualizace 20. 03. 2023 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <<https://www.ic-hukvaldy.cz/>>)

Za zmínku stojí i umělecký sloh 20. století zvaný socialistický realismus, ve zkratce sorela.

Ve Frýdku-Místku je budov v takovémto stylu mnoho, z nichž stojí za zmínku např. budova **Střední průmyslové školy** s dodnes dochovanými budovatelskými sgrafity.

(zdroj: M. Lysek)

Nápady do výuky:

- **Poznáš sloh?**

Vytiskněte obrázky různých staveb a kartičky s názvy slohů a jejich znaky. Úkolem žáků pak bude přiřadit obrázek ke správnému slohu a charakteristice.

- **Tvořivá dílna**

Žáci si vyberou jeden sloh a z papírových krabiček vytvoří jednoduchý model stavby inspirovaný místními stavbami (barokní chrám - inspirace Bazilikou Navštívení Panny Marie, funkcionalistickou vilu - inspirace moderními stavbami v okolí aj.). Mohou domalovat vitráže, štuky apod.

- **Módní návrhář**

Jak by vypadal oděv ve stylu gotiky, baroka, secese, ...? Žáci propojují prvky architektury, módy, kreativity.

- **Vyprávění stavby**

Napiš krátký příběh z pohledu stavby:

„Jsem gotická katedrála, lidé ke mně vzhlížejí...“

„Jsem Zámek Frýdek, pamatuji si doby, kdy zde pobývali šlechtici ...“

„Jsem Bazilika Navštívení Panny Marie, lidé ke mně přicházejí hledat klid a víru ...“.

Žáci zkusí podle textu hádat, o jaký sloh se jedná.

- **Skupinová práce – vytvoření prezentace**

Zaměřte se na architekturu, žáci si vyberou jeden z uměleckých slohů, který popíší a zkusí ve svém okolí najít stavbu.

Každá skupina si může vybrat jednu stavbu v okolí a popíše její sloh, historii a zajímavosti. Inspirací mohou být památky uvedené výše nebo další architektonické skvosty v regionu, například Pustevny s typickou secesní architekturou.

Osobnosti z řad šlechty

Součástí historické identity regionu, tedy i Frýdecko-Místecka, jsou obvykle i osobnosti z řad šlechtických rodů. Jejich společenský význam od přibližně poloviny 19. století sice postupně klesal, přesto zanechaly až do současnosti důležité hmatatelné stopy, popřípadě se o nich dochovaly různé legendy.

Za hlavní milníky a důvody nízkého povědomí o šlechticích u nás můžeme považovat jednak změny celospolečenské, jednak některé osobitosti našeho kraje.

K celospolečenským vlivům patřilo zrušení vrchnostenské správy a postavení běžných obyvatel jako poddaných v roce 1848, zrušení šlechtických titulů a pozemková reforma po vzniku samostatného Československa v roce 1918, které oficiálně zrušily výsadní společenské postavení šlechty a částečně omezily i její majetkové zázemí a hospodářský vliv, a dále rok 1948, ve kterém převzala moc v Československu komunistická strana, která šlechtu na základě své ideologie označovala v historickém vývoji za třídního nepřítele prostého lidu se snahou o v podstatě pouze negativní hodnocení jejího odkazu.

Specifickým vlivem je provinčnost území. Ta způsobovala, že šlechta v našem kraji obvykle nepatřila k hlavním představitelům dějinných změn na celostátní úrovni a často byla u nás zastupována jen jmenovanými úředníky. Zvláštní situace navíc nastávala v moravské části našeho kraje, kde majetkově v podobě vlastnictví hukvaldského panství dominovalo až do poloviny 19. století olomoucké biskupství, později arcibiskupství. To nevyklučuje skutečnost, že olomoučtí biskupové často byli urozeného původu. Výjimkou na moravské straně bylo paskovské panství (Paskov, Žabeň, Krmelín), které od první poloviny 16. století získalo na olomouckém biskupství nezávislé postavení.

Slezská část našeho kraje byla od počátku osídlování zejména v rukou světské moci, jejímiž dominantními představiteli byli až do roku 1653 členové knížecího rodu Piastovců. Ti však sídlili především v Těšíně, tedy mimo náš kraj. Jiní majitelé měli v držení jen menší statky o velikosti (ze současného pohledu) jedné obce nebo dokonce jen její části. Výjimkou je období existence samostatného Frýdeckého panství (Status minor Frýdek) v letech 1573 – 1848. Až do roku 1797 byly jeho majiteli poměrně vlivné šlechtické rody, které dosáhly postavení hrabat, tedy vyšší šlechty, a zároveň zde obvykle sídlily nebo z ideových (náboženských) a ekonomických důvodů se výrazně staraly o jeho rozvoj. Šlo především o rod Bruntálských z Vrbna, rod Oppersdorfů a rod Pražmů z Bílkova. Rod Bruntálských připomíná frýdecký kostel sv. Jošta, rod Oppersdorfů kostel sv. Antonína na Prašivé, sv. Stanislava v Bruzovicích nebo sv. Jiří v Dobré a rod Pražmů pak především bazilika minor Navštívení Panny Marie Frýdecké ve Frýdku nebo socha sv. Jana Nepomuckého před frýdeckým zámkem. František Vilém, hrabě Pražma, je osobou, která je šlechtickým oponentem lidového zbojníka Ondráše. Především díky osobnosti zbojníka Ondráše se pojí s tímto obdobím rovněž řada legend. Hospodářský rozvoj, velkého rozsahu odpovídající ekonomické síle a politickému postavení nových majitelů, vládnoucího rodu Habsburků, zde pokračuje i po roce 1797. Území však spravují jen pověřeni úředníci. Identita frýdeckého panství, především pak po roce 1848, kdy je připojeno k Těšínské komoře, tak slábne.

Z představitelů šlechty paskovského panství můžeme jmenovat především poslední majitele z konce 18. až počátku 20. století – Josefa, hraběte Mitrovského, který byl osobním přítelem slavného generála Laudona, významného podnikatele Ludvíka, hraběte Saint Genois nebo vlivného politika Güntera, hraběte Stolberga, člena říšské rady – nejvyššího zastupitelského orgánu rakouské části Rakousko-Uherska.

Zapomenout bychom neměli na některá vlivná těšínská knížata. Přemysl I. z rodu Piastovců byl ve 14. století významným diplomatem ve službách císaře Karla IV. nebo arcivévoda Fridrich Habsburský (známý z básní Petra Bezruče jako Markýz Géro) velel v 1. světové válce celé rakousko-uherské armádě.

Své téměř zapomenuté šlechtice a jejich stopy bychom však mohli naleznout v mnoha i malých vesnicích. Jde o to, mít o dějiny místa, ve kterém žijeme, potřebný zájem.

D 6,7

Práce s textem

- **Pravda/Nepravda**

1. Šlechtické rody na Frýdecko-Míšecku zanechaly důležité hmatatelné stopy až do současnosti.
2. Zrušení vrchnostenské správy proběhlo v roce 1918.
3. Frýdecké panství existovalo jako samostatné v letech 1573–1848.
4. František Vilém, hrabě Pražma, byl lidovým zbojníkem Ondrášem.
5. Arcivévoda Fridrich Habsburský velel rakousko-uherské armádě během 1. světové války.

Řešení:

1. Pravda: *Šlechtické rody zanechaly důležité hmatatelné stopy, které přetrvávají až do současnosti.*
2. Nepravda: *Vrchnostenská správa byla zrušena v roce 1848, nikoliv v roce 1918.*
3. Pravda: *Frýdecké panství bylo samostatné v období 1573–1848.*
4. Nepravda: *František Vilém, hrabě Pražma, byl protivníkem lidového zbojníka Ondráše, nikoliv samotným zbojníkem.*
5. Pravda: *Arcivévoda Fridrich Habsburský velel rakousko-uherské armádě během 1. světové války.*

- **Doplňovačka: Historické osobnosti z řad šlechty na Frýdecko-Míšecku.**

1. Vrchnostenská správa byla zrušena v roce ____.
2. Frýdecké panství existovalo jako samostatné v letech ____–____.
3. František Vilém, hrabě Pražma byl šlechtickým oponentem _____.
4. Arcivévoda Fridrich Habsburský velel _____ během 1. světové války.
5. Rod Oppersdorfů připomíná kostel sv. _____ na Prašivé.

Řešení:

1. 1848
2. 1573–1848
3. lidového zbojníka Ondráše
4. rakousko-uherské armádě
5. Antonína

- **Otázky k vyhledávání v textu (ústně):**

1. Kdy byla zrušena vrchnostenská správa?
2. Které významné rody byly majiteli Frýdeckého panství do roku 1797?
3. Kdo byl osobním přítelem generála Laudona?
4. Kdo velel rakousko-uherské armádě během 1. světové války?

5. Jaké panství bylo od první poloviny 16. století na moravské straně nezávislé na olomouckém biskupství?

Řešení:

1. V roce 1848.
2. Bruntálští, Oppersdorfové a Pražmové.
3. Josef, hrabě Mitrovský.
4. Arcivévoda Fridrich Habsburský.
5. Paskovské panství.

D 8,9

Práce s textem

- **Kvíz**

1. Které období je označováno jako období existence samostatného Frýdeckého panství?
a) 1573–1848 b) 1600–1800 c) 1500–1700 d) 1700–1800
2. Který rod je spojen s kostelem sv. Jošta ve Frýdku?
a) rod Oppersdorffů b) rod Pražmů c) rod Bruntálských d) rod Piastovců
3. Kdo byl osobním přítelem generála Laudona?
a) Ludvík, hrabě Saint Genois b) Josef, hrabě Mitrovský c) Günter Stolberg
d) František Vilém Pražma
4. Kdo velel rakousko-uherské armádě během 1. světové války?
a) arcivévoda Fridrich Habsburský b) Přemysl I. z rodů Piastovců
c) Ludvík, hrabě Saint Genois d) František Vilém hrabě Pražma
5. Který rod je spojen s bazilikou minor Navštívení Panny Marie Frýdecké?
a) rod Oppersdorffů b) rod Pražmů c) rod Bruntálských d) rod Piastovců
6. Kdo vlastnil Hukvaldské panství do poloviny 19. století?
a) rod Pražmů b) olomoucké biskupství c) rod Oppersdorffů d) rod Piastovců
7. Kdo byl urozeným oponentem lidového zbojníka Ondráše?
a) František Vilém, hrabě Pražma b) Ludvík, hrabě Saint Genois
c) Josef, hrabě Mitrovský d) arcivévoda Fridrich Habsburský

8. Kdo byl významným diplomatem ve službách císaře Karla IV.?

- a) Arcivévoda Fridrich Habsburský b) Přemysl I. z rodů Piastovců
c) Ludvík, hrabě Saint Genois d) František Vilém Pražma

9. Který rod je spojen s kostelem sv. Antonína na Prašivé?

- a) rod Oppersdorfů b) rod Pražmů c) rod Bruntálských d) rod Piastovců

Řešení kvízu

1. a) 1573–1848
2. c) rod Bruntálských
3. b) Josef, hrabě Mitrovský
4. a) arcivévoda Fridrich Habsburský
5. b) rod Pražmů
6. b) olomoucké biskupství
7. a) František Vilém, hrabě Pražma
8. b) Přemysl I. z rodu Piastovců
9. a) rod Oppersdorfů

• Seřazování historických událostí

Seřadte následující události podle časové posloupnosti, pracujte s textem a další potřebné informace dohledejte na internetu.

1. Zrušení vrchnostenské správy.
2. Frýdecké panství se stává samostatným.
3. Arcivévoda Fridrich Habsburský velí rakousko-uherské armádě.
4. Rod Oppersdorfů staví kostel sv. Antonína na Prašivé.
5. Lidový zbojník Ondráš působí na Frýdecku.

Řešení:

1. Frýdecké panství se stává samostatným (1573).
2. Rod Oppersdorfů staví kostel sv. Antonína na Prašivé (1640).
3. Lidový zbojník Ondráš působí na Frýdecku (počátek 18. století, kolem roku 1710).
4. Zrušení vrchnostenské správy (1848).
5. Arcivévoda Fridrich Habsburský velí rakousko-uherské armádě (1914–1918).

- **Otázky pro skupinovou práci – diskusní otázky:**

Metodická poznámka: Otázku k diskusi si mohou žáci sami vybrat a mohou vyhledávat v učebnici, na internetu ...

1. Jaké historické události podle vás nejvíce ovlivnily postavení šlechty v našem regionu? Můžete některou z nich blíže popsat?
2. Myslíte si, že šlechta měla i pozitivní dopad na rozvoj regionu? Pokud ano, v jakých oblastech?
3. Jaké památky nebo kulturní dědictví po šlechtických rodech můžeme dnes v regionu vidět?
4. Proč se podle vás šlechta v některých částech regionu usazovala méně než jinde?
5. Jak by vypadala společnost, pokud by šlechta stále měla významné společenské postavení?
6. Jaký je váš názor na hodnocení šlechty komunistickým režimem po roce 1948? Bylo toto hodnocení spravedlivé?
7. Pokud byste měli možnost setkat se s některým z uvedených šlechticů, koho z nich a na co byste se zeptali?
8. Jak se lišil význam šlechty v moravské a slezské části regionu?
9. Proč je důležité znát historii šlechty v místě, kde žijeme?
10. Jaké postavy z řad šlechty vás nejvíce zaujaly a proč?

Upravený text pro 5. ročník

V našem kraji, tedy na Frýdecko-Místecku, žili dříve šlechtici – lidé z bohatých a urozených rodin. V minulosti měli velkou moc, ale od poloviny 19. století jejich význam klesal. Přesto po nich zůstaly důležité památky a také různé příběhy.

Dnes už o těchto šlechticích běžně moc nevíme, protože se u nás v průběhu let děly velké změny:

V roce 1848 lidé přestali být poddanými a šlechtici přišli o část své moci.

V roce 1918, když vzniklo Československo, byly zrušeny šlechtické tituly, takže už nebyli „výjimeční“.

V roce 1948 převzali vládu komunisté, kteří šlechtice označili za nepřátele obyčejných lidí.

Dalším důvodem, proč šlechtici u nás nejsou tolik známí, je to, že náš kraj byl menší a vzdálený od hlavních historických událostí. Na Moravě například dlouho vlastnilo velkou část kraje **olomoucké biskupství**, které vedli církevní hodnostáři, kteří často sami byli urozeného původu.

Ve Slezsku zase většinu majetku vlastnili šlechtici, ale často zde ani nežili. Výjimkou bylo Frýdecké panství, kde vládly důležité rody jako **Bruntálští, Oppersdorfové a Pražmové**. Po těchto rodinách dnes máme kostely a další památky v našem kraji. **František Vilém, hrabě Pražma, bojoval s lidovým zbojníkem Ondrášem**.

Mezi významné šlechtice patřili například:

Josef Mitrovský, přítel slavného generála Laudona,

Ludvík Saint Genois, významný podnikatel,

Günter Stolberg, vlivný politik.

Z těšínských knížat můžeme zmínit **Přemysla I.**, který pomáhal císaři Karlu IV., nebo **Fridricha Habsburského**, který byl vojevůdcem v 1. světové válce a v básních Petra Bezruče vystupuje jako Markýz Géro.

Urozené rody zanechaly v našem kraji zajímavé stopy. Stačí mít zájem o historii místa, kde žijeme, a určitě objevíme spoustu zajímavostí.

VL 5

- **Najděte na internetu informace o jednom ze tří šlechticů, kteří jsou uvedeni v textu a připravte si ústní prezentaci.**
- **Kvíz:**
 1. Který rok přestali být lidé poddanými a šlechtici ztratili část své moci?
a) 1848 b) 1918 c) 1948 d) 1573
 2. Které rody byly majiteli Frýdeckého panství?
a) Bruntálští, Oppersdorfové a Pražmové
b) Piastovci, Habsburkové a Mitrovští
c) Saint Genois, Stolbergové a Laudonové
d) olomoučtí biskupové a arcibiskupové
 3. Kdo byl přítelem generála Laudona?
a) Josef Mitrovský b) František Vilém Pražma c) Ludvík Saint Genois
d) Günter Stolberg
 4. Ve kterém roce převzala moc v Československu komunistická strana?
a) 1848 b) 1918 c) 1948 d) 1573
 5. Které území na Moravě až do poloviny 19. století vlastnilo olomoucké biskupství?
a) Hukvaldské panství b) Frýdecké panství c) Paskovské panství
d) Těšínské knížectví

Řešení a vysvětlení:

1. a) 1848

V roce 1848 došlo ke zrušení vrchnostenské správy a postavení obyvatel jako poddaných, což znamenalo ztrátu části moci šlechticů.

2. a) Bruntálští, Oppersdorfové a Pražmové

Frýdecké panství vlastnily tyto významné rody: Bruntálští, Oppersdorfové a Pražmové, které zanechaly památky jako kostely a baziliku ve Frýdku.

3. a) Josef Mitrovský

Josef Mitrovský, majitel paskovského panství, byl osobním přítelem slavného generála Laudona.

4. c) 1948

V roce 1948 převzala moc v Československu komunistická strana, která šlechtu označovala za třídního nepřítele.

5. a) Hukvaldské panství

Olomoucké biskupství vlastnilo Hukvaldské panství až do poloviny 19. století, což ovlivnilo dějiny moravské části kraje.

• **Spojte správně jednotlivé pojmy**

Spojte šlechtické rody, osobnosti nebo události s jejich popisem:

1. Bruntálští, Oppersdorfové a Pražmové

2. Josef Mitrovský

3. 1848

4. 1948

5. Hukvaldské panství

6. František Vilém Pražma

Popisy:

a) Rok, kdy komunistická strana převzala moc v Československu.

b) Šlechtické rody, které vlastnily Frýdecké panství a zanechaly památky jako kostely a baziliku.

c) Rok, kdy lidé přestali být poddanými a šlechtici ztratili část své moci.

d) Přítel generála Laudona.

e) Území na Moravě, které dlouho vlastnilo olomoucké biskupství.

f) Šlechtický protivník lidového zbojníka Ondráše.

Řešení:

1. b) Bruntálští, Oppersdorfové a Pražmové
2. d) Josef Mitrovský
3. c) 1848
4. a) 1948
5. e) Hukvaldské panství
6. f) František Vilém Pražma

Kostely na Frýdecko-Místecku

Když se položí otázka, jakou památku u vás v obci nebo ve městě máte, nejčastější odpovědí bude pravděpodobně kostel.

Proč tomu tak je? Především proto, že jde často o nejstarší stavby postavené obvykle před více než stovkami let. Jsou také nejčastějšími představiteli takzvaných sakrálních (někdy též církevních nebo duchovních) památek. Dodejme, že jejich opakem jsou pak světské (též takzvané profánní) památky.

Kostely jsou obvykle větší stavby sloužící k náboženským obřadům. Ty nejstarší u nás mají původ až v období gotiky, i když po různých přestavbách už jako typicky gotické nepůsobí a zachovaly si obvykle jen gotické jádro nebo nějaký prvek tohoto slohu. Příkladem jsou kostely sv. Jana Křtitele ve Frýdku nedaleko frýdeckého náměstí, který je charakteristický svou vysokou cihlovou věží, kostel sv. Jiří v Brušperku nebo kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Fryčovicích. Jejich původ je spojován s obdobím 13. a 14. století. Obdobně výjimečnými jsou u nás kostely spojovány i s renesanční architekturou. K nim můžeme zařadit kostel sv. Jošta ve Frýdku v Komenského sadech, který je rovněž ojedinělým spojením zděné stavby (obvodové zdi) s výraznými prvky dřevěné architektury (střecha a věž), nebo kostel sv. Martina ve Skalici, která je v současnosti částí Frýdku-Mítku. Byl postaven na počátku 17. století.

Naopak nejčastěji se u nás setkáváme s kostely barokními. K nim patří i poutní kostel Navštívení Panny Marie ve Frýdku z druhé poloviny 18. století, kterému bylo pro jeho historický význam přiznáno papežem Janem Pavlem II. v roce 1999 výjimečné postavení – statut baziliky minor. Dalšími představiteli barokních kostelů jsou na Frýdecko-Místecku kostel sv. Jana a Pavla v Místku, kostel sv. Jana Křtitele v Palkovicích, kostel sv. Stanislava v Bruzovicích nebo kostel sv. Jakuba Většího v Horních Domaslavicích. Obvykle jde o stavby ze 17. a 18. století postavené v souvislosti s obdobím protireformace, kdy po období vzestupu protestantské (evangelické) víry nastává její až násilné potlačování a povolování jen jediného možného náboženského vyznání, tj. víry katolické. Všechny doposud jmenované příklady jsou právě katolickými kostely. Vedle nich se však po přijetí tolerančního patentu císařem Josefem II. v r. 1781, který navrátil částečně náboženskou svobodu, začínají stavět i nové církevní stavby – evangelické modlitebny, později evangelické kostely.

Na rozdíl od katolických kostelů jsou kostely evangelické architektonicky skromnější s daleko střednější výzdobou. Na Frýdecko-Místecku jde o budovy kostelů v Třanovicích nebo ve Frýdku. Z kostelů novodobých, postavených až po roce 1989, můžeme jmenovat především kostel sv. Václava ve Václavovicích v sousedství Frýdecko-Místecka.

Do skupiny sakrálních staveb však patří i objekty menší – kaple, modlitebny nebo i kříže, křížové cesty nebo sochy světců. Víte, jaké jsou u vás? Kdy byly postaveny nebo vytvořeny? Kdo je jejich autorem? S jakým příběhem nebo legendou jsou spojovány?

D 6,7

Práce s textem a obrázky, vyhledávání na internetu

- **Poznáš kostely z Frýdku-Mítku a okolí na těchto fotografiích?** (Zdroj: Archiv M. Lyska)

Kostel sv. Jana Křtitele ve Frýdku

Kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Fryčovicích

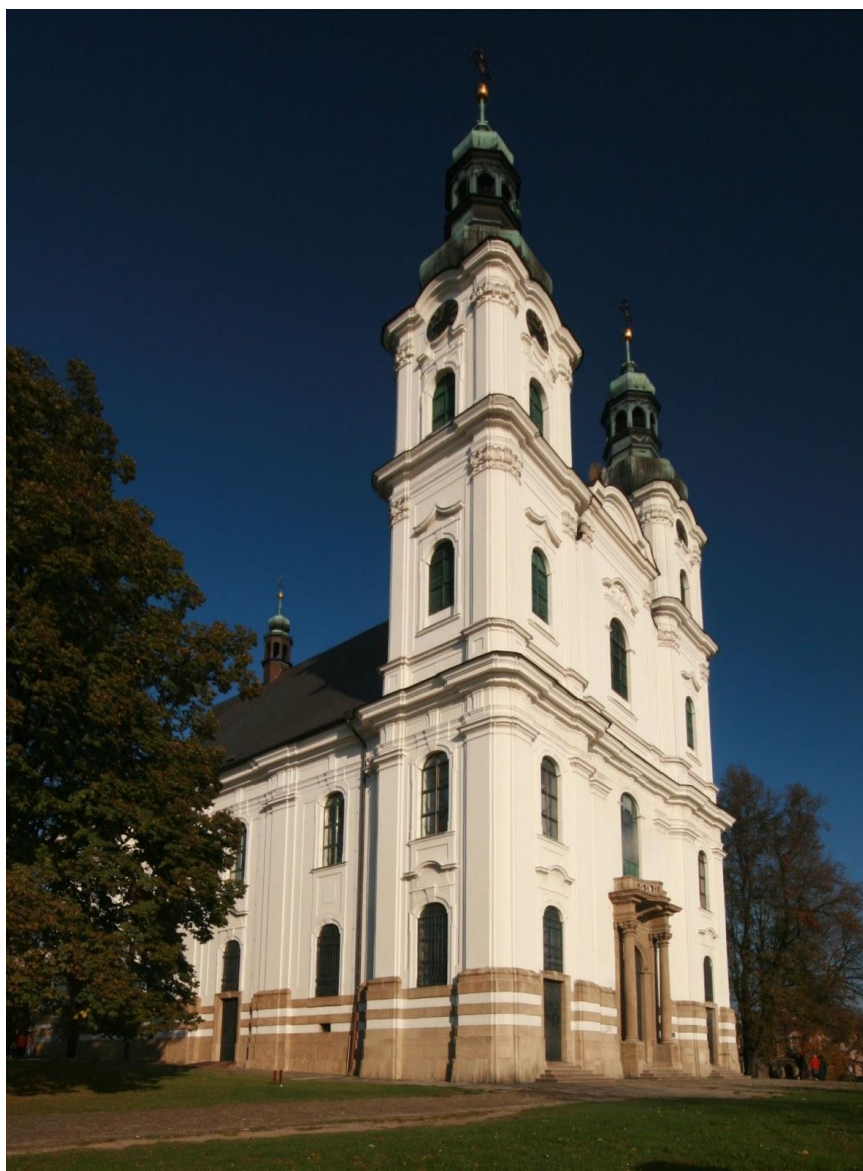
Kostel sv. Jošta ve Frýdku

Kostel sv. Martina ve Skalici

Bazilika Navštívení Panny Marie ve Frýdku

Řešení:

1. Kostel sv. Jana Křtitele ve Frýdku
2. Kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Fryčovicích
3. Kostel sv. Jošta ve Frýdku
4. Kostel sv. Martina ve Skalici
5. Bazilika Navštívení Panny Marie ve Frýdku

1.

2.

- **Porovnej interiér** katolického kostela (viz předchozí obrázek 1. – Bazilika Navštívení Panny Marie ve Frýdku) s interiérem evangelického kostela v Třanovicích (obrázek 2.)? Jaký vidíš hlavní rozdíl?

- **Doplňte správné pojmy do vět:**

- Kostely patří mezi _____ památky.
- Opakem sakrálních památek jsou památky _____.
- Nejčastěji se u nás setkáváme s kostely postavenými v _____ slohu.

Řešení:

- Kostely patří mezi sakrální památky.
- Opakem sakrálních památek jsou památky světské.
- Nejčastěji se u nás setkáváme s kostely postavenými v barokním slohu.

- **Odpovězte na otázky:**

- Jaké jsou nejstarší kostely u nás a z jakého období pocházejí?
- Jaký status získal poutní kostel Navštívení Panny Marie ve Frýdku a kdy?
- Jak se liší evangelické modlitebny od katolických kostelů?

Řešení:

- Nejstarší kostely u nás pocházejí z období gotiky (13. a 14. století).
- Poutní kostel Navštívení Panny Marie ve Frýdku získal v roce 1999 status baziliky minor.
- Evangelické modlitebny jsou architektonicky jednodušší se skromnější výzdobou ve srovnání s katolickými kostely.

- **Vyhledejte v textu příklady:**

- Kostelů gotických: _____
- Kostelů renesančních: _____
- Kostelů barokních: _____

Řešení:

- Kostely gotické: kostel sv. Jana Křtitele ve Frýdku, kostel sv. Jiří v Brušperku, kostel Nanebevzetí Panny Marie ve Fryčovicích.

b) Kostely renesanční: kostel sv. Jošta ve Frýdku, kostel sv. Martina ve Skalici.

c) Kostely barokní: bazilika Navštívení Panny Marie ve Frýdku, kostel sv. Jana a Pavla v Místku, kostel sv. Stanislava v Bruzovicích, kostel sv. Jakuba Většího v Horních Domaslavicích.

Vv

Č

- **Nakreslete nebo popište, jak by podle vás mohl vypadat nový kostel postavený ve vašem městě. Jaké by měl prvky a proč? Svá rozhodnutí zdůvodněte.**

Řešení:

Odpověď závisí na individuálním pojetí žáků. Mohou navrhnout moderní kostel s tradičními prvky, například kombinaci skla a dřeva, nebo minimalistický návrh s jednoduchou architekturou. Důležité je, aby vysvětlili svůj koncept a proč zvolili určité prvky, barvy ...

Č

- **Znáte nějaké legendy nebo příběhy spojené s kostely ve vašem okolí? Pokud ne, vyhledejte na internetu.**

Řešení:

Bazilika Navštívení Panny Marie ve Frýdku

Podle pověsti byla na místě dnešní baziliky nalezena kamenná socha Panny Marie, kterou dělníci přenesli do farního kostela. Následujícího dne se však socha objevila zpět na původním místě, což bylo považováno za znamení, že zde má být postaven chrám. Díky zázračným skutkům této sochy se Frýdek stal poutním místem, přezdívaným „Slezské Lurdy“.

Zdroj: WIKIPEDIE. *Bazilika Navštívení Panny Marie (Frýdek-Místek)* [online]. Wikipedie: otevřená encyklopedie, poslední změna 8. 4. 2023 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <https://cs.wikipedia.org/wiki/Bazilika_Nav%C5%A1t%C3%ADven%C3%AD_Panny_Marie_%28Fr%C3%BDdek-M%C3%ADstek%29#Souvisej%C3%ADc%C3%AD_%C4%8DI%C3%A1nky>

Kostel sv. Jošta ve Frýdku

Při opravě kostela byl na půdě nalezen hliněný džbán s mincemi ze 17. století, což je považováno za jakýsi „poklad minulosti“. Tento nálezný je dnes vystaven na frýdeckém zámku.

Zdroj: FARNOST FRÝDEK. *Kostel sv. Josta* [online]. Farnost Frýdek, © 2025 [cit. 10. 11. 2025]. Dostupné z: <<https://farnostfrydek.webnode.cz/kostely/kostel-sv-josta/>>

D 8,9

Práce s textem

- **Podtrhni si v textu a vyhledej na internetu slova, která neznáš (např. sakrální, status ...)**
- **Kvíz**
 1. Jaké památky jsou nejčastějšími představiteli sakrálních staveb?
a) hrady a zámky b) kostely c) kaple d) modlitebny
 2. Který sloh je spojen s nejstaršími kostely na Frýdecko-Místecku?
a) baroko b) renesance c) gotika d) románský sloh
 3. Který kostel na Frýdecko-Místecku má statut baziliky minor?
a) kostel sv. Jana Křtitele ve Frýdku b) kostel Navštívení Panny Marie ve Frýdku
c) kostel sv. Jiří v Brušperku d) kostel sv. Martina ve Skalici
 4. Jaký sloh je nejčastěji zastoupen u kostelů na Frýdecko-Místecku?
a) gotika b) renesance c) baroko d) románský sloh
 5. Který císař vydal toleranční patent, který umožnil stavbu evangelických modliteben?
a) Karel IV. b) Josef II. c) Rudolf II. d) Ferdinand I.
 6. Jaký je rozdíl mezi katolickými a evangelickými kostely?
a) Katolické kostely jsou architektonicky skromnější. b) Evangelické modlitebny mají střídmější výzdobu. c) Katolické kostely jsou menší. d) Evangelické kostely mají více zdobení.
 7. Který kostel v sousedství Frýdecko-Místecka (ORP Ostrava) byl postaven po roce 1989?
a) kostel sv. Václava ve Václavovicích b) kostel sv. Jošta ve Frýdku c) kostel sv. Jakuba Většího v Horních Domaslavicích d) kostel sv. Jana Křtitele v Palkovicích

Řešení

1. b) kostely
2. c) gotika
3. b) kostel Navštívení Panny Marie ve Frýdku
4. c) baroko
5. b) Josef II.

6. b) Evangelické kostely mají jednodušší interiér.

7. a) kostel sv. Václava ve Václavovicích

• **Otázky k diskusi pro skupinovou práci**

1. Jaké sakrální stavby se nacházejí ve vaší obci nebo městě?
2. Který sloh je podle vás nejkrásnější a proč?
3. Jaký význam mají kostely pro místní komunitu?
4. Znáte nějaké legendy nebo příběhy spojené s kostely ve vašem okolí?
5. Jaký je rozdíl mezi sakrálními a světskými památkami?
6. Jak byste navrhli moderní kostel, aby byl atraktivní pro dnešní generaci?
7. Jaký vliv měla protireformace na stavbu kostelů v Česku?
8. Jaké další památky kromě kostelů byste zařadili mezi sakrální stavby?

Kostely a další památky v našem regionu – zjednodušený text

Když se zeptáme, jaká historická památka se nachází ve vašem městě nebo obci, často uslyšíme odpověď: kostel.

Proč právě kostely? Jsou to jedny z nejstarších staveb, které byly postaveny už před stovkami let. Jsou také nejčastějšími církevními (sakrálními) památkami. Opakem těchto památek jsou světské památky, jako hrady nebo zámky.

Různé typy kostelů

Kostely se stavěly v různých historických obdobích, a proto mají různý styl:

Gotické kostely mají dlouhou historii. U nás mezi ně patří kostely sv. Jana Křtitele ve Frýdku, sv. Jiří v Brušperku nebo Nanebevzetí Panny Marie ve Fryčovicích.

Renesanční kostely mají jednoduchý styl. Příkladem je kostel sv. Jošta ve Frýdku nebo kostel sv. Martina ve Skalici.

Barokní kostely jsou u nás nejběžnější. Mají bohatě zdobené interiéry. Mezi ně patří třeba bazilika Navštívení Panny Marie ve Frýdku, kostel sv. Jana Křtitele v Palkovicích nebo kostel sv. Jakuba Většího v Horních Domaslavicích.

Evangelické modlitebny a novodobé kostely - Po roce 1781 se v Česku začaly stavět i evangelické modlitebny, které jsou jednodušší než katolické. Najdeme je například v Třanovicích nebo ve Frýdku. Mezi novodobé kostely, postavené až po roce 1989, patří kostel sv. Václava ve Václavovicích.

Menší sakrální stavby - Kromě kostelů existují i menší církevní památky, jako kaple, kříže nebo sochy světců. Víte, jaké takové památky se nacházejí ve vaší obci? Kdy byly postaveny? S jakými příběhy jsou spojeny?

VL 5

- **Spojte názvy kostelů s jejich charakteristikou:**

1. kostel sv. Jana Křtitele ve Frýdku
2. bazilika Navštívení Panny Marie ve Frýdku
3. kostel sv. Jošta ve Frýdku
4. kostel sv. Václava ve Václavovicích
5. kostel sv. Martina ve Skalici

Popisy:

- a) Novodobý kostel postavený po roce 1989 v sousedství Frýdecko-Místecka.
- b) Gotický kostel s vysokou cihlovou věží, nachází se nedaleko frýdeckého náměstí.
- c) Barokní poutní kostel, kterému byl v roce 1999 udělen statut baziliky minor.
- d) Renesanční kostel, který kombinuje kamenné zdi a dřevěnou střechu a věž.
- e) Renesanční kostel postavený na počátku 17. století, nachází se v části Frýdku-Místku mimo jeho městskou zástavbu.

Řešení:

1. b) kostel sv. Jana Křtitele ve Frýdku
2. c) bazilika Navštívení Panny Marie ve Frýdku
3. d) kostel sv. Jošta ve Frýdku
4. a) kostel sv. Václava ve Václavovicích
5. e) kostel sv. Martina ve Skalici

Frýdecká bazilika

Jednou z nejzajímavějších, nejznámějších ale také nejvýznamnějších památek na Frýdecko-Místecku je poutní kostel Navštívení Panny Marie. Nachází se ve frýdecké, tedy slezské části města a obvykle se díky historickým souvislostem spojuje jen s Frýdkem. Proč tomu tak je? Kostel byl postaven v 18. století, tedy v době, kdy byly Frýdek a Místek samostatnými městy (k jejich sjednocení došlo až k 1. 1. 1943). Díky silné legendě spojované s vlivem takzvané milostné sochy Panny Marie, která údajně způsobila mnohá zázračná uzdravení, byl frýdecký mariánský kostel stále více a více navštěvován poutníky nejen ze Slezska a blízké Moravy, ale také ze vzdálenějších Uher (současného Slovenska), Polska a v té době rovněž nedalekého Pruska. Jako příklad lze uvést záznam z evidenční knihy poutníků, která zaznamenává během jediného roku 1753 celkem 57 poutnických procesí, které se vydaly do Frýdku.

Poutní kostel tak učinil Frýdek významným poutním místem s věhlasem daleko za hranicemi našeho kraje a od druhé poloviny 19. století byl dokonce označován podle největšího poutního místa v Evropě – jihofrancouzských Lurd – jako Slezské Lurdy. Zázračná mariánská socha, umístěná na čestném místě hlavního oltáře, se pro věřící stala paládiem Těšínska, tedy symbolem víry, jednoty a ochrany této země. Té se už jen podle místa, k němuž náležela, neřeklo jinak než Panna Marie Frýdecká. Víra v zázračné schopnosti se brzy projevila v instalování jejích kopií na jiných místech, většinou v blízkém okolí. Sochy s identifikačními znaky (atributy) Panny Marie Frýdecké byly vztyčeny v Sedlišťích, Skalici, Palkovicích, Domaslavicích nebo dokonce v polské Jaworzynce, která však byla až do roku 1918 součástí Rakouska-Uherska, k němuž náleželo celé Těšínsko (rozdělené v r. 1920 mezi nově vzniklé samostatné státy Polsko a Československo).

Přes veškeré vlivy, které se snažily oslabit význam frýdeckého poutního kostela, především v období takzvaných josefinských reforem v osmdesátých letech 18. století a období ateisticky orientované doby v letech 1948 – 1989, si udrželo naše poutní místo svůj význam a důležité postavení v životě katolické církve. Také díky této skutečnosti jí byl přímo ze strany jejího nejvyššího představitele papeže Jana Pavla II. přiznán v roce 1999 statut tak zvané baziliky minor. Jde v současné době o jeden z 16 takto označovaných katolických kostelů v celé České republice, a dokonce jediný na území historického Slezska i území Ostravsko-opavské diecéze.

Kromě uvedené síly legendy a poutní historie je však frýdecká bazilika také hodnotnou barokní stavbou. Na tvorbě jejího interiéru se podíleli přední slezští a moravští umělci. Jako příklad můžeme uvést dva tvůrce hlavního oltáře sochaře Jana Schuberta a Ondřeje Schweigla. Na zhotovení oltářů v šesti bočních kaplích i monumentální kazatelny se podílel místní frýdecký řezbář Hypolit Weissmann. Autorem samotné sochy Panny Marie z 60. let 17. století, zhotovené na zakázku pro tehdejší majitele frýdeckého panství, rod Oppersdorfů, je pravděpodobně slezský sochař Salomon Steinhof. Opomenout bychom ale neměli ani běžně přístupnou křížovou cestu v okolí kostela skládající se ze 14 kaplí vybavených uměleckým ztvárněním jednotlivých zastavení vyrobených v dílně Josefa Gabriela Mayera v Mnichově nebo na místní poměry ojedinělou skupinu osmi soch křesťanských světců před hlavním vchodem, z nichž vynikají především čtyři z nich (sv. Antonín, sv. Tadeáš, sv. Gabriel a sv. Rafael) z 20. let 19. století od moravského sochaře Václava Böhma.

Zajímavostí frýdecké baziliky, která by měla být po rekonstrukci zpřístupněna i široké veřejnosti, je její krypta. V ní se nacházejí mimo těl poutníků, kteří při své cestě do Frýdku zahynuli, také ostatky příslušníků hraběcího rodu Pražmů z Bílkova, hlavních donátorů (novodobě bychom mohli říci sponzorů) její výstavby. Jedním z nich a zároveň posledním majitelem frýdeckého panství z tohoto šlechtického rodu byl hrabě Jan Nepomuk Pražma, který založil na svém panství vesnici Pražmo, zcela logicky pojmenovanou po svém zakladateli.

Uznání vysoké kulturní a historické hodnoty se v roce 2018 dostalo frýdecké bazilice i ze strany světové instituce. Vláda České republiky ji na návrh ministerstva kultury prohlásila za národní kulturní památku, jednu ze dvou na celém území Frýdecko-Místecka, v tomto smyslu celého

okresu Frýdek-Místek. Národní kulturní památka je v České republice nejvyšší formou památkové ochrany na národní úrovni. Za vyšší statut ochrany bychom mohli považovat už jen památky UNESCO, které jsou však vyhlášovány na nadnárodní úrovni. Na území Frýdecko-Místecka, ale i celého Moravskoslezského kraje, se však taková památka nenachází.

D 6,7

Práce s textem

- **Spoj:**

Sloupec A

1. Frýdek a Místek
2. bazilika minor
3. Salomon Steinhofer
4. Slezské Lurdy
5. rod Pražmů z Bílkova
6. křížová cesta
7. Jan Nepomuk Pražma
8. Václav Böhm
9. národní kulturní památka
10. poutnická procesí

Sloupec B

- A) autor sochy Panny Marie z 60. let 17. století
- B) poslední majitel frýdeckého panství
- C) označení frýdeckého poutního kostela podle největšího poutního místa v Evropě
- D) 14 kaplí v okolí frýdecké baziliky
- E) sochař čtyř světců před hlavním vchodem baziliky
- F) statut přiznaný frýdeckému poutnímu kostelu v roce 1999
- G) hlavní donátoři výstavby baziliky
- H) 57 procesí zaznamenaných v roce 1753
- I) přiznání nejvyššího stupně památkové ochrany na národní úrovni v r. 2018
- J) sjednocení do jednoho města v roce 1943

Řešení:

Sloupec A

Sloupec B

1. Frýdek a Místek	J) sjednocení do jednoho města v roce 1943
2. bazilika minor	F) statut přiznaný frýdeckému poutnímu kostelu v roce 1999
3. Salomon Steinhofer	A) autor sochy Panny Marie Frýdecké z 60. let 17. století
4. Slezské Lurdy	C) označení frýdeckého poutního kostela podle největšího poutního místa v Evropě
5. rod Pražmů z Bílkova	G) hlavní donátoři výstavby baziliky
6. křížová cesta	D) 14 kaplí v okolí frýdecké baziliky
7. Jan Nepomuk Pražma	B) poslední majitel frýdeckého panství
8. Václav Böhm	E) sochař čtyř světců před hlavním vchodem baziliky
9. národní kulturní památka	I) přiznání nejvyššího stupně památkové ochrany na národní úrovni v r. 2018
10. poutnická procesí	H) 57 procesí zaznamenaných v roce 1753

• Další kreativní úkoly:

1. Poutní mapa Na základě textu vytvoří žáci mapu míst, odkud do Frýdku přicházeli poutníci (např. Morava, Slovensko, Polsko, Prusko). Mohou přidat šipky a legendu, případně krátké popisky.

Rozvoj: orientace na mapě, prostorová představivost, propojení s dějepisem a zeměpisem

2. Plakát: Objev Frýdeckou baziliku! Vytvoření reklamního plakátu pro veřejnost, který by pozval turisty na prohlídku baziliky. Měl by obsahovat obrázky, popis památky, zajímavosti a důvody, proč ji navštívit.

Rozvoj: kreativita, grafická úprava, schopnost vybrat klíčové informace

D 8,9

Práce s textem

Vyber správnou odpověď:

- Kdy byly Frýdek a Místek sjednoceny do jednoho města?
A) 1. 1. 1753 B) 1. 1. 1920 C) 1. 1. 1943 D) 1. 1. 1999
- Jaké označení získal frýdecký poutní kostel v roce 1999?
A) Slezské Lurdy B) Národní kulturní památka C) Bazilika minor
D) Památka UNESCO

3. Kdo byl autorem sochy Panny Marie z 60. let 17. století?
A) Salomon Steinhofer B) Hypolit Weissmann C) Jan Schubert D) Ondřej Schweigl
4. Kolik poutnických procesí bylo zaznamenáno v roce 1753? A) 43 B) 57 C) 99 D) 175
5. Který šlechtický rod byl hlavním donátorem výstavby baziliky?
A) Rod Oppersdorfů B) Rod Pražmů z Bílkova C) Rod Weissmannů D) Rod Böhma
6. Jaké označení získal Frýdek díky poutnímu kostelu?
A) České Lurdy B) Evropské Lurdy C) Moravské Lurdy D) Slezské Lurdy
7. Kolik kaplí tvoří křížovou cestu v okolí frýdecké baziliky? A) 10 B) 12 C) 14 D) 16
8. Kdo byl posledním majitelem frýdeckého panství z rodu Pražmů?
A) Jan Nepomuk Pražma B) Ondřej Schweigl C) Salomon Steinhofer
D) Hypolit Weissmann
9. Který sochař vytvořil čtyři sochy světců před hlavním vchodem?
A) Václav Böhm B) Josef Gabriel Mayer C) Jan Schubert D) Ondřej Schweigl
10. Kdy byla frýdecká bazilika prohlášena za národní kulturní památku?
A) 1943 B) 1999 C) 2018 D) 1920

Řešení

1. Kdy byly Frýdek a Místek sjednoceny do jednoho města? C) 1. 1. 1943
2. Jaké označení získal frýdecký poutní kostel v roce 1999? C) Bazilika minor
3. Kdo byl autorem sochy Panny Marie z 60. let 17. století? A) Salomon Steinhofer
4. Kolik poutnických procesí bylo zaznamenáno v roce 1753? B) 57
5. Který šlechtický rod byl hlavním donátorem výstavby baziliky? B) Rod Pražmů z Bílkova
6. Jaké označení získal Frýdek díky poutnímu kostelu? D) Slezské Lurdy
7. Kolik kaplí tvoří křížovou cestu v okolí frýdecké baziliky? C) 14
8. Kdo byl posledním majitelem frýdeckého panství z rodu Pražmů? A) Jan Nepomuk Pražma
9. Který sochař vytvořil čtyři sochy světců před hlavním vchodem? A) Václav Böhm
10. Kdy byla frýdecká bazilika prohlášena za národní kulturní památku? C) 2018

• Frýdecká bazilika – Otázky k diskusi

1. Proč se podle tebe stal frýdecký poutní kostel tak významným poutním místem v 18. století?
2. Jak legenda o zázračné soše Panny Marie ovlivňuje postavení baziliky v očích věřících?

3. Myslíš si, že sloučení Frýdku a Místku mělo vliv na vnímání historických památek ve městě? Proč?
4. V čem spočívá hodnota baziliky kromě náboženské funkce? (umění, architektura, historie...)
5. Jaký význam podle tebe má označení „Slezské Lurdy“? Ovlivňuje nějak pohled lidí na toto místo?
6. Proč bychom měli chránit kulturní památky jako frýdecká bazilika i dnes?
7. Myslíš si, že historické památky mohou zlepšit cestovní ruch v našem regionu? Jak?
8. Co tě v textu nejvíce zaujalo nebo překvapilo? Proč právě to?
9. Jaký je tvůj názor na to, že bazilika byla prohlášena národní kulturní památkou až v roce 2018?
10. Jak bys stručně popsal/a význam frýdecké baziliky pro naše město nebo region?

- **Další kreativní úkoly:**

1. Dopis poutníka Panně Marii Frýdecké. Žáci si představí, že jsou poutníkem, který přijel do Frýdku v 18. století. Sepíšou krátký dopis (nebo deníkový zápis), ve kterém popíší svou cestu, důvod pouti a dojmy z návštěvy kostela.

Rozvoj: empatie, tvořivý písemný projev, práce s historickým kontextem

2. Živý obraz – „Legenda o zázračné soše“. Žáci zinscenují scénku nebo vytvoří „živý obraz“ (freeze frame), který zachycuje okamžik, kdy poutník zažívá zázračné uzdravení nebo vypráví legendu.

Rozvoj: dramatická výchova, týmová spolupráce, vyjádření emocí

3. Kvíz pro třídu „Staň se průvodcem baziliky“. Žáci připraví vlastní otázky (kromě těch z pracovního listu), jako by byli turističtí průvodci. Ostatní žáci hádají správné odpovědi.

Rozvoj: prezentace, práce s informacemi, zapojení spolužáků

Frýdecká bazilika – zjednodušený text

Frýdecká bazilika je krásný starý kostel ve Frýdku. Byl postaven v 18. století, tedy před mnoha lety, kdy byly Frýdek a Místek ještě samostatnými městy. Tento kostel se jmenuje "Navštívení Panny Marie" a je velmi slavný.

Hlavním důvodem, proč je bazilika tak známá, je legenda o zázračné soše Panny Marie. Lidé věřili, že socha pomáhá lidem uzdravit se a dodává naději. Díky tomu sem chodili poutníci nejen z okolí, ale i ze vzdálenějších zemí – třeba ze Slovenska, Polska, a dokonce i z Pruska. Například v roce 1753 se zaznamenalo 57 poutních cest k bazilice.

Bazilika je také významná jako umělecké dílo. Uvnitř kostela najdeme krásné oltáře a sochy, které vytvořili slavní umělci. Kromě hlavního kostela je v okolí také „křížová cesta“ – cesta se 14 malými kapličkami, kde si lidé připomínají příběh poslední cesty Ježíše před jeho ukřižováním.

I když se měnily doby a pocity lidí, frýdecká bazilika si zachovala svou důležitou roli pro věřící. V roce 1999 dostala zvláštní církevní označení jako „bazilika minor“ a v roce 2018 byla prohlášena za národní kulturní památku. To znamená, že je uznávána jako velmi důležitá a cenná památka naší historie.

Tento kostel je tak nejen místem modliteb a náboženství, ale i svědectvím bohaté historie a uměleckého talentu lidí z minulosti, včetně nadaných umělců z našeho kraje a jeho okolí.

VL 4,5

Práce s textem

- **Odkazování a hledání klíčových slov**
 - Přečtěte si článek o frýdecké bazilice.
 - Po přečtení vyznačte tužkou všechna slova, která vám připadají důležitá (např. slova jako „bazilika“, „socha“, „poutník“, „legenda“).
 - Napište si 3–5 klíčových slov a krátce zdůvodněte, proč jste si vybrali právě tato slova.

- **Doplňování vět**

Učitel připraví několik vět z článku, které mají vynechaná klíčová slova. Například:

- "Frýdecká bazilika byla postavena v _____ století."
- "Legenda říká, že socha Panny Marie má zázračné _____."
- "Lidé chodili do baziliky z různých zemí, například ze _____."

Úkolem žáků je doplnit věty správnými slovy podle textu.

- **Porozumění textu: Krátké otázky**

Odpovězte na jednoduché otázky k textu.

1. Jak se jmenuje frýdecká bazilika?
2. Proč jsou lidé přitahováni k této bazilice?
3. Z jakých zemí přicházeli poutníci?
4. Jaký zvláštní znak má k bazilice připojená cesta?

- **Kreslení budovy**

- Přečtěte si text a představte si, jak vypadá frýdecká bazilika.
- Na papír si nakreslete obrázek kostela tak, jak si ho vybavujete.
- Doplňte kresbu o detaily, které jste v textu našli (např. křížová cesta s kapličkami, hlavní sochu Panny Marie).
- Svoji kresbu porovnejte s fotografií baziliky.

- **Navrhněte plakát „Navštiv frýdeckou baziliku“**

- Přemýšlejte nad tím, proč by někdo měl baziliku navštívit.
- Na plakátu použijte obrázek vámi nakresleného kostela nebo si vyberte jiný vhodný obrázek.
- Přidejte krátkou výzvu, například "Přijďte poznat kouzlo Frýdku!" nebo "Objevte krásu našeho starobylého kostela!"
- Můžete vyzdobit plakát barvami, samolepkami nebo koláží.

- **Koláž – Příběh baziliky**

- Rozdělte se do skupin. Každá skupina dostane papíry, nůžky, lepidlo a barevné obrázky (z novin, časopisů nebo předtištěné motivy).
- Vaším úkolem je vytvořit koláž, která bude vyprávět příběh frýdecké baziliky.
- Do koláže zapojte klíčová slova i jednoduché kresby, které znázorní důležité momenty (např. poutní procesí, zázračnou sochu, křížovou cestu).
- Po dokončení můžete své koláže prezentovat ostatním a krátce vysvětlit, co znázorňují.

Dřevěné kostely

Dřevěné kostely jsou stavbami, které se podílejí na tvorbě **identity** karpatské části České republiky, ke které patří také náš kraj. Z celkových 42 staveb tohoto druhu v celé ČR se jich v okresech Frýdek-Místek, Vsetín, Karviná a Ostrava nachází 19. V samotném okrese Frýdek-Místek je jich 10 a na území obce s rozšířenou působností Frýdek – Místek (ORP F-M) celkem 3. Všechny tři kostely v ORP F-M (v Řepišťích, v Sedlišťích a kostel na Prašivé) jsou přiřazovány k barokní **architektuře**, byť přestavby částečně změnily jejich původní ráz. Byly postaveny většinou místními zručnými řemeslníky, především tesaři, kteří získali své schopnosti a vědomosti bez vzdělání jen praxí nebo převzetím zkušenosti od jiných.

Každý kostel je něčím výjimečný. Ten v Řepišťích má doloženo, že jsou v něm nejstarší trámy ze všech kostelů celé ČR. Odbornou metodou **dendrochronologického** průzkumu byly datovány k roku 1424, tedy do období, kdy u nás probíhaly husitské války a také zemřel Jan Žižka z Trocnova.

Sedlišťský kostel z roku 1638 je jeden z největších kostelů u nás a také je na poměry dřevěných kostelů velmi bohatě vyzdobený řadou uměleckých děl. Z jeho **interiéru** vyniká dřevěný oltář vyrobený ve frýdecké rodinné sochařské dílně Weissmannů. Součástí stavby je takzvaná sobota - krytý ochoz ze tří stran kostela, který sloužil pro ukrytí věřících před nepřízní počasí. Kolem kostela se nachází starý hřbitov s desítkami dochovaných litinových křížů vyrobených převážně železárnami v nedalekém Frýdlantu nad Ostravicí.

Jen o dva roky mladší kostel na Prašivé z roku 1640 je opředen řadou legend, z nichž ta nejzajímavější praví, že měl být postaven hrabětem a majitelem frýdeckého panství Jiřím z Oppersdorfu jako poděkování za jeho přežití po napadení jelenem. Pozoruhodná je i lidová slovní hříčka: „Na Prašivé kostel z jedli“. Na jedné straně **konstatuje** materiál, ze kterého je kostel postaven, ve zdejší lidové mluvě však navozuje také možnost pochopení tohoto sdělení tak, že kostel na Prašivé byl sněden. Dodejme, že na bájně Prašivé končí dlouhý padesátikilometrový hřeben z horského sedla Bumbálka, který je v úseku Bumbálka – Malý Polom také hranicí mezi Českem a Slovenskem a že je hora Prašivá zároveň rozvodím tří významných řek, na kterých se nachází také přehrady – řeky Morávky (přehrada Morávka), řeky Lučiny (Žermanická přehrada) a řeky Stonávky (Těrlická přehrada).

Všechny tři kostely jsou prohlášeny za kulturní památku a odborné pracoviště pro památkovou ochranu v Ostravě (Národní památkový ústav) je spolu s dalšími kostely dokonce navrhl na zařazení na nejvyšší stupeň památkové ochrany v ČR – tj. na národní kulturní památky.

Č

- Slova cizího původu vyznačená v textu doplň do následující tabulky. Zkontroluj se spolužákem a s učitelem. Pomohl ti tento krok k lepšímu pochopení textu?

Vnitřní prostor, vnitřní zařízení architektonického prostoru.	
Stavební umění; stavitelská díla, budovy, <u>objekty</u> ap.	
Metoda datování založená na analyzování <u>letokruhů dřeva</u> . Umožňuje určit stáří dřeva s přesností na kalendářní rok.	dendrochronologie
Uvést nějakou skutečnost jasně a zřetelně.	
V tomto významu jde o vnímání oblasti jako soudržné skupiny lidí reprezentované charakteristickými tradicemi, kulturou, jazykem, historií či územím.	

Dřevěné větrné mlýnky

Jednou z originálních technických staveb našeho kraje jsou dřevěné větrné mlýnky. Lidově se nazývaly též „větrky“. V České republice se stavěly pouze na území Těšínska, které se v současnosti nachází v celém okrese Karviná a částech okresů Ostrava a Frýdek-Místek. V podstatě je toto území ohraničeno řekami Ostravicí a Odrou a hranicemi našeho státu se Slovenskem a Polskem.

Výroba větrných mlýnků probíhala od konce devatenáctého století do třicátých let století dvacátého. Využívali je především takzvaní kovozemědělci. Tak se označovali zaměstnanci průmyslových podniků (dolů, hutí, těžkého strojírenství) hlavně v Ostravě, Frýdku, Karviné nebo Třinci, kteří však zároveň vlastnili menší hospodářství o rozloze většinou okolo 1 až 3 hektarů zemědělské půdy. Větrné mlýnky sloužily především k mletí obilí na šrot - krmivo pro hospodářská zvířata. V menší míře, především v hospodářsky obtížném období 1. světové války, jich však majitelé využívali také k výrobě mouky jako suroviny pro přípravu chleba. Někdy jsou pojmenovávány jako „větrné mlýnky s turbínou“. Kovové kolo nad střechou budovy mlýnku s různým počtem lopatek je totiž svým charakterem turbínou, která na rozdíl od známějších turbín pro výrobu elektrické energie u vodních elektráren zde využívá energii větru.

V době největšího rozmachu počátkem 20. století se staly téměř standardem technického zázemí většiny kovozemědělců. Na Těšínsku, přesněji na území té části Těšínska, která se stala po roce 1920 součástí Československa, se jich nacházelo několik set. Spolu se zaváděním elektrifikace jako v té době moderní formy energie však jejich význam klesal a od konce 30. let 20. století postupně zanikaly. V současnosti je jich už jen několik desítek. Na počátku 21. století jich bylo nadšenými amatérskými badateli při jejich terénních pochůzkách doslova „objeveno“ už jen okolo 60 kusů.

Vedle procesu zanikání těchto malých, ale zároveň zajímavých svědků hospodaření našich předků na venkově se objevuje opačný přístup některých majitelů, představitelů místní samosprávy nebo přímo zaměstnanců muzeí či památkových ústavů, kteří v dřevěných mlýncích spatřují historickou hodnotu. Jde o jejich zájem tyto technické stavby chránit a pečovat o ně. Tak se dřevěné větrné mlýnky staly součástí Valašského muzea v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm nebo areálu Kotulovy dřevěny v Havířově, kde jsou v obou případech pod profesionální ochranou odborníků památkové péče.

Počátkem druhého desetiletí našeho století však k jejich záchraně přispěly i některé obce, a to především z tzv. regionu Slezské brány. Konkrétně zde byly obnoveny větrné mlýnky v Řepištích, Václavovicích, Šenově a o pár let později také ve Vratimově – Horních Datyních. Obdobně se k záchraně této památky postavila i obec Bruzovice. Ve všech případech šlo o obnovu včetně technologie. Přestože se k mletí nevyužívají, měly by být schopny svou původní funkci plnit.

Prv

VL

1. **Najdi a vybarvi:** V textu najdi slovo "větrný mlýnek" a zakroužkuj ho. Potom nakresli, jak si takový mlýnek představuješ a vybarvi ho.
2. **Spojovačka:** Spoj správně slovo s jeho vysvětlením:
 - vítr krmivo pro zvířata
 - mouka pohybuje lopatkami mlýnku
 - šrot surovina na pečení chleba
3. **Kdo je kovozemědělec?** Vysvětli vlastními slovy, kdo byli kovozemědělci a proč potřebovali větrné mlýnky.
4. **Proč zanikly?** Proč podle textu začaly větrné mlýnky postupně mizet?
5. **Turbína na vítr:** V textu se píše, že kovové kolo mlýnku je jako turbína. Zjisti, jaký je rozdíl mezi touto větrnou turbínou a turbínou ve vodní elektrárně?
6. **Hledáme slova:** Najdi v textu synonyma (slova s podobným významem) k následujícím slovům:
 - původní

- péče
- 7. **Otázky a odpovědi** - Odpověz na následující otázky celou větou:
 - Jak se lidově nazývaly větrné mlýnky?
 - Kdy probíhala výroba těchto mlýnků?
 - Kde můžeme dnes vidět zachovalé dřevěné větrné mlýnky?

Řešení:

1. Individuální práce žáků
2. **Spojovačka:**
 - vítr – pohybuje lopatkami mlýnku
 - mouka – surovina na pečení chleba
 - šrot – krmivo pro zvířata
3. **Kdo je kovozezemědělec?** Kovozezemědělci byli lidé, kteří pracovali v průmyslových podnicích (jako doly, hutě, strojírenství), ale zároveň vlastnili malé hospodářství s poli. Větrné mlýnky potřebovali hlavně k tomu, aby si mohli sami umlít obilí na šrot pro svá hospodářská zvířata. Někdy si v nich mleli i mouku na chleba.
4. **Proč zanikly?** Větrné mlýnky začaly mizet s tím, jak se zaváděla elektřina. Elektřina byla v té době modernější a pohodlnější forma energie, takže mlýnky postupně přestaly být potřeba.
5. **Turbína na vítr:** Větrná turbína na mlýnku využívá sílu větru k otáčení lopatek a pohonu mechanismu pro mletí obilí. Vodní turbína ve vodní elektrárně naopak využívá sílu tekoucí vody k pohonu generátoru, který vyrábí elektřinu.
6. **Hledáme slova:**
 - původní – základní (v kontextu významu)
 - péče – ochrana
7. **Otázky a odpovědi:**
 - Větrné mlýnky se lidově nazývaly „větřoky“.
 - Výroba těchto mlýnků probíhala od konce 19. století do třicátých let 20. století.
 - Zachovalé dřevěné větrné mlýnky můžeme dnes vidět například ve Valašském muzeu v přírodě v Rožnově pod Radhoštěm nebo v areálu Kotulovy dřevěnky v Havířově. Některé byly také obnoveny v obcích jako Řepiště, Václavovice, Šenov, Vratimov-Horní Datyně a Bruzovice.

1. **Historický kontext:** Proč se větrné mlýnky staly důležitou součástí technického zázemí kovozezemědělců na počátku 20. století? Zamysli se nad životními podmínkami a potřebami tehdejších lidí.
2. **Technický popis:** Popiš, jak fungoval dřevěný větrný mlýnek na mletí obilí. Jakou roli v tom hrála "turbína"?
3. **Vývoj a zánik:** Popiš proces postupného zániku větrných mlýnků. Jaké faktory k tomu přispěly a proč se v současnosti objevuje snaha o jejich záchranu?
4. **Regionální zajímavost:** Proč jsou dřevěné větrné mlýnky považovány za originální technickou stavbu právě tohoto regionu? Co to vypovídá o historii a charakteru Těšínska?
5. **Úvaha:** Proč je důležité chránit a pečovat o tyto historické technické památky? Jaký význam mají pro současnou a budoucí generace? Napiš krátkou úvahu (cca 5-7 vět).

Řešení:

1. **Historický kontext:** Na počátku 20. století byla pro kovozemědělce kombinace práce v průmyslu a malého zemědělství běžná. Větrné mlýnky jim umožňovaly být soběstačnější v zajištění krmiva pro hospodářská zvířata, což bylo důležité pro jejich hospodaření. V období nedostatku, jako byla 1. světová válka, jim dokonce umožňovaly i výrobu vlastní mouky na chleba, čímž snižovaly svou závislost na vnějších zdrojích a šetřily peníze. Také usnadňovaly práci – její fyzickou náročnost. Bez nich by mleli zrno ručně (prostřednictvím tzv. žernovu).
2. **Technický popis:** Vítr narážel do lopatek kovového kola umístěného nad střechou mlýnku. Tím se kolo (které je v textu přirovnáváno k turbíně) otáčelo. Pohyb kola se pomocí mechanismu uvnitř mlýnku přenášel na mlecí kameny. Mezi tyto kameny se sypalo obilí, které se otáčením kamenů rozemlelo na šrot (krmivo) nebo mouku.
3. **Vývoj a zánik:** S rozvojem a zaváděním elektrifikace se stala elektřina dostupnější a pohodlnější formou energie pro různé účely, včetně pohonu zemědělských strojů a mlýnů. Větrné mlýnky, které byly závislé na proměnlivé síle větru a vyžadovaly určitou údržbu, tak postupně ztrácely svůj význam a přestávaly se používat. Snaha o jejich záchranu v současnosti pramení z uvědomění si jejich historické a kulturní hodnoty jako unikátních svědků života a technické zručnosti našich předků na venkově.
4. **Regionální zajímavost:** Dřevěné větrné mlýnky jsou považovány za originální technickou stavbu tohoto regionu, protože se v takovémto provedení stavěly pouze na Těšínsku. To svědčí o specifických místních podmínkách, potřebách a technické vynalézavosti obyvatel tohoto kraje v daném historickém období. Jsou tak jedinečným prvkem kulturního dědictví tohoto regionu.

Poděkování

Vznik regionální učebnice o Frýdecku-Místecku je výsledkem společné práce lidí, kterým patří upřímné poděkování. Publikace není jen sbírkou faktů a historických dat, ale především živým svědectvím o bohatství našeho regionu, jeho tradicích, přírodních krásách i kulturním dědictví.

Je pravděpodobné, že jste zde nenašli vše, co jste hledali. Možná chybí vaše oblíbené místo, památka, příběh či osobnost. To však není nedostatek, ale výzva – výzva k tomu, abyste sami pátrali, ptali se, zaznamenávali a tvořili. Regionální poznání není nikdy hotové, je to živý proces, do kterého se může zapojit každý z nás.

Uvědomujeme si, že učebnice představuje jen malou ochutnávku z bohatého menu, které Frýdecko-Místeko nabízí. Každý kout našeho regionu v sobě skrývá příběhy, které by si zasloužily vlastní kapitolu – ať už jde o historické události, přírodní krásy, kulturní tradice nebo osobnosti, které zde zanechaly svou stopu.

Naším cílem nebylo podat vyčerpávající encyklopedii, ale spíše vzbudit zájem, zvědavost a chuť objevovat dál. Věříme, že publikace poslouží čtenářům jako vstupní brána k hlubšímu poznání místa, kde žijí.

Děkujeme všem, kdo psali texty, hledali zajímavosti, fotili, opravovali a přemýšleli, jak to udělat co nejlépe.

Ať už jste učitel, žák nebo jen zvědavý čtenář — doufáme, že vás bude bavit stejně, jako nás bavilo ji tvořit.

Autorský kolektiv

Alexandra Filarová – vedoucí autorského kolektivu, celková koordinace, zpracování textů a úkolů

David Novák – námět, tvorba mapových podkladů, kontrola faktů, jazyková a stylistická korektura

Petr Filar – zpracování úkolů k textům

Miroslav Lysek – zpracování textů, fotografie, grafické řešení přední strany

Helena Peřinová – zpracování textů a úkolů

Martina Benedikovičová – zpracování textů a úkolů

Zdeňka Jedličková – zpracování textů a úkolů

Petra Strnadlová – zpracování textů a úkolů

Hana Ulčáková – jazyková a stylistická korektura

Seznam příloh

- 1) Informační systém Zajímavosti z Paskova
- 2) Mapy